

आर्थिक ऐन, २०७७ द्वारा प्रदान गरिएका कर छुट तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था

- ❖ विगतमा कर लाग्ने आय आर्जन गरेको व्यक्तिले सम्वत् २०७७ फागुन मसान्तसम्म स्थायी लेखा नम्बर लिई करको दायरामा आएमा लाग्ने शुल्क तथा ब्याज मिन्हा हुनेछ ।
- ❖ आय विवरण तथा मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण नबुझाएका व्यक्तिले विवरण सो विवरण अनुसार लाग्ने कर र तोकिएको ब्याज सम्वत् २०७७ फागुन मसान्तभित्र बुझाएमा सोमा लाग्ने थप दस्तुर, शुल्क, ब्याज तथा जरिवाना मिन्हा हुनेछ ।
- ❖ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्थालाई लाग्ने कर, शुल्क तथा ब्याज मिन्हा हुनेछ ।
- ❖ आयकर ऐन, २०३१ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ ले प्रतिस्थापन गरेका ऐन बमोजिम सम्वत् २०६० साल असार मसान्तसम्म लगत कायम भई असुल हुन नसकेका बक्यौता करमध्ये प्रति लगत पचास हजार रुपैयाँसम्मको बक्यौता कर र सोमा लागेको ब्याज मिन्हा गरिएको छ ।
- ❖ सम्वत् २०७५ असार मसान्तभित्र भएको कर निर्धारण उपर चित्त नबुझाई आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदनमा गई विचाराधिन रहेको मुद्दा फिर्ता लिई कर निर्धारणबाट कायम भएको कर र सोमा लागेको ब्याज सम्वत् २०७७ फागुन मसान्तभित्र बुझाएमा सोमा लागेको शुल्क, थप दस्तुर तथा जरिवाना मिन्हा दिइनेछ ।
- ❖ कोभिड-१९ को संक्रमणबाट प्रभावित कारोबारमा कर छुट सहूलियत स्वरूप निम्न करदाताहरूलाई आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा लाग्ने करमा देहाय बमोजिम छुट प्रदान गरिएकोछः
  - ❖ डे. १ आय विवरण बुझाउनेलाई ७५ प्रतिशत,
  - ❖ डे. २ आय विवरण बुझाउनेलाई ५० प्रतिशत,
  - ❖ रु.१ करोड सम्मको डे.३ आय विवरण बुझाउनेलाई २५ प्रतिशत,
  - ❖ रु.१ करोड भन्दा माथिको डे.३ आय विवरण बुझाउने होटल ट्राभल ट्रेकिङ यातायात वा हवाई सेवाको कारोबार गर्ने करदातालाई २० प्रतिशत ।कुनै व्यक्तिले आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा नेपाल सरकार प्रदेश वा स्थानीय तहले स्थापना गरेको कोरोना संक्रमण रोकथाम नियन्त्रण तथा उपचार कोषमा योगदान गरेको रकम उक्त वर्षको कर योग्य आय गणना गर्दा खर्च कट्टी गर्न पाउने छ ।
- ❖ कुनै पनि योगदानकर्ताले स्वीकृत अवकाश कोषमा जम्मा गरेको रकम सम्वत् २०७७ चैत्र मसान्तभित्र सामाजिक सुरक्षा कोषमा हस्तान्तरण गरेमा त्यसरी हस्तान्तरण गरिएको रकममा अवकाश भुक्तानी बापत कर कट्टी गर्नुपर्ने छैन ।

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

लाजिम्पाट, काठमाडौं
फोन नं.: ४४१५८०२

अग्रिम कर कट्टी तथा अग्रिम कर असुली सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

लाजिम्पाट, काठमाडौं

फोन नं.: ४४१५८०२/४४१५८०३/४४१२२४७, ४४१९७१९/४४३९७८७/४४३९७८९

फ्याक्स: ४४१९७८८

Email: hq@ird.gov.np, Web Site: www.ird.gov.np

२०७७ भदौ

अग्रिम कर कट्टी तथा अग्रिम कर असुली सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं
२०७७ भदौ

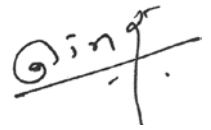

भूमिका

नेपालको आधुनिक कर प्रणालीको रूपमा अन्तर्राष्ट्रिय कर कानूनको मुल्य मान्यता अनुरूप आयकर ऐन, २०५८ कार्यान्वयन गरिएको करिब दुई दशक पूरा भइसकेको छ । स्वयंकर निर्धारण प्रणालीमा आधारित आयकर ऐन, २०५८ को व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न सरल, सहज कार्यविधि र प्रक्रियाबाट स्वेच्छिक कर सहभागिता बढाउन ,करदातालाई कर शिक्षा प्रदान गर्ने नीति कार्यान्वयन गर्न थप सहज बनाउन आयकर ऐनमा भएको भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने र अग्रिम कर असुली गर्ने विषयमा सरल रूपमा जानकारी प्रवाह गर्न यो पुस्तिका तयार पारिएको छ । यस पुस्तिकाले आय आर्जन भएकै बखत कर कट्टी गर्दा कुन शीर्षकहरूमा के कति दरले कर कट्टी गर्ने, कर कट्टी गरेको कर के कसरी कहिले दाखिला गर्नुपर्ने साथै अग्रिम कर असुली गर्नुपर्ने विषयमा करदाता तथा सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो पुस्तिका तयार गर्न संयोजनकारी भूमिका निर्वाह गर्नु हुने उपमहानिर्देशकहरू श्री गजेन्द्र कुमार ठाकुर ,श्री मुक्ति प्रसाद पाण्डे र श्री शिवादेवी दाहाललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । प्रस्तुत पुस्तिका तयार गर्न लगनशिल भई अहोरात्र खटिनु भएका यस विभागका नीति विज्ञेष्ण शाखाका निर्देशक श्री पदम कुमार श्रेष्ठ, शाखा अधिकृतद्वय श्री युवराज बस्नेत र श्री रूपेश जंग थापा मगर धन्यवादका पात्र हुनु हुन्छ ।

यस पुस्तिकाले सरकारी निकाय तथा भुक्तानी गर्ने कार्यमा संलग्न अधिकारीहरूलाई भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टी गर्ने र पुँजीगत लाभमा अग्रिम कर असुली गर्ने सम्बन्धमा हुने द्विविधाको समाधान गर्नुका साथै स्वेच्छिक कर सहभागिता समेत अभिवृद्धि गर्न थप मद्दत पुग्ने आशा लिएको छु ।

विनोद बहादुर कुँवर
महानिर्देशक

२०७७ भाद्र

विषय सूची

सि.नं.	विषय	पेज नं.
१.	१. पृष्ठभूमी	१
२.	२. भुक्तानीमा कर कट्टी /अग्रिम कर कट्टी	१
३.	२.१ भुक्तानीमा कर कट्टीसँग सम्बन्धित पक्ष	१
४.	२.२ रोजगारदाताबाट कर कट्टी	३
५.	२.३ रोजगारदाताले पारिश्रमिक भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने तरिका	४
६.	२.४ लगानी प्रतिफल र सेवा शुल्कको भुक्तानी गर्दा कर कट्टी	९
७.	२.५ आकस्मिक लाभमा कर कट्टी	२३
८.	२.६ ठेक्का वा करारको भुक्तानी गर्दा कर कट्टी	२३
९.	२.७ कर कट्टी गरिनुपर्ने दर	२६
१०.	२.८ अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी	२९
११.	२.९ अन्तिम रूपमा कट्टी नहुने करको मिलान सुविधा र समावेश	३३
१२.	२.१० कट्टी गरिएको करको विवरण र भुक्तानी	३४
१३.	२.११ कर कट्टी प्रमाणपत्र	३७
१४.	३. अग्रिम कर असुली	३८
१५.	३.१ कमोडिटी फ्युचर मार्केट	३८
१६.	३.२ धितोपत्र बिक्रीको लाभ	३९
१७.	३.३ प्राकृतिक व्यक्तिको घर जग्गा निःसर्गमा पुँजीगत लाभ	४१
१८.	३.४ अग्रिम कर असुली र व्यवस्थापन	४४
१९.	३.५ आय विवरण दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था	४४
२०.	४. शुल्क र ब्याज	४४
२१.	४.१ कागजात नराखेमा लाग्ने शुल्क	४४
२२.	४.२ अग्रिम कर कट्टी विवरण दाखिला नगरेमा लाग्ने शुल्क	४५

सि.नं.	विषय	पेज नं.
२३.	४.३ अग्रिम कर असुलीको विवरण दाखिला नगरेमा लागने शुल्क	४६
२४.	४.४ झुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दाखिला गर्नेलाई लागने शुल्क	४६
२५.	४.५ मतियारलाई लागने शुल्क	४७
२६.	४.६ ऐन नियमका व्यवस्था उल्लंघन गर्नेलाई लागने शुल्क	४८
२७.	४.७ कर नबुझाएमा लागने ब्याज	४८
२८.	५. प्रशासकीय पुनरावलोकन र पुनरावेदन	४९
२९.	६. E-TDS सम्बन्धी व्यवस्था	५०
३०.	अनुसूची-१	५२

१. पृष्ठभूमि

आय आर्जनसँगै कर तिर्ने अवधारणा (Pay As You Earn (PAYE) लाई अवलम्बन गर्दै आयकर ऐन, २०५८ ले परिच्छेद १७ मा कुनै व्यक्तिले प्राप्त गरेको कर लाग्ने आय वा भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। कर लाग्ने कारोबार गर्ने व्यक्तिलाई आयकरको दायरामा ल्याउन एवम् नियमित रूपले कर संकलन गर्ने उद्देश्यले भुक्तानी कै समयमा अर्थात् स्रोतमा नै कर कट्टी हुने प्रावधानलाई भुक्तानी (स्रोत) मा कर कट्टी (Tax Deduction at Source, TDS) भनिन्छ। भुक्तानी गर्दा लाग्ने कर रकम भुक्तानी प्राप्त गर्नेबाट कट्टा गर्ने हुँदा यसलाई Withholding Tax समेत भनिन्छ। त्यसैगरी कारोबार हुँदाका बखत नै कारोबार तथा लाभमा अग्रिम रूपमा कर असुली गर्ने पद्धतिलाई अग्रिम कर असुली (Tax Collection at Source, TCS) भनिन्छ। कमोडिटी फ्युचर मार्केट अन्तर्गत व्यापार गर्ने व्यक्तिबाट सो व्यवसायबाट प्राप्त गर्ने लाभ, धितोपत्रको खरिद बिक्रीको कारोबारबाट प्राप्त लाभ, जग्गा वा निजी भवन निःसर्ग वापत भएको पुँजीगत लाभ, जग्गा वा भवनको निःसर्ग भएको मूल्यमा र व्यापारिक प्रयोजनको लागि पैठारी हुने केही कृषिजन्य र पशुजन्य वस्तु पैठारी हुँदा भन्सार बिन्दुमै अग्रिम कर असुली गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। अग्रिम कर कट्टी गर्ने तथा अग्रिम कर असुली गर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले कर कानुनले तोकेको भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने र लाभ तथा कारोबारमा अग्रिम कर असुली गर्नुपर्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा जानकारी दिने उद्देश्यले यो पुस्तिका तयार गरिएको छ।

२. भुक्तानीमा कर कट्टी र अग्रिम कर कट्टी (Withholding Tax/Tax Deduction at Source)

कुनै पनि कर लाग्ने कारोबारको भुक्तानी गर्दा कै समयमा कर कट्टी गर्ने प्रावधानलाई भुक्तानीमा कर कट्टी वा अग्रिम कर कट्टी भनिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को परिच्छेद १७ मा भुक्तानीमा कर कट्टी सम्बन्धी व्यवस्था छ। भुक्तानीमा कर कट्टी भन्नाले कुनै पनि व्यक्तिले आय वर्षमा गरेको आयलाई ऐनको परिच्छेद १७ अन्तर्गत उल्लिखित दफामा उल्लेख गरिएका भुक्तानीका किसिममा भुक्तानी गर्दा कै अवस्थामा तोकिएको दरले कर कट्टा गरी बाँकी रकम भुक्तानी गरिने प्रणालीलाई भुक्तानीमा कर कट्टी (Withholding Tax) भनिन्छ। खासगरी यस्तो प्रणाली लगानीबाट भएको आय, लाभांश, रोजगारीको आय, सेवा शुल्क, ठेक्का पट्टा (Contract) आदिमा गरिने भुक्तानीमा त्यस्तो भुक्तानी हुँदाका अवस्थामा नै अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी रकम भुक्तानी गरिन्छ। यस प्रणालीले गर्दा सरकारलाई अग्रिममा राजस्व संकलन पनि हुने र करको दायरामा बढी करदाता पनि समेटिनुका साथै सरकार तथा करदाता दुवैको कर संकलन लागत (Compliance Cost) पनि न्यून हुन जान्छ। विशेष गरी असंगठित क्षेत्र, छरिएका र साना भुक्तानी एवं निष्कृय आय हुने प्राकृतिक व्यक्ति (Hard to Tax Group) को आयमा कर लगाउने उद्देश्यले समेत यस्तो प्रबन्ध गरिएको हो।

२.१ भुक्तानीमा कर कट्टीसँग सम्बन्धित पक्ष :

भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने सन्दर्भमा अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति (Withholding Agent) र अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्ति (Withholdee) दुई महत्वपूर्ण पक्ष हुन्छन्।

ऐनको दफा २ को खण्ड (क) बमोजिम “अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति” भन्नाले रोजगारी, लगानी प्रतिफल, सेवा शुल्क तथा ठेक्का वा करार समेतको भुक्तानी गर्दा परिच्छेद-१७ बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ।

बासिन्दा व्यक्तिले गरेको भुक्तानीमा मात्र कर कट्टी गर्नु पर्दछ। यस हिसाबले गैर बासिन्दा व्यक्ति अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति (Withholding Agent) हुन सक्तैन। अर्कातिर ऐनको परिच्छेद १७ अन्तर्गतका भुक्तानी

पाउने व्यक्ति अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्ति (Withholdee) भएकाले भुक्तानीको प्रापक बासिन्दा वा गैर बासिन्दा जोसुकै व्यक्ति हुन सक्तछ ।

आयकर ऐन, २०५८ ले विभिन्न भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टी गरेर मात्र भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोछ । यसरी अग्रिम कर कट्टी गरेर मात्र भुक्तानी गर्नुपर्ने रकम भुक्तानी गर्दा ऐनमा तोकेको दर अनुसार हुने रकम कट्टा गरी बाँकी रकम मात्र सो व्यक्तिलाई भुक्तानी गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो कर कट्टी गर्नुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिलाई अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति भनिन्छ ।

उदाहरणको लागि कुनै बासिन्दा रोजगारदाताले आफ्नो कर्मचारीलाई पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा भुक्तानीमा कर कट्टा गरी भुक्तानी गर्नुपर्ने दायित्व भएको अवस्था रहेछ भने यस्ता रोजगारदातालाई अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति भनिन्छ । त्यस्तै, कुनै कम्पनीले कुनै परामर्शदातालाई कुनै काम लगाए बापत कर कट्टी गरेर सेवा शुल्क भुक्तानी गर्दछ भने त्यसरी कर कट्टी गरेर सेवा शुल्क भुक्तानी गर्ने व्यक्तिलाई अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति मानिन्छ । समष्टिगत रूपमा तल उल्लिखित व्यक्तिलाई अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिको रूपमा लिइन्छ ।

क्र.सं.	भुक्तानी (आय) को किसिम	अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति	ऐनको दफा
१	नेपालमा स्रोत भएको रोजगारीबाट कुनै कर्मचारी वा कामदारले प्राप्त गरेको पारिश्रमिक	पारिश्रमिक भुक्तानी गर्ने बासिन्दा रोजगारदाता	८७(१)
२	नेपालमा स्रोत भएको व्याज, प्राकृतिक स्रोत, भाडा, रोयल्टी, सेवा शुल्क, कमिशन वा बिक्री बोनस र अवकाश भुक्तानी	भुक्तानी गर्ने बासिन्दा व्यक्ति	८८(१)
३	ठेक्का वा करार बापत पचास हजार रुपैयाँभन्दा बढीको रकम भुक्तानी	भुक्तानी गर्ने बासिन्दा व्यक्ति	८९(१)
४	आकस्मिक लाभ बापतको रकमको भुक्तानी	भुक्तानी दिने व्यक्ति	८८क.(१)

अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति खुलाउने उदाहरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

उदाहरण २.१: मानौं, नेपाल राष्ट्र बैंकमा नोट जलान गर्ने कार्यमा गठित समितिमा नेपाल सरकारको तर्फबाट जिल्ला कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयका प्रतिनिधि रहने व्यवस्था रहेछ । उक्त समितिको बैठकमा उपस्थित भए बापत बैठक भत्ता रु.२५०१- को व्यवस्था रहेछ । सोही व्यवस्था बमोजिम श्रीमती सुनयना स्वाँरलाई उक्त समितिमा उपस्थित भए बापत नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त हुने बैठक भत्ता भुक्तानी रु.२५०१- मा ऐनको दफा ८८ अनुसार १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी रकम रु.२१२५० निजलाई भुक्तानी गर्नुपर्ने हुन्छ । यस कार्यमा नेपाल राष्ट्र बैंकलाई अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति भनिन्छ ।

ऐनको दफा २ को खण्ड (ण) मा कर कट्टी हुने व्यक्तिलाई निम्नानुसार परिभाषित गरिएको छ :

“कर कट्टी हुने व्यक्ति” भन्नाले रोजगारी, लगानी प्रतिफल, सेवा शुल्क तथा ठेक्का वा करार समेतको भुक्तानी गर्दा परिच्छेद-१७ बमोजिम कर कट्टी गरी भुक्तानी प्राप्त गर्ने वा भुक्तानी प्राप्त गर्ने अधिकार भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

कर कट्टी हुने व्यक्ति भन्नाले भुक्तानी प्राप्त गर्दा स्रोतमा कर कट्टा भई भुक्तानी प्राप्त गर्ने व्यक्तिलाई जनाउँछ । कर कट्टी हुने व्यक्ति बासिन्दा वा गैर बासिन्दा जोसुकै हुन सक्तछ तर अवस्था अनुसार कर कट्टीको दर भने फरक हुन सक्तछ । सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.२: माथि उदाहरण २.१ मा उल्लेख गरिएको उदाहरणमा अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.२१२।५० प्राप्त गर्ने श्रीमती सुनयना स्वार्राई अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्ति भनिन्छ ।

२.२ रोजगारदाताबाट कर कट्टी :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ मा रोजगारदाताबाट रोजगारीको आय भुक्तानीमा कर कट्टी सम्बन्धमा निम्नानुसारको व्यवस्था गरिएको छ :

- (१) प्रत्येक बासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट कुनै कर्मचारी वा कामदारले प्राप्त गरेको आयको गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा स्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा अनुसूची-१ बमोजिमको दरले हुने कर कट्टी गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कर कट्टी गर्नुपर्ने रोजगारदाताको दायित्व देहायको कारणले घट्ने वा समाप्त हुने छैन :-
  - (क) रोजगारदाताले उल्लिखित भुक्तानीबाट अन्य कुनै रकम कट्टी गर्ने वा रोक्का राख्ने वा घटाउने अधिकार वा कर्तव्य भएकोमा, वा
  - (ख) अन्य प्रचलित कानून बमोजिम कर्मचारी वा कामदारको रोजगारीबाट भएको आय घटाउन नपाउने भएकोमा ।

ऐनको दफा ८ अनुसार समावेश गरिने रोजगारीको आयमा छुट तथा सुविधा घटाई हुन आउने कर योग्य आयमा ऐनको अनुसूची-१ मा उल्लेख गरिएको करको दर अनुसार हुन आउने कर दायित्वमा रोजगारदाताले भुक्तान गरेको औषधि उपचार बापतको कर मिलान (Medical Tax Credit) गरी सकेपछिको खुद कर रकमलाई दामासाहीले मासिक रूपमा निजको पारिश्रमिकबाट कट्टा गरी सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ गतेभित्र बुझाउनु पर्दछ । यसरी रोजगारीबाट भएको आयको कर दायित्व यकिन गरी कर कट्टा गर्ने दायित्व यस ऐनले रोजगारदातालाई तोकेको छ । यसरी कर दायित्व यकिन गर्ने प्रयोजनको लागि रोजगारदाताले पारिश्रमिक भुक्तानीबाट अन्य कुनै रकम (जस्तै, पेशकी बापत कट्टा गर्नुपर्ने रकम) घटाउन पाउने अधिकार भए तापनि रोजगारदाताको रोजगारीको आयमा कर कट्टी गर्ने दायित्व समाप्त हुदैन । यसको अलावा यो ऐन बाहेक अन्य प्रचलित कानून बमोजिम रोजगारीको आय घटाउन नपाउने भनी तोकिएको भए तापनि रोजगारदाताको रोजगारीको आयमा कर कट्टी गर्ने दायित्व समाप्त हुने छैन । सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ ।

उदाहरण २.३ : मानौं, आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा नेपाल सेवा बैंक लि.को एक कर्मचारीको मासिक पारिश्रमिक रु.५०,०००।- रहेछ । सो बैंकले निजको मासिक भुक्तानीमा नियमानुसार रु.४,५००।- कर कट्टा गर्नुपर्ने रहेछ । आषाढ २०७७ को पारिश्रमिकबाट बैंकले निजले लिएको पेशकी बापत रु.४८,०००।- कट्टा गर्नुपर्ने रहेछ । अर्थात सो महिना निजले रु.२,०००।- मात्र नगद भुक्तानी प्राप्त गर्न सक्ने रहेछन् । यस अवस्थामा निजको पारिश्रमिक भुक्तानीबाट बैंकले पेशकी बापत रु.४८,०००।- कट्टा गर्न सक्ने भए तापनि कर कट्टी गर्नुपर्ने दायित्वबाट सो बैंक उन्मुक्त हुन सक्दैन । यसरी पेशकी रकम कट्टा गर्नु अगाडि नियमानुसार हुन आउने कर रु.४,५००।- कट्टा

गरी सो रकम सम्बन्धित कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्ने हुन्छ ।			
<p>उदाहरण २.४: मानौं, नेपाल सेवा बैंक लि.ले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई निजको पारिश्रमिकमा कर नकाटी एकमुष्ट रूपले भुक्तानी गर्ने शर्तमा आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को लागि वार्षिक रु.४०,००,०००।- पारिश्रमिक पाउने गरी नियुक्त गरेको रहेछ । सेवाको शर्त बमोजिम बैंकले निजलाई पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा स्रोतमा कर कट्टा गर्न नसक्ने भए तापनि सो बैंकले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको रोजगारीको आयमा कर कट्टी गर्ने दायित्व समाप्त हुने छैन र सो बैंकले निजलाई भुक्तान गर्ने पारिश्रमिकमा (निजको हैसियत प्राकृतिक व्यक्तिको रूपमा मानिने गरी छनौट गर्ने दम्पती मान्दा) निम्नानुसार निजको तर्फबाट बैंकले तिरेको करलाई समेत आय मानी कुल पारिश्रमिक (Backward Calculation of Gross Salary) गणना गरी सो बमोजिम हुन आउने रु.१७,९६,०९३।- कर कट्टी गरी दाखिला गर्नु पर्दछ ।</p>			
कुल रोजगारीको आय रु.			५७,९६,०९३।-
रु.४,५०,०००।-सम्म (दम्पती)	४,५०,०००।-	१% ले	४,५००।-
त्यसपछिको पहिलो रु.	१,००,०००।-	१०% ले	१०,०००।-
त्यसपछिको २ लाखसम्म रु.	२,००,०००।-	२०% ले	४०,०००।-
त्यसपछिको २० लाखसम्म रु.	१२,५०,०००।-	३०% ले	३,७५,०००।-
बाँकी रु.	३७,९६,०९३।-	३६% ले	१३,६६,५९३।-
कुल कर रकम रु.			१७,९६,०९३।-
कर पछिको पारिश्रमिक रकम रु.			४०,००,०००।-
<p># ऐनको अनुसूची-१ को दफा १(२)(ड) अनुसार २० लाख रुपैयाँभन्दा बढी कर योग्य आय हुने व्यक्तिले बढी भएजतिको रकममा ३० प्रतिशत कर र सोमा २० प्रतिशतले अतिरिक्त कर लाग्ने व्यवस्था भए अनुरूप सो बढी भएजतिको रकममा करको गणना ३६ प्रतिशतले गरिएको । यसरी कर दायित्व पछ्याडिको पारिश्रमिक निर्धारण गर्दा निजलाई दिनुपर्ने जम्मा पारिश्रमिक बराबरको रकम आउने गरी कुल पारिश्रमिकमा आवश्यक कर दायित्व समेत समायोजन गर्नुपर्दछ ।</p>			

२.३ रोजगारदाताले पारिश्रमिक भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने तरिका :

रोजगारदाताले पारिश्रमिक भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने तरिकाका सम्बन्धमा आयकर नियमावली, २०५९ को नियम ३१ मा निम्नानुसारको व्यवस्था रहेको छ:

३१: कुनै रोजगारदाताले ऐनको दफा ८७ को उपदफा (१) बमोजिम रोजगारीबाट अग्रिम कर कट्टी गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-

- (क) ऐनको दफा ५१ बमोजिम औषधि उपचार बापत कर मिलान गर्न पाउने भए त्यसलाई मिलान गर्न सक्ने, र
- (ख) कर्मचारी वा कामदारको वार्षिक पारिश्रमिकमा लाग्ने करको दामासाहीको हिसाबले मासिक रूपमा अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने ।

माथि उल्लेख गरिए अनुसार कुनै पनि रोजगारदाताले कर कट्टी गर्दा निम्नानुसार गर्नु पर्दछ :

१. रोजगारदाताले कामदार वा कर्मचारीलाई आय वर्षको पहिलो भुक्तानी गर्नु अगावै सो कर्मचारी वा कामदारले प्राप्त गर्न सक्ने रकम गणना गरी रोजगारीको आयको निर्धारण योग्य आय (अर्थात आयमा समावेश गर्नुपर्ने कुल रकम) यकिन गर्नुपर्दछ । सुरु अनुमान बमोजिम

आय तथा कर निर्धारण गरी मासिक रूपले समानुपातिक आधारमा कट्टा गरिएको रकममा कुनै परिवर्तन भएमा त्यसरी फेरबदल भएको महिनाको पारिश्रमिक भुक्तानी गर्नु अगावै सो आयमा संशोधन गरी रोजगारीको आय यकिन गर्नु पर्दछ ।

२. ऐनको दफा ६३ को उपदफा (२) र नियम २१ अनुसार रोजगारदाताले भुक्तान गरी दिएको स्वीकृत अवकाश कोषमा गरेको योगदान भए सो रकम घटाउनु पर्दछ ।
३. दुर्गम क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारी भए ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (५) बमोजिम दुर्गम भत्ता बापत तोकिएको रकम निजको कर योग्य आयबाट घटाउनु पर्दछ ।
४. ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (६) बमोजिम नेपालका विदेशस्थित कुटनैतिक नियोगमा कार्यरत कर्मचारी भए निजले प्राप्त गरेको वैदेशिक भत्ताको पचहत्तर प्रतिशत रकम निजको कर योग्य आयबाट घटाउनु पर्दछ ।
५. कुनै बासिन्दा कर्मचारी अपाङ्ग रहेछ भने ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (१०) बमोजिमको रकम (आ.व.२०७६।७७ मा एकल व्यक्ति भए रु.२,००,०००।- एवम् दम्पती भएमा रु.२,२५,०००।-) कर योग्य आयबाट घटाउनु पर्दछ ।
६. बासिन्दा कर्मचारीले लगानी बीमा (जस्तै, जीवन बीमा) गरेको भए ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (१२) बमोजिम रु.२५,०००।- वा भुक्तान गरिएको बीमा प्रिमियममध्ये जुन घटी हुन्छ सो रकम निजको कर योग्य आयबाट घटाउनु पर्दछ । त्यस्तै स्वास्थ्य बीमा गरेको भए ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (१६) बमोजिम रु.२० हजार वा भुक्तानी गरिएको प्रिमियममध्ये जुन घटी हुन्छ सो रकम निजको कर योग्य आयबाट घटाउनु पाइन्छ ।
७. बासिन्दा कर्मचारी एकल व्यक्ति भए ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (१) एवम् एउटै प्राकृतिक व्यक्तिको रूपमा मानिने गरी छनौट गर्ने दम्पती भए उपदफा (२) अनुसार लाग्ने करको गणना गरी कर दायित्व यकिन गर्नु पर्दछ ।
८. गैर बासिन्दा कर्मचारी भए समदरमा २५ प्रतिशतको दरले करको गणना गर्नुपर्छ ।
९. ऐनको अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (११) बमोजिम कुनै बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति रोजगारीको आय मात्र आर्जन गर्ने महिला रहिछिन् भने त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्तिले तिर्नुपर्ने कर रकममा दश प्रतिशत छुट दिई कर रकम यकिन गर्नुपर्दछ ।
१०. कर दायित्व यकिन भइसकेपछि बासिन्दा कर्मचारी वा कामदारको हकमा रोजगारदाताले भुक्तान गरेको दफा ५१ अनुसारको औषधोपचार कर मिलान गर्नुपर्दछ ।
११. कर मिलान पश्चात हुन आउने खुद कर दायित्वलाई १२ महिनाले वा नोकरी अवधि सोभन्दा कम भए सोही बमोजिम दामासाहीले भाग गर्दा हुन आउने कर दायित्व पारिश्रमिक भुक्तानीबाट कट्टा गरी सम्बन्धित कार्यालयमा बुझाउनु पर्दछ ।

पुनश्चः

१. एक पटकमा एउटा मात्र बासिन्दा रोजगारदाता भएको रोजगारी आय हुने व्यक्तिको कर रोजगारदाताले कट्टा गरेको रकममात्र हुने भएकाले आय वर्षको बीचमा रोजगारदाता परिवर्तन गरेका व्यक्तिले अधिल्लो रोजगारदाताबाट प्राप्त गरेको रकम र भुक्तानीमा कट्टा गरेको रकम उल्लेख भएको विवरण दफा ९१ बमोजिमको प्रमाणपत्र नयाँ रोजगारदाता समक्ष पेश गर्नु पर्दछ । नयाँ रोजगारदाताले पनि सो आय वर्षको भुक्तानीमा कर कट्टा गर्दा सो विवरण अनुसार समायोजन गर्नु पर्दछ ।

२. रोजगारीको आय आर्जन गर्ने व्यक्तिको रोजगारीको आयबाहेक निवृत्तभरण आय समेत भएमा, रोजगारीको आयका साथै व्यवसाय वा लगानी वा दुवैको आय भएमा, एक पटकमा एक भन्दा बढी रोजगारदाता भएमा, गैर बासिन्दा रोजगारदाताबाट आय प्राप्त गर्ने भएमा, ऐनको दफा १२ बमोजिमको चन्दा खर्च छुट दावी गर्ने भएमा वा रोजगारदाताले जम्मा गरिदिएको अवकाश योगदान बाहेक थप अवकाश योगदान बापत छुट दावी गर्न परेमा सम्बन्धित कार्यालय समक्ष आय विवरण दाखिला गर्नु पर्दछ। सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५: मानौ, देवेश खड्का भन्ने एकल व्यक्ति World and Nepal भन्ने एक संस्थामा ६ महिनाको Contract मा २०७६ भाद्र १ देखि २०७६ माघ मसान्तसम्म कार्यरत रहेछन्। उक्त संस्थाले सो अवधिमा निम्नानुसारको भुक्तानी गरेको रहेछ।

- तलब मासिक रु.१,००,०००।-
- निजलाई कार्यालय तथा व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि एक ड्राइभरसहितको कार उपलब्ध गराएको रहेछ।

सो संस्थाले भुक्तानी गरेको रकममा नियमानुसारले मासिक रूपमा कर कट्टा गरी सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ।

विवरण		रकम रु.
तलब		६,००,०००।-
गाडी सुविधा		३,०००।-
रोजगारीको निर्धारण योग्य आय		६,०३,०००।-
छुट रकम		-
कर योग्य आय		६,०३,०००।-
करको गणना		
रु. ४,००,००० मा १% ले	४,०००।-	
रु. १,००,००० मा १०% ले	१०,०००।-	
बाँकी रु. १,०३,००० मा २०% ले	२०,६००।-	
जम्मा कर दायित्व		३४,६००।-
प्रति महिना कर दायित्व (३४,६००/६)		५,७६६।-

सो संस्थाले निजको मासिक तलबबाट रु.५,७६६।- कर कट्टा गरी अर्को महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा बुझाउनु पर्दछ।

उदाहरण २.६: मानौ, भाई राजा भन्ने व्यक्ति कुनै एक वाणिज्य बैंकमा प्रबन्धकको रूपमा कार्य गर्दै आएका रहेछन्। निजले आ.व.२०७६।७७ मा निम्नानुसारको आय रोजगारदाताबाट प्राप्त गरेका रहेछन्।

तलब मासिक	रु.१,६०,०००।-
दशै खर्च	रु.१,६०,०००।-
शैक्षिक भत्ता	रु.५,०००।- प्रति महिना
महँगी भत्ता	रु.५,०००।- प्रति महिना

बोनस

रु.२,००,०००।-

- निजलाई कार्यालय तथा व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि एक ड्राइभरसहितको कार उपलब्ध गराएको रहेछ ।
- ड्राइभरको मासिक तलब तथा भत्ता रु.२०,०००।- बैकले नै भुक्तानी गर्दो रहेछ ।
- उक्त मुख्य प्रबन्धकको गाडीको लागि मासिक पेट्रोल खर्च सरदर रु.२०,०००।- लाग्दो रहेछ र सो कारको लागि आ.व.२०७६।७७ मा रु.४०,०००।- को मर्मत खर्च लागेको रहेछ । यी रकमको भुक्तानी बैकले नै गर्दो रहेछ ।
- निजलाई कार्यालयको आवास व्यवस्था समेत उपलब्ध गराइएको छ ।
- निजलाई निजको आवासमा जडान गरिएको टेलिफोन खर्च बापत रु.५,०००।- प्रति महिना कार्यालयले उपलब्ध गराउने गरेको रहेछ, सोमध्ये व्यक्तिगत खर्च ५०% ।
- निजको आवासमा रेखदेख गर्नको लागि एकजना सेक्युरिटी गार्ड उपलब्ध गराएको र निज गार्डलाई प्रति महिना रु.२०,०००।- उपलब्ध गराएको रहेछ र गार्ड प्रयोग गरेबापत निज प्रबन्धकको मासिक तलबबाट रु.५,०००।- कट्टा गर्ने गरिएको रहेछ ।
- निजले आवास ऋण बापत कार्यालयबाट ५% दरले ब्याज तिर्ने गरी रु.३०,००,०००।- को कर्जा वर्षभरि उपभोग गरेका रहेछन् । उक्त संस्थाले यस्तै किसिमको कर्जा अन्य ऋणीलाई दिँदा औसत ८% का दरले ब्याज लिने गरेको रहेछ ।
- निजले २०७६ मंसिरमा घर बिदा बापत एक महिनाको तलब पनि प्राप्त गरेका रहेछन् ।
- कार्यालयले निजले खाइपाई आएको तलबको १०% र सोमा त्यत्तै रकम थप गरी कर्मचारी सञ्चय कोष (स्वीकृत अवकाश कोष) मा जम्मा गरिदिने गरेको र निजको सहमतिमा कार्यालयले नागरिक लगानी कोषमा प्रति महिना रु.२०,०००।- का दरले जम्मा गर्ने गरेको रहेछ ।
- निजले आफ्नो लागि रु.२,५०,०००।- को र आफ्नो श्रीमतीको लागि रु.१,५०,०००।- को जीवन बीमा नेपाल बीमा संस्थानमा गरेका रहेछन् र सो बापतको प्रिमियम सो आ.व.मा क्रमशः रु.१९,०००।- तथा १४,०००।- तिरका रहेछन् ।
- निजले २०७६ को श्रावण महिनामा त्रि.वि.शिक्षण अस्पतालमा स्वास्थ्योपचारमा रु.२०,०००।- खर्च गरेका रहेछन् ।
- निज र निजकी श्रीमतीले सो आ.व.मा दम्पती हुनको लागि छनौट गरेका रहेछन् र सो आ.व.मा निजकी श्रीमतीको कुनै आय रहेनछ ।

निजको निर्धारण योग्य आय, कर योग्य आयको गणना निम्नानुसार गर्नु पर्दछ ।

विवरण	रकम रु.
तलब (१,६०,०००X१२)	१९,२०,०००।-
दशौं खर्च	१,६०,०००।-
शैक्षिक भत्ता (५,०००X१२)	६०,०००।-
महंगी भत्ता (५,०००X१२)	६०,०००।-
बोनस	२,००,०००।-
गाडी सुविधा (१९,२०,०००X०.५%)	९,६००।-
ड्राइभरको तलब भत्ता (तल नोटमा उल्लेख)	नलाग्ने

पेट्रोल खर्च (तल नोटमा उल्लेख)		नलाग्ने
मर्मत खर्च (तल नोटमा उल्लेख)		नलाग्ने
आवास सुविधा (१९,२०,०००X२%)		३८,४००।-
टेलिफोन खर्च (५,०००X१२X५०%)		३०,०००।-
गार्ड खर्च (२०,०००-५०००)X१२		१,८०,०००।-
ब्याज खर्च (८%-५%)X३०,००,०००		९०,०००।-
घर विदाबापत प्राप्त रकम		१,६०,०००।-
अवकाश कोषमा योगदान रू.		१,९२,०००।-
रोजगारीको निर्धारण योग्य आय रू.		३१,००,०००।-
छुट रकम		
छुट पाउने अवकाश योगदान रू.		३,००,०००।-
सञ्चयकोषमा जम्मा गरेको रू.	१,९२,०००।-	
रोजगारकर्ताको पारिश्रमिकबाट कट्टा गरी सञ्चयकोषमा जम्मा गरेको रू.	१,९२,०००।-	
रोजगारदाताले रोजगारकर्ताको सहमतिमा नागरिक लगानी कोषमा जम्मा गरेको रू.	२,४०,०००।-	
जम्मा अवकाश योगदान रू.	६,२४,०००।-	
निर्धारण योग्य आयको एक तिहाई रू.	१०,३३,३३३।३३	
अधिकतम सीमा रू.	३,००,०००।-	
कर योग्य आय रू.		२८,००,०००।-
जीवन बीमा प्रिमियम बापत घटाउन पाउने रू.		(२५,०००।-)
आफनो र आफनो श्रीमतिको लागि तिरेको प्रिमियम रू.	३३,०००।-	
अधिकतम सीमा रू.	२५,०००।-	
कर योग्य आय (करको गणनाको लागि)		२७,७५,०००।-
करको गणना		
रू.४,५०,०००।-सम्म १%	४,५००।-	
रू.१,००,०००।-मा १०%	१०,०००।-	
बाँकी रू.२,००,०००।-मा २०%	४०,०००।-	
बाँकी रू.१२,५०,०००।-मा ३०%	३,७५,०००।-	
बाँकी रू.७,७५,०००।- मा ३६%	२,७९,०००।-	
जम्मा रू.	७,०८,५००।-	

न्यून औषधि खर्च मिलान रु.	७५०१-	
जम्मा कर दायित्व रु.		७,०७,७५०१-
प्रति महिना कर दायित्व रु.	(७,०७,७५०/१२)	५८,९७९,१६
निजको मासिक तलबबाट रु.५८,९७९,१६ कर कट्टा गरी अर्को महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा बुझाउनु पर्दछ ।		
नोट: गाडी सुविधा बापत दफा २७(१)(ख) बमोजिम तलबको ०.५% हुने रकम आयमा समावेश गरेकोले सोही सुविधा अन्तर्गतका अन्य रकम समावेश गर्नु नपर्ने ।		

एक पटकमा एउटा मात्रै बासिन्दा रोजगारदाता भएको र कर्मचारी वा कामदारको रोजगारीको आय नेपाल स्रोत भएको रोजगारीबाट मात्रै भएको र रोजगारदाताले भुक्तानी गरेको औषधोपचार खर्च वा अवकाश योगदान बाहेक अन्य खर्च वा कर मिलान दावी नभएको कर्मचारीको हकमा दफा ८७ अनुसार रोजगारदाताबाट कर कट्टा गरेको रकम नै अन्तिम कर मानिने हुँदा उक्त रकम सम्बन्धित कार्यालयमा दाखिला गरेमा यस ऐनको दफा ३ को खण्ड (ग) मा उल्लेख भए बमोजिमको व्यक्तिले कर दायित्व पूरा गरेको मानिन्छ। त्यस्तो व्यक्तिले आय विवरण बुझाउनु पर्दैन र रोजगारदाताले कट्टा गरी जम्मा गरिदिएको कर रकम नै अन्तिम हुनेछ।

रोजगारी आय हुने रोजगारकर्ताले व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर {Personnel Permanent Account Number (P-PAN)} लिनुपर्ने र रोजगारदाताले रोजगारकर्तालाई पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा स्रोतमा कर कट्टा गरेको रकम सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्दा उक्त रोजगारकर्ताको स्थायी लेखा नम्बर समेत उल्लेख गरी E-TDS मार्फत विवरण दाखिला गर्नु पर्नेछ।

२.४ लगानी प्रतिफल र सेवा शुल्कको भुक्तानी गर्दा कर कट्टी :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ मा लगानी प्रतिफल र सेवा शुल्कको भुक्तानी गर्दा भुक्तानीमा कर कट्टी सम्बन्धी निम्नानुसारको प्रावधानको व्यवस्था गरेको छ :

दफा ८८(१): बासिन्दा व्यक्तिले नेपालमा स्रोत भएको ब्याज, प्राकृतिक स्रोत, भाडा, रोयल्टी, सेवा शुल्क, कमिशन, बिक्री बोनस, अवकाश भुक्तानी, र अन्य कुनै प्रतिफलको रकम भुक्तानी गर्दा कुल भुक्तानी रकमको पन्ध्र प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ।

बासिन्दा व्यक्ति भन्नाले प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा सामान्य बसोबासको स्थान नेपालमा रहेको वा अविच्छिन्न ३६५ दिनको अवधिमा १८३ दिन वा सोभन्दा बढी नेपालमा रहेको वा नेपाल सरकारबाट आय वर्षको कुनै समयमा विदेशमा खटाइएको जुनसुकै अवस्था भएपनि त्यस्तो व्यक्तिलाई नेपालको बासिन्दा मानिन्छ। त्यस्तै निकायको (अन्य व्यक्ति) हकमा सामान्यतया: नेपालमा दर्ता भएको निकायलाई जनाउँदछ।

त्यस्तै नेपालमा स्रोत भएको भुक्तानी भन्नाले नेपालमा रहेको सम्पत्ति बापत वा सम्पत्ति प्रयोग बापत भुक्तानी, नेपालमा गरेको दायित्व बापतको भुक्तानी वा नेपालमा आधार रहेको कारोबारबाट प्राप्त भुक्तानीलाई सामान्यतया: नेपाल स्रोत भएको भुक्तानी मानिन्छ।

ऐनको दफा २ को खण्ड (श) बमोजिम “प्राकृतिक स्रोत बापतको भुक्तानी” भन्नाले देहायको कुनै भुक्तानीको रकम सम्भन्नु पर्छ :-

- (१) जमिनबाट पानी, खनिज पदार्थ वा अन्य जीवित वा निर्जीव स्रोत निकाल्ने अधिकार प्राप्त गरेबापतको भुक्तानी, वा
- (२) जमिनबाट समग्र वा आंशिक रूपमा निकालिएको प्राकृतिक स्रोत र खनिज पदार्थको जीवित वा निर्जीव स्रोतको परिमाण वा मूल्यका आधारबाट गणना गरिएको रकम ।

ऐनको दफा २ को खण्ड (क) बमोजिम “सेवा शुल्क” भन्नाले कुनै व्यक्तिले उपलब्ध गराएको सेवा बापत निजलाई बजार मूल्य अनुसार भुक्तानी गरिएको कुनै शुल्क सम्भन्धनु पर्छ र सो शब्दले कमिशन, बैठक भत्ता, व्यवस्थापन शुल्क वा प्राविधिक सेवा शुल्कलाई समेत जनाउँछ ।

उदाहरणको लागि परामर्शदातालाई निजले सेवा उपलब्ध गराएबापत दिइने भुक्तानी (Consultancy Fee), लेखापरीक्षण सेवा उपलब्ध गराएबापत लेखापरीक्षकलाई दिइने पारिश्रमिक सेवा शुल्क हुन्छ । तर आन्तरिक लेखापरीक्षक भुक्तानीकर्ताको कर्मचारी भए निजलाई दिइने पारिश्रमिक भने रोजगारी अन्तर्गत पर्दछ । त्यस्तै बिक्री प्रबन्धको लागि नियुक्त एजेण्ट (Sales Agent) लाई दिइने कमिशन समेत सेवा शुल्क अन्तर्गत पर्दछ । तर, बिक्रीको लक्ष्य हासिल गरेबापत तोकिएका कर्मचारीलाई उपलब्ध हुने कमिशन भने रोजगारी अन्तर्गत पर्दछ ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए बमोजिम लगानी वा प्रतिफलको भुक्तानीमा १५ प्रतिशतले कर कट्टी गर्नुपर्ने उल्लेख भए तापनि देहायका भुक्तानीमा देहायका दरले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ :-

दफा ८८(१)(१): नेपाल सरकारबाट भएको अवकाश भुक्तानी वा स्वीकृत अवकाश कोषबाट भएको योगदानमा आधारित अवकाश भुक्तानीको हकमा दफा ६५ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम गणना गरिएको लाभमा पाँच प्रतिशतका दरले,

नेपाल सरकारको सेवाबाट कामदार वा कर्मचारीको अवकाश हुँदा गरिने उपदान, विदा बापतको रकम लगायतका अवकाश भुक्तानीका साथै स्वीकृत अवकाश कोषबाट योगदानमा आधारित भुक्तानी गर्दा सो भुक्तानी रकमको ५० प्रतिशत वा रु.५ लाखमध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम घटाई बाँकी हुन आउने लाभमा ५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ । यस दफामा भएको व्यवस्था बमोजिम नेपाल सरकार र स्वीकृत अवकाश कोषबाट भएको योगदानमा आधारित हुने भुक्तानी बाहेक अन्य बासिन्दा व्यक्तिले गर्ने अवकाश भुक्तानीमा भने १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ । सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.७: मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले ने.वै.लि.मा २०४४ वैशाख १ गते सहायकस्तरमा नियुक्त भएका रहेछन् । निज २०७५ जेष्ठ १ गते सेवाबाट निवृत्त भए । निवृत्त हुँदाका अवस्थामा निजले निम्नानुसारका रकम प्राप्त गरेका रहेछन् ।	
(१) सञ्चय कोष २०५८ चैत्र १८ गतेसम्म साँवा	रु. ४,००,०००/-
(२) सञ्चय कोष २०५८ चैत्र १९ गते देखि २०७५ वैशाख मसान्त सम्मको साँवा	रु. ८,००,०००/-
(३) सञ्चय कोष २०५८ चैत्र १८ गतेसम्म ब्याज	रु. १,५०,०००/-
(४) सञ्चय कोष २०५८ चैत्र १९ गते देखि २०७५ वैशाख मसान्तसम्मको ब्याज	रु. १,५०,०००/-
सञ्चयकोष बापत जम्मा प्राप्त गर्ने रकम	रु. १५,००,०००/-
आयकर नियमावली, २०५९ को नियम २० को उपनियम (६)(क) अनुसार निजको कर छुट हुने	

रकमको गणना निम्नानुसार गर्नु पर्दछ ।

ऐन लागू हुनुभन्दा पूर्वको सञ्चयकोष साँवा रु. ४,००,०००/-

ऐन लागू हुनुभन्दा पूर्वको सञ्चयकोष ब्याज रु. १,५०,०००/-

छुट हुने सञ्चय कोष रकम रु. ५,५०,०००/-

ऐन लागू भइसके पश्चातको अवकाश भुक्तानीको गणना निम्नानुसार गर्नुपर्दछ ।

ऐन लागू पश्चातको सञ्चयकोष (अवकाश कोष) रकम रु. ८,००,०००/-

ऐन लागू पश्चात सञ्चयकोष (अवकाश कोष) मा ब्याज रु. १,५०,०००/-

जम्मा सञ्चय कोष रकम रु. ९,५०,०००/-

ऐन लागू भइसके पश्चात सञ्चयकोष रकम समेतलाई अवकाश कोष भनिन्छ, यदि उक्त अवकाश कोष स्वीकृत अवकाश कोष भएको अवस्थामा सो कोषबाट गरिने भुक्तानीलाई कर प्रयोजनको लागि निम्नानुसार गणना गर्नुपर्दछ ।

ऐन लागू भएपश्चात स्वीकृत अवकाश कोषबाट प्राप्त कुल रकम रु. ९,५०,०००/-

ऐनको दफा ६५ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार लाभ गणना गर्दा भुक्तानी रकमको ५०% वा रु. ५,००,०००/- मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम घटाउनु पर्दछ, जस अनुसार,

(१) भुक्तानी रकमको ५०% ले हुने रकम रु. ४,७५,०००/-

(२) तोकिएको रकम रु. ५,००,०००/-

ऐन लागू भइसके पश्चात स्वीकृत अवकाश कोषबाट जम्मा रु. ९,५०,०००/- भुक्तानी प्राप्त गरेको तर ऐनको दफा ६५ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार लाभ गणना गर्दा रु. ५,००,०००/- छुट पाउने भएकोले सो कट्टा गरी बाँकी रु. ४,५०,०००/- मा ऐनको दफा ८८ को उपदफा (१)(१) बमोजिम पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टा गरी सो अवकाश कोषले बाँकी रकम निजलाई भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

उदाहरण २.८: मानौं, माथि उदाहरण नं २.७ मा बैंकको कर्मचारी विनियमावली अनुसार उपदानको निम्नानुसार व्यवस्था रहेछ ।

५ वर्ष सेवा अवधि पुरा भएका लागि - प्रति वर्ष सेवा अवधि पूराको लागि आधा महिनाको तलब

५ वर्ष भन्दा बढी १० वर्षसम्म - प्रति वर्ष सेवा अवधि पूराको लागि एक महिनाको तलब

१० वर्ष भन्दा बढी १५ वर्षसम्म - प्रति वर्ष सेवा अवधि पूराको लागि डेढ महिनाको तलब

१५ वर्ष भन्दा बढी - प्रति वर्ष सेवा अवधि पूराको लागि दुई महिनाको तलब

सेवा निवृत्त हुँदा निजको तलब रु. ४०,०००/- प्रति महिना रहेछ । निजको २०५८ चैत्र १८ गतेसम्म ६० दिन र निवृत्त हुँदा १२० दिन घर बिदा पाकेको रहेछ । सो बापत रु. १,६०,०००/- भुक्तानी प्राप्त गरेका रहेछन् । निजको कर गणना निम्नानुसार गर्नुपर्दछ ।

उपदान रकम भुक्तानी (३१.०८ वर्षको प्रति वर्ष २ महिनाको तलब बराबर) २४,८६,४००/-

आयकर नियमावली, २०५९को नियम २० (६) अनुसार ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगाडि र पछाडिको सञ्चित बिदा बापतको रकम र पाकेको उपदान निम्नानुसार गणना गर्नुपर्दछ । जम्मा सेवा अवधि ३१ वर्ष १ महिनामध्ये २०५८ चैत्र १८ गतेसम्म सेवा अवधि १४ वर्ष ११ महिना १८ दिन

- घर बिदा बापत प्राप्त रकम रु. १,६०,०००/-

२०५८ चैत्र १८ गतेसम्मको पाकेको विदा ६० दिनको रु. ८०,०००।-	
विदाबापत कर योग्य अवकाश भुक्तानी (क) रु.	८०,०००।-
- उपदान रकम रु.	२४,८६,४००।-
२०५८ चैत्र १८ गतेसम्म पाकेको उपदान रु.	(११,९६,२४०।-)
(४०,००० × १४.९५३ वर्ष × २ महिनाका दरले)	
कर योग्य अवकाश उपदान (ख) रु.	१२,९०,१६०।-
कर प्रयोजनको लागि अवकाश भुक्तानी (क+ख)	रु १३,७०,१६०।-
उक्त कर प्रयोजनको लागि गणना गरिएको अवकाश भुक्तानी रु.१३,७०,१६०।- मा आयकर ऐन २०५८ को दफा ८८(१) अनुसार १५% का दरले हुने अग्रिम कर कट्टी गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ। यसरी अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी प्राप्त रकम ऐनको दफा ९२ अनुसार अन्तिम कर कट्टी गरी प्राप्त गरिएको भुक्तानी हुने हुँदा ऐनको दफा ८(३) अनुसार रोजगारीको आय गणना गर्दा समावेश गर्नु पर्दैन। यसमा नियम २० (६) को खण्ड (क) मा ऐन लागू हुनुभन्दा पूर्व पाकेको उपदान र विदा बापतको रकम अवकाश हुँदाका अवस्थामा मात्र हिसाब किताब गरी भुक्तानी गरिने हुँदा अवकाश हुँदाका अवस्थामा खाइपाई आएको तलबबाट गणना गरी कर छुट दिनु पर्दछ।	
तर, उक्त भुक्तानी नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको भए दफा ६५ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) अनुसार हुन आउने लाभ अर्थात रु.५ लाख वा पचास प्रतिशतमध्ये जुन बढी हुन्छ सो कटाई बाँकी रकममा ५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने हुन्छ।	

दफा ८८(२)(ग): स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट लाभ भुक्तानी गर्दा लाभ रकमको पाँच प्रतिशत,

नेपाल सरकार वा स्वीकृत अवकाश कोषबाट भएको अवकाश भुक्तानीमा कुल भुक्तानी रकमको ५० प्रतिशत वा रु.५ लाखमध्ये जुन बढी हुन्छ सो कटाई बाँकी रहन आएको रकम (लाभ) मा ५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था भएको भए तापनि स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट लाभ भुक्तानी गर्दा लाभ रकमको ५ प्रतिशतले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था ऐनको दफा ८८(२)(ग) मा रहेको छ।

स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट अवकाश भुक्तानी गर्दा प्राकृतिक व्यक्ति (हिताधिकारी) ले गरेको योगदानमा योगदान गर्दा कै अवस्थामा योगदान रकमलाई आयमा समावेश गरी कर तिर्नुपर्ने हुन्छ। तसर्थ यस्तो भुक्तानीको लाभ गणना गर्दा अवकाश भुक्तानीको रकमबाट सो प्राकृतिक व्यक्तिले पहिले कर तिरेर योगदान गरेको रकम घटाई बाँकी रहने रकम (लाभ) मा ५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्छ। यो व्यवस्थालाई तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.९ मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले हिमालयन उद्योगमा कार्यरत कर्मचारी रहेछन्। उक्त उद्योगले वार्षिक रूपमा निजको नाममा कुनै स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषमा सेवा निवृत्त भएपछि उपदान दिने प्रयोजनको लागि वार्षिक रु.१,००,०००।- का दरले ७ वर्षसम्म योगदान गरिदिएको रहेछ। यसरी उपदान कोषमा रकम योगदान गर्दा योगदान गरिएको रकमलाई निजको वार्षिक रोजगारीको आयमा समावेश गरिएको रहेछ। निज सेवा निवृत्त भएपछि सो अवकाश कोषले निजलाई रु.१०,००,०००।- उपदान भुक्तानी गरेको रहेछ। यस अवस्थामा निजलाई उपदान भुक्तानी गर्दा निम्नानुसार करको गणना गर्नुपर्छ।	
जम्मा उपदान भुक्तानी (आम्दानी) रु.	१०,००,०००।-
कर तिरी योगदान गरेको रकम (खर्च) रु.	७,००,०००।-
लाभ रु.	३,००,०००।-

अवकाश कोषले भुक्तानी गर्ने उपदानमा रु.३,००,०००/- लाभ हुने हुँदा सो रकमको ५ प्रतिशतका दरले रु.१५,०००/- कर कट्टी गरी बाँकी रु.९,८५,०००/- मात्र भुक्तानी गर्नुपर्छ ।

- अवकाश कोष बाहेकका अन्य कोषबाट अवकाश भुक्तानी गर्दा प्राकृतिक व्यक्ति (हिताधिकारी) ले कर तिरेको रकम योगदान गरेको भए स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट गरिने अवकाश भुक्तानी सरह करको गणना गरी बाँकी रकम (लाभ) मा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्छ । तर, ऐनको दफा ६५ को स्पष्टीकरणमा भएको प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश अनुसार, हिताधिकारीको योगदान नहुने कुनै कोष (नन् कन्ट्रीबुटरी फण्ड)बाट भएको भुक्तानीलाई स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषमा रहेको हित बापत भएको लाभ नमानिने हुँदा प्राकृतिक व्यक्तिको योगदान नै नभएको कोषबाट अवकाश भुक्तानी भएको भए त्यस्तो अवकाश भुक्तानीको कुल रकममा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्छ । यो व्यवस्थालाई तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.१० मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले विकाशसिल बैंकमा कार्यरत कर्मचारी रहेछन् । उक्त बैंकले कर्मचारी कल्याणको लागि बैंकमा कोष स्थापना गरी वार्षिक रूपमा निश्चित रकम जम्मा गर्ने गरेको रहेछ । सो बैंकको आन्तरिक विनियमावली अनुसार कर्मचारी अवकाश भएमा सो कोषबाट विनियमावलीमा तोकिए बमोजिमको रकम कर्मचारीलाई भुक्तानी गरिने रहेछ । यो व्यवस्था अनुसार निज हरि प्रसाद काफ्लेले सेवा निवृत्त भए पछि रु.६,००,०००/- प्राप्त गर्ने रहेछन् भने निजलाई यो रकम भुक्तानी गर्दा रु.६,००,०००/- को १५ प्रतिशतका दरले रु.९०,०००/- कर कट्टी गरी बाँकी रु.५,१०,०००/- निजलाई भुक्तानी गर्नुपर्छ ।

- कुनै प्राकृतिक व्यक्ति सेवा निवृत्त भएको कारणले निजलाई रोजगारदाताले माथि उल्लेख गरिए बमोजिमको कुनै निजी कोषबाट अवकाश भुक्तानी दिन सक्छ । यसको साथै एकमुष्ठ रूपमा उपदान, सञ्चित विदा बापतको रकम, सञ्चित औषधोपचार बापतको रकम आदिका साथै नियमित रूपमा निवृत्तभरण पनि दिन सक्छ । यस्तो अवस्थामा रोजगारदाताले एकमुष्ठ दिने भुक्तानी र नियमित रूपमा दिने भुक्तानीलाई छुट्टयाउनु पर्छ । एकमुष्ठ दिने भुक्तानी अर्थात् उपदान, सञ्चित विदा बापतको रकम, सञ्चित औषधोपचार बापतको रकम आदिको भुक्तानीमा कुल भुक्तानीको १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्छ भने नियमित रूपमा दिइरहने निवृत्तभरणलाई रोजगारीको आय सरह गणना गरी सोही बमोजिम कर कट्टी गर्नु पर्छ । यो व्यवस्थालाई तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.११ मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले विकाशसिल बैंकमा ०५९ सालदेखि कार्यरत कर्मचारी रहेछन् । उक्त बैंकले सेवा निवृत्त भएपछि निजलाई उपदानको रूपमा एकमुष्ठ रूपमा रु.६,००,०००/- भुक्तानी गर्नुपर्ने रहेछ भने निजलाई यो रकम भुक्तानी गर्दा रु.६,००,०००/- को १५ प्रतिशतका दरले रु.९०,०००/- कर कट्टी गरी बाँकी रु.५,१०,०००/- भुक्तानी गर्नुपर्छ ।

उदाहरण २.१२ मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले विकाशसिल बैंकमा ०५९ सालदेखि कार्यरत कर्मचारी रहेछन् । उक्त बैंकले सेवा निवृत्त भएपछि निजलाई निजले सेवा अवधिमा उपभोग नगरेको विदा बापत रु.५०,०००/- र सेवा अवधिमा उपभोग नगरेको औषधोपचार खर्च बापत रु.१,००,०००/- भुक्तानी गर्नुपर्ने रहेछ भने निजलाई यी रकम भुक्तानी गर्दा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गरी बाँकी रकम भुक्तानी गर्नुपर्छ ।

उदाहरण २.१३: मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले विकाशसिल बैंकमा ०४० सालदेखि कार्यरत कर्मचारी रहेछन् । उक्त बैंकले सेवा निवृत्त भएपछि निजलाई तोकिएको रकम मृत्युपर्यान्त मासिक रूपमा पाउने गरी निवृत्तभरण दिने व्यवस्था रहेछ । निज २०७६ श्रावण १ गते सेवा निवृत्त भएछन् । निजले सो वर्ष मासिक रु.५०,०००/- का दरले १३ महिनाको रकम निवृत्तभरण पाउने रहेछन् । सो आय वर्षमा श्रीमतिको कुनै आय रहेनछ । निज र निजको श्रीमतिले आ.व.२०७६।७७ को

लागि एउटै प्राकृतिक व्यक्ति हुन छनौट गरेका रहेछन् भने निजको करको गणना निम्नानुसार गर्नु पर्छ ।

वार्षिक निवृत्तभरण आय (५०,०००×१३)	रु. ६,५०,०००।-
निवृत्तभरण आय भएकोले थप छुट सुविधा बापत घटाउन पाउने रकम (रु.४,५०,०००।-को २५% ले हुने रकम)	रु. (१,१२,५००।-)
दम्पती छुट	रु.(४,५०,०००।-)
बाँकी कर योग्य आय	रु. ८,७५,००।-
लाग्ने कर १०% ले	रु. ८,७५०।-
मासिक भुक्तानीमा कर कट्टा (८,७५०/१२)	रु. ७२९।९६

उदाहरण २.१४: मानौं, हरि प्रसाद काफ्ले विकाशसिल बैंकमा २०४० सालदेखि कार्यरत कर्मचारी रहेछन् । उक्त बैंकले सेवा निवृत्त भएपछि निजलाई तोकिएको रकम मृत्युपर्यान्त मासिक रूपमा पाउने गरी निवृत्तभरण दिने व्यवस्था रहेछ । निज २०७६ श्रावण १ गते सेवा निवृत्त भएछन् । निजले सो वर्ष मासिक रु.५०,०००।- का दरले १३ महिनाको रकम निवृत्तभरण पाउने रहेछन् । सो आय वर्षमा श्रीमतिको अन्य कुनै व्यवसायबाट रु.४ लाख आय रहेछ । निज र निजको श्रीमतिले आ.व.२०७६।७७ को लागि एउटै प्राकृतिक व्यक्ति हुन छनौट गरेका रहेछन् भने निजको करको गणना निम्नानुसार गर्नु पर्छ ।

वार्षिक निवृत्तभरण आय रु.	६,५०,०००।-
व्यावसायिक आय रु.	४,००,०००।-
जम्मा आय रु.	१०,५०,०००।-
आ.व.२०७६।७७ मा निवृत्तभरण तथा व्यवसाय दुवैमा एक प्रतिशत कर नलाग्ने भएकाले रु.४,५०,०००।- को २५ प्रतिशतले हुने रकम घटाउने रु.	(१,१२,५००।-)
दम्पती छुट रु.	(४,५०,०००।-)
बाँकी करयोग्य आय रु.	४,८७,५००।-
लाग्ने कर: पहिलो रु.१,००,०००।- मा १० प्रतिशतले रु.	१०,०००।-
दोश्रो रु.२,००,०००।- मा २०% ले रु.	४०,०००।-
बाँकी रु.१,८७,५००।- मा ३०% ले रु.	५६,२५०।-
जम्मा लाग्ने कर रु.	५६,२५०।-
तर निवृत्तभरण भुक्तानी गर्ने व्यक्तिले भने निम्नानुसार मासिक कर कट्टा गर्नु पर्दछ:	
वार्षिक निवृत्तभरण आय रु.	६,५०,०००।-
जम्मा रोजगारीको करयोग्य आय रु.	६,५०,०००।-
आ.व.२०७६।७७ मा एक प्रतिशत कर नलाग्ने रु.४,५०,०००।- को २५ प्रतिशतले हुने रकम घटाउने रु.	(१,१२,५००।-)
बाँकी करयोग्य आय रु.	४,२०,०००।-
रोजगारीको बाँकी करयोग्य आय रु.	५,३७,५००।-
रु.४,५०,०००।- सम्म दम्पती छुट	
रोजगारीको बाँकी करयोग्य आय रु.	८,७५,०००।-
लाग्ने कर: १० प्रतिशतले रु.	८,७५०।-
मासिक कर रु.	७२९।९६

पुनश्च: आर्थिक ऐन, २०७७ बाट अनुसूची-१ को दफा १ को उपदफा (९) खारेज भएकोले आ.व.२०७७।७८ देखि उक्त उपदफाको निवृत्तभरण आयमा थप छुट सुविधा पाउँदैन ।

दफा ८८(१)(२): बासिन्दा रोजगार कम्पनीले गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको कमिशनमा पाँच प्रतिशतका दरले,

रोजगार कम्पनी (Manpower Agency) ले विदेश स्थित आफ्नो स्थानीय एजेण्टलाई भुक्तानी गर्ने कमिशन यस अन्तर्गत पर्दछ। सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.१५: मानौं, एभरेष्ट म्यानपावर कम्पनी (नेपाल) प्रा.लि.ले विदेशस्थित गैर बासिन्दा व्यक्ति एभरेष्ट इन्टरनेशनल म्यानपावर इन्क.परेिशन, दोहालाई नेपाली कामदार कतारमा आपूर्ति गरे बापत नेपाली कम्पनीबाट प्रति कामदार US \$ 100 का दरले कमिशन लिने गरेको रहेछ। उक्त कमिशन, अर्थात रु.७,५००/- (मानौं US\$ 1 = Rs 75) मा ५ प्रतिशतका दरले हुन आउने रु.३७५/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.७,१२५/- को हुने अमेरिकन डलर ९५/- भुक्तानी पठाउनुपर्ने हुन्छ। यसरी विनिमय दर प्रयोग गर्दा सो दिनको लागि नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको विदेशी मुद्राको बिक्री दर प्रयोग गरी विदेशी मुद्रा नेपाली मुद्रामा परिवर्तन गर्नु पर्नेछ।

दफा ८८(१)(३): वायुयानको लिज (पट्टा) बापतको रकम भुक्तानी गर्दा दश प्रतिशतका दरले,

वायुयान लिज (पट्टा) मा लिई कारोबार गर्ने बासिन्दा व्यक्तिले त्यस्तो लिज (पट्टा) बापतको भुक्तानीमा दश प्रतिशतका दरले कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ। सो व्यवस्था तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.१६: मानौं, एभरेष्ट वायु सेवा निगमले फ्रान्सको एउटा कम्पनीबाट प्रति घण्टा US \$ 3,000 Lease Rent तिर्ने गरी एउटा जहाज लिजमा लिई सञ्चालन गरिआएको रहेछ। कुनै एक महिनामा निगमले उक्त जहाज ३०० घण्टा सञ्चालन गरेको रहेछ। लिजको शर्त बमोजिम US \$ 3,000 प्रति घण्टाका दरले ३०० घण्टाको US \$ 900,000 हुन आउने Lease Rent मा दश प्रतिशतका दरले अर्थात US \$ 90,000 निगमले सो लिज (पट्टा) बापत कर कट्टा गरी बाँकी रकम सो कम्पनीलाई भुक्तानी पठाउनु पर्दछ। कर दाखिला गर्ने प्रयोजनको लागि यसरी विनिमय दर प्रयोग गर्दा सो दिनको लागि नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको विदेशी मुद्राको बिक्री दर प्रयोग गरी विदेशी मुद्रा नेपाली मुद्रामा परिवर्तन गर्नु पर्नेछ। अर्थात, भुक्तानीको समयमा नेपाल राष्ट्र बैंकले US\$ 1 = Rs 75 को बिक्री दर तोकेको रहेछ भने निगमले रु.६७,५०,०००/- अग्रिम कर कट्टा गरी सम्बन्धित कार्यालयमा दाखिला गर्नु पर्दछ।

तर, वित्तीय पट्टा अन्तर्गत कुनै वायुयान पट्टामा लिइएको रहेछ भने ऐनको दफा ३२ बमोजिम गणना गरिएको ब्याज भुक्तानीमा यस दफा बमोजिम १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गर्नुपर्दछ।

दफा ८८(१)(४): मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको सेवाप्रदायक बासिन्दा व्यक्ति वा मूल्य अभिवृद्धि कर छुटको कारोबार गर्ने बासिन्दा निकायलाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्कमा भुक्तानी रकमको एक दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले,

मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को अनुसूची-१ मा उल्लिखित वस्तु वा सेवा बाहेक अन्य सबै वस्तु वा सेवालाई कर योग्य वस्तु तथा सेवा भनी परिभाषित गरिएको छ। कर योग्य वस्तुको कारोबार वार्षिक पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढी, कर योग्य सेवाको कारोबार वार्षिक बीस लाख रुपैयाँभन्दा बढी र कर योग्य वस्तु तथा सेवाको मिश्रित कारोबार वार्षिक बीस लाख रुपैयाँभन्दा बढी भएमा त्यस्तो कारोबार गर्ने प्रत्येक व्यक्ति अनिवार्य रूपमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनुपर्दछ। यसरी मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको सेवाप्रदायक बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्कमा एक दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने हुन्छ। यसको अलावा आर्थिक ऐन, २०७१ ले दफा ८८(१)(४) मा गरेको संशोधन पश्चात मूल्य अभिवृद्धि कर छुटको कारोबार गर्ने बासिन्दा निकायलाई गरेको सेवा शुल्कको भुक्तानी रकममा समेत

एक दशमलब पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.१७: Rocy & Co. मू.अ.करमा दर्ता भएको एक लेखा व्यवसायी फर्म रहेछ । उक्त फर्मले Jacky & Sons Pvt. Ltd. लाई परामर्श सेवा उपलब्ध गराए बापत रु.२,००,०००/- मू.अ.कर रु.२६,०००/- सहित रु.२,२६,०००/- को बीजक जारी गरेको रहेछ भने Jacky & Sons Pvt. Ltd. ले उक्त रकम भुक्तानी दिँदा सेवा शुल्क रु.२,००,०००/- को १.५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३,०००/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.२,२३,०००/- Rocy & Co. लाई भुक्तानी गर्नु पर्दछ । Rocy & Co. यसरी स्रोतमा काटिएको कर रकम अग्रिम करको रूपमा दावी मिलान गर्न सक्दछ । मू.अ.करमा दर्ता भएका वासिन्दा व्यक्तिलाई सेवा शुल्क भुक्तानीमा अग्रिम कट्टी हुने करको दर १.५ प्रतिशत भएकोले मू.अ.करमा दर्ता भएका वासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति, वासिन्दा फर्म, वासिन्दा कम्पनी वा जुनसुकै वासिन्दा व्यक्तिलाई यही दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नु पर्छ ।

उदाहरण २.१८: डि.वि. कोल्ड स्टोर प्रा.लि.कृषि पैदावारको शित भण्डारण सेवा प्रदान गरी आएको रहेछ । शित भण्डारले उपलब्ध गराउने कृषि पैदावार भण्डारण सेवा मू.अ.कर ऐनको अनुसूची-१ अन्तर्गत पर्ने हुँदा सो कोल्ड स्टोर मू.अ.कर प्रयोजनको निमित्त दर्ता भएको रहेनछ । प्रसाद फल प्रशोधन उद्योगले आफ्नो फलफूलको मौज्जात डि.वि.कोल्ड स्टोर प्रा.लि.मा राख्ने गरेको र सो बापत २०७१ असोज महिनामा सो प्रा.लि. लाई रु.३०,०००/- को सेवा शुल्क भुक्तान गर्नुपर्ने रहेछ । प्रसाद फल प्रशोधन उद्योगले डि.वि.कोल्ड स्टोर प्रा.लि.लाई भुक्तान गरेको उक्त सेवा शुल्कमा १.५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्दछ ।

उदाहरण २.१९ मानौं खार्पा सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.ले राम सिमेन्ट विक्री भण्डार प्रा.लि लाई तोकिएको सिमेन्ट विक्रीको लक्ष्य पूरा गरे बापत विक्री कमिशन दिएको रहेछ । खार्पा सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.ले राम सिमेन्ट विक्री भण्डार प्रा.लि.लाई भुक्तानी दिने विक्री कमिशन रकममा मूल्य अभिवृद्धि कर सहितको बीजक प्राप्त गरेको भएपनि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) बमोजिम १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्छ । किनभने राम सिमेन्ट विक्री भण्डार प्रा.लि मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भए तापनि निजले सेवा प्रदान गरेबापत प्राप्त गरेको रकम नभई सिमेन्ट विक्रीको लक्ष्य पूरा गरे अनुसार प्रोत्साहन बापत प्राप्त गरेको रकम भएकाले दफा ८८ को उपदफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको खण्ड (४) बमोजिमको दरले अग्रिम कर कट्टी गर्न पाइदैन ।

दफा ८८(१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशको खण्ड (५) वासिन्दा व्यक्तिले नेपालमा स्रोत भएको भाडा भुक्तानी गरेकोमा दश प्रतिशतका दरले,

तर, मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई सवारी साधन भाडामा दिने व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई त्यस्तो सवारी साधनको भाडा बापत भुक्तानी गर्ने रकममा एक दशमलब पाँच प्रतिशतले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ ।

ऐनको दफा २ को खण्ड (स) बमोजिम “भाडा” भन्नाले घर बहाल समेतका मूर्त सम्पत्तिको बहाल तथा पट्टा अन्तर्गत गरिएका प्रिमियम लगायतका सबै भुक्तानी सम्भन्नु पर्छ ।

तर यस शब्दले प्राकृतिक स्रोत बापत भएको भुक्तानी वा एकलौटी फर्म बाहेकको प्राकृतिक व्यक्तिले घर बहाल बापत प्राप्त गरेको रकमलाई जनाउने छैन ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

<p>उदाहरण २.२०: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीको स्वामित्वमा पोखराको न्यूरोडमा रहेको घर प्रस्तुत कम्पनीले व्यवसाय सञ्चालन गर्नको लागि मासिक रु.५०,०००/- भाडा तिर्ने गरी रामश्री प्रा.लि.सँग सम्झौता गरेको रहेछ। सम्झौता बमोजिम रामश्री प्रा.लि.ले आदिश्री एण्ड कम्पनीलाई घरभाडा बापत भुक्तानी गर्दा १० प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु. ४५,०००/- भुक्तानी गर्नु पर्दछ।</p>
<p>उदाहरण २.२१: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीले आफ्नो कम्पनीको लागि आवश्यक फर्निचर १ महिनाको रु.२५,०००/- मा भाडामा लिएका रहेछन्। यसरी फर्निचर भाडामा लिए बापत भुक्तानी गरिने रकम रु.२५,०००/- मा १० प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.२२,५००/- भुक्तानी गर्नु पर्दछ।</p>
<p>उदाहरण २.२२: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीले आफ्नो कम्पनीको व्यावसायिक प्रयोजनको लागि दमन भेहिकल सर्भिसेज प्रा.लि.बाट सवारी साधन भाडामा लिने गरेको रहेछन्। उक्त प्रा.लि.मू.अ.कर प्रयोजनको लागि समेत दर्ता भएको रहेछ। २०७६ असोज महिनामा सवारी साधन भाडा बापत उक्त प्रा.लि.ले रु.३०,०००/- र यसको अलावा ड्राईभर तथा अन्य सेवाबापत थप रु.२०,०००/- गरी जम्मा रु.५०,०००/- को मू.अ.कर बीजक जारी गरेको रहेछ। उक्त कम्पनीले भुक्तान गर्नुपर्ने जम्मा रु.५०,०००/- (मू.अ.कर बाहेक) भुक्तानी गर्दा १.५ प्रतिशतले अर्थात रु.७५०/- अग्रिम कर कट्टा गरी सो प्रा.लि.लाई भुक्तान गर्नु पर्दछ।</p>
<p>उदाहरण २.२३: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीले आफ्नो कम्पनीको व्यावसायिक प्रयोजनको लागि दमन थापाको स्वामित्वमा रहेको भाडामा दर्ता भएको सवारी साधन रु.२५,०००/- मा भाडामा लिएका रहेछन्। उक्त भाडा बापतको भुक्तानीमा दुई दशमलव पाँच प्रतिशतले हुने रकम रु.६२५/- अग्रिम कर कट्टा गरी निज दमन थापालाई भुक्तानी गर्नुपर्दछ।</p>

दफा ८८(१)(५)(ख): प्राकृतिक व्यक्तिले घर बहाल बापत प्राप्त गरेको रकममा करकट्टी गर्नु पर्नेछैन।

आर्थिक ऐन, २०७५ ले आयकर ऐन २०५८ मा दफा ८८(१)(५)(ख) थप गरेको र सो बमोजिम एकलौटी फर्म बाहेकको प्राकृतिक व्यक्ति (Individuals) ले घर बहाल बापत प्राप्त गरेको रकममा करकट्टी गर्नु नपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

<p>उदाहरण २.२४: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीले पोखराको न्यूरोडमा व्यवसाय सञ्चालन गर्नको लागि मासिक रु.५०,०००/- भाडा तिर्ने गरी घरधनी श्री गरिवदाशसँग सम्झौता गरेको रहेछ। सम्झौता बमोजिम प्रस्तुत कम्पनीले गरिवदाशलाई घरभाडा भुक्तानी गर्दा अग्रिम कर कट्टा गर्नु पर्दैन।</p>
--

दफा ८८(१)(६):सामूहिक लगानी कोष (म्यूच्युअल फण्ड) बाट प्राकृतिक व्यक्तिलाई वितरण गरिने प्रतिफल रकम भुक्तानीमा पाँच प्रतिशतका दरले,

आर्थिक ऐन, २०७० ले आयकर ऐन, २०५८ मा दफा ८८(१)(६) थप गरेको र सो बमोजिम भएको संशोधनपश्चात सामूहिक लगानी कोष (म्यूच्युअल फण्ड) बाट प्राकृतिक व्यक्तिलाई वितरण गरिने प्रतिफल रकम भुक्तानीमा पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.२५: गोल्डन म्यूच्युअल फण्डले आर्थिक वर्ष २०७६ पौष ६ गते आफ्ना हिताधिकारीलाई १० प्रतिशतले प्रतिफल वितरण गरेको रहेछ। यसरी वितरण गरिएको प्रतिफलमध्ये प्राकृतिक व्यक्तिलाई वितरण गरेको प्रतिफलमा पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने हुन्छ। अन्यको हकमा भने यस्तो प्रतिफलको भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने हुन्छ।

दफा ८८(१)(७): बासिन्दा व्यक्तिले भू-उपग्रह, ब्याण्डविथ, अप्टिकल फाइबर, दुरसञ्चार सम्बन्धी उपकरण वा विद्युत प्रसारण लाइन प्रयोग गरे बापतको भुक्तानीमा दश प्रतिशतका दरले,

आर्थिक ऐन, २०७३ ले आयकर ऐन, २०५८ मा दफा ८८(१)(७) थप गरेको र सो बमोजिम बासिन्दा व्यक्तिले भू-उपग्रह, ब्याण्डविथ, अप्टिकल फाइबर, दुरसञ्चार सम्बन्धी उपकरण वा विद्युत प्रसारण लाइन प्रयोग गरे बापतको भुक्तानीमा दश प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

दफा ८८(१)(८) : ढुवानी सेवा बापतको तथा ढुवानी साधन भाडामा दिए बापतको भुक्तानी रकममा दुई दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले।

तर मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई ढुवानी सेवा प्रदान गर्ने वा ढुवानी साधन भाडामा दिने व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई भुक्तानी गर्ने रकममा एक दशमलव पाँच प्रतिशतले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ।

ढुवानी सेवा प्रदायकले मालधनीको सामान तोकिएको गन्तव्यमा पुऱ्याए बापतको भाडा भुक्तानीमा दुई दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था आर्थिक ऐन, २०७५ ले थप गरेको साथै आर्थिक ऐन, २०७७ ले ढुवानी सेवा तथा ढुवानी साधन भाडामा दिए बापतको भुक्तानी रकममा दुई दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। तर मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई ढुवानी सेवा प्रदान गर्ने वा ढुवानी साधन भाडामा दिने व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई भुक्तानी गर्ने रकममा भने एक दशमलव पाँच प्रतिशतले कर कट्टी गर्नु पर्दछ।

दफा ८८(१)(९): बासिन्दा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको क्षेत्रमा लगानी गर्न विदेशी बैङ्कबाट विदेशी मुद्रामा लिएको ऋण बापतको ब्याज भुक्तानी गर्दा दश प्रतिशतका दरले।

आर्थिक ऐन, २०७७ ले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८(१)(९) थप गरेको व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ।

उदाहरण २.२६: मानौं, City Commerce and Development Bank Ltd. ले नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको क्षेत्रमा लगानी गर्नको लागि जापानको निप्पोन बैङ्कबाट अमेरिकी डलर १ करोड रकम ५ प्रतिशत वार्षिक ब्याज तिर्ने गरी ५ वर्षको लागि ऋण लिएको रहेछ। City Commerce and Development Bank Ltd. ले निप्पोन बैङ्कलाई उक्त ऋण बापतको ब्याज भुक्तानी गर्दा ब्याज भुक्तानी रकमको १० प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्छ।

दफा ८८(१)(१०): उपभोक्ताले वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम भुक्तानी कार्ड, इ-मनी (वालेट), मोवाइल बैकिङ्ग जस्ता विद्युतीय भुक्तानीका उपकरणबाट भुक्तानी गरे बापत प्रदान गरिने प्रोत्साहन रकममा कर कट्टी गर्नुपर्ने छैन,

उपभोक्ताले वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा कार्ड, इ-मनी -वालेट), मोवाइल बैकिङ्ग जस्ता विद्युतीय भुक्तानीका उपकरणबाट भुक्तानी गरे बापत प्रदान गरिने प्रोत्साहन रकममा कर कट्टी गर्नुपर्ने छैन भन्ने व्यवस्था आर्थिक ऐन, २०७७ ले थप गरेको। यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.२७: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनीले डिपार्टमेन्ट स्टोर सञ्चालन गर्ने रहेछ। हनुमानदाशले उक्त डिपार्टमेन्ट स्टोरबाट रु.५०,०००/- को सामान खरिदमा १३ प्रतिशतले हुने रु.६,५००/- मू.अ.कर सहित रु.५६,५००/- विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्दा कर रकमको दश प्रतिशतले हुने रु.६५०/- नगद प्रोत्साहन स्वरूप निजको बैंक खातामा फिर्ता गरेको रहेछ। यसरी विद्युतीय माध्यमबाट वस्तु खरिद बापतको भुक्तानी हुँदा हनुमानदाशलाई प्रोत्साहन स्वरूप फिर्ता दिएको रकम रु.६५०/- मा आदिश्री एण्ड कम्पनीले कर कट्टी गर्नुपर्दैन।

दफा ८८(२): बासिन्दा व्यक्तिले नेपालमा स्रोत भएको देहायका भुक्तानी गर्दा देहायका दरले करकट्टी गर्नु पर्नेछ :-

दफा ८८(२)(क): लाभांश भुक्तानी गरेकोमा भुक्तानी रकमको पाँच प्रतिशत,

कुनै पनि कम्पनीले आफ्ना अंशियार वा साभेदारी फर्मले आफ्ना साभेदारलाई लाभांश घोषणा गर्दा साधारण सभा वा साभेदारको बैठकले अनुमोदन गरिसकेपछि मात्रै कम्पनी वा साभेदार फर्मको दायित्व सिर्जना हुने गर्दछ। लाभांश भुक्तानी गर्दा बासिन्दा व्यक्ति वा गैर बासिन्दा व्यक्ति जसलाई भुक्तानी गरे तापनि ५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी गर्नु पर्दछ। लाभांश भन्नाले नगद लाभांश वा बोनस शेयर वितरण गरेकोलाई पनि बुझिन्छ। ऐनको दफा ५३ अनुसार निकायबाट गरिने मुनाफाको पुँजीकरणलाई वितरण मानिने र ऐनको दफा ५४ अनुसार कम्पनीबाट त्यस्तो वितरणमा लाभांश कर लाग्ने व्यवस्था भएको हुँदा बोनस शेयर वितरण पनि मुनाफाको पुँजीकरण भएको हुँदा लाभांश कर लाग्दछ। सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.२८: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनी लिमिटेडको २०७६ मार्ग २८ गते बसेको साधारण सभाले २०७५।७६ को मुनाफाबाट शेयर पुँजीको १० प्रतिशतका दरले हुने रु.५०,०००/- नगद लाभांश तथा २० प्रतिशतका दरले हुने रु.१,००,०००/- बोनस शेयर वितरण गर्ने निर्णय गरेको रहेछ। यस अवस्थामा रु.१,५०,०००/- लाई नै जम्मा वितरण अर्थात लाभांश मानिन्छ, र साधारण सभाले निर्णय गरेको मिति २०७६ मार्ग २८ गतेलाई भुक्तानी मिति मानिन्छ। सोही बमोजिम जम्मा लाभांश रु.१,५०,०००/- को ५ प्रतिशतले हुने रु.७,५००/- सो कम्पनीको २०७६ मार्ग महिनाको लाभांश बापत अग्रिम कर कट्टी गर्ने दायित्व हुनेछ।

उदाहरण २.२९: मानौ, आदिश्री एण्ड साभेदारी फर्मको २०७६ मार्ग २८ गते बसेको साभेदारी सभाले २०७५।७६ को मुनाफाबाट रु.१,५०,०००/- साभेदारको लगानीको अनुपातमा लाभांश वितरण गर्ने निर्णय गरेको रहेछ। यसरी उक्त फर्मले वितरण गरेको मुनाफामा ५ प्रतिशतले हुने कर, अर्थात रु.७,५००/- सो फर्मको २०७६ मार्ग महिनाको लाभांश बापत अग्रिम कर कट्टी गर्ने दायित्व हुनेछ।

उदाहरण २.३०: मानौ, आदिश्री एण्ड कम्पनी लिमिटेडको आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा आफ्ना शेयरधनीलाई नगद लाभांश वितरण नगरी रु.९,५००/- मूल्य पर्ने घडी वितरण गरेको रहेछ। यसरी कम्पनीले कुनै प्रतिफल प्राप्त नै नगरी हिताधिकारीलाई गरिएको भुक्तानी ऐनको दफा ५३ बमोजिम लाभांश मानिनेछ। यसरी गरिएको वितरण कर कट्टी पछिको लाभांश भुक्तानी (अर्थात ९५%) मानिने हुँदा यसरी लाभांश मानिएको रकम $(९,५०० / ९५ \times ५\% = रु.१०,०००/-)$ को ५ प्रतिशतले हुने रकम रु.५००/- दाखिला गर्नु सो कम्पनीको दायित्व हुनेछ।

दफा ८८(२)(ख): लगानी बीमाको लाभ भुक्तानी गर्दा भुक्तानी रकमको पाँच प्रतिशत, वा

लगानी बीमा वा जीवन बीमा वा ५ वर्षभन्दा बढी जोखिम दायित्व व्यहोर्ने बीमा गरेको र त्यस्तो बीमाबाट प्राप्त गर्ने भुक्तानीमा आफूले प्रिमियम बापत तिरेको रकम कट्टा गरी हुन आउने रकमलाई लाभ भनिन्छ । यसरी गणना गरिएको लाभ रकम भुक्तानी गर्दाका अवस्थामा ५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.३१: मानौं, पूर्णताले आफ्नो जीवन बीमा नेपाल जीवन बीमा संस्थानमा गराएकी रहिछन् । निजको Policy Amount (Sum Insured) रु.८,००,०००/- को प्रिमियम बापत वार्षिक रु.४०,०००/- तिर्ने गरेकी रहिछिन् । उक्त पोलिसी अवधि समाप्त हुँदासम्म निजले प्रिमियम बापत रु.६,००,०००/- भुक्तान गरी सकेकी रहिछिन् । नेपाल जीवन बीमा संस्थानबाट उक्त Policy Mature भएपछि निजले रु.१२,००,०००/- पाउने देखियो । यस्तो रकम भुक्तानी दिँदा संस्थानले लाभ गणना गर्दा रु.६,००,०००/- (१२,००,०००-६,००,०००) मा ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३०,०००/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.११,७०,०००/- भुक्तानी दिनु पर्दछ । यसरी अग्रिम कर कट्टा गरी प्राप्त गरिएको भुक्तानी रकम रु.११ लाख ७० हजारलाई पूर्णताले आफ्नो अन्य आयमा समावेश भने गर्नु पर्दैन ।

उदाहरण २.३२: मानौं, सजग सापकोटाले Accidental Insurance पोलिसी नेपाल जीवन बीमा संस्थानबाट खरिद गरेका रहेछन् र नियमित रूपमा प्रिमियम भुक्तानी गरिआएका रहेछन् । पोलिसी खरिद गरेको तेस्रो वर्ष निजको दुर्घटना भई हात भाँचिएछ । उक्त बीमा कम्पनीले क्षतिपूर्ति बापत रु.५०,०००/- निजलाई भुक्तानी दिएको रहेछ । यसरी बीमा भुक्तानी प्राप्त गरेको समयसम्म निजले रु.२०,०००/- सो पोलिसी बापत प्रिमियम दाखिला गरेका रहेछन् । यस्तो क्षतिपूर्ति बापत प्राप्त रकम दफा ३१ बमोजिम कर नलाग्ने हुँदा भुक्तानीमा दफा ८८ बमोजिम अग्रिम कर कट्टा गर्नु पर्दैन ।

दफा ८८(२)(ग): स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट लाभ भुक्तानी गर्दा लाभ रकमको पाँच प्रतिशत ।

स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषबाट गरिने लाभको भुक्तानीमा ५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी रकम भुक्तानी गर्नु पर्दछ । सो सम्बन्धमा तल उल्लिखित उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ:

उदाहरण २.३३: मानौं, हरि काफ्लेले अवकाश योगदान गरिआएको अवकाश कोष, ऐन लागू भइसकेपश्चात यदि स्वीकृत नलिएको अवकाश कोष भएको अवस्थामा भुक्तानी प्राप्त गरेको रकम र सो कोषमा योगदान गरेको रकमको फरक रकममा निम्नानुसार अस्वीकृत अवकाश कोषले अग्रिम कर कट्टा गर्नु पर्दछ ।

(१) सञ्चय कोष - २०५८ चैत्र १९ गतेदेखि

बैशाख मसान्त २०६० सम्मको साँवा

रु ४,५०,०००/-

(२) ऐ. अवधिमा सञ्चय कोषको रकममा ब्याज

रु. ५०,०००/-

जम्मा भुक्तानी रकम

रु. ५,००,०००/-

मानौं, उक्त साँवा रकममध्ये निज हरि काफ्लेको आफ्नो योगदान रकम रु.४,५०,०००/- रहेछ ।

(१) भुक्तानी हुने रकम

रु.५,००,०००/-

(२) उक्त कोषमा आफ्नो योगदान रकम

रु.४,५०,०००/-

कर प्रयोजनको लागि लाभ

रु.५०,०००/-

ऐनको दफा ८८ (२)(ग) अनुसार भुक्तानी गर्दा ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.२,५००/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी रकम रु.४,९७,५००/- भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

दफा ८८(३): उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बासिन्दा बैंक, वित्तीय संस्था, सहकारी वा ऋणपत्र जारी गर्ने अन्य कुनै निकाय वा प्रचलित कानुन बमोजिम सूचिकृत भएका कम्पनीले कुनै प्राकृतिक व्यक्तिलाई निक्षेप, ऋणपत्र, डिबेन्चर तथा सरकारी बण्ड बापत देहाय बमोजिमको ब्याज वा ब्याज बापतको कुनै रकम भुक्तानी दिँदा कुल भुक्तानी रकममा पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्नेछ :-

(क) नेपालमा स्रोत भएको, र

(ख) व्यवसाय सञ्चालनसँग सम्बन्धित नभएको ।

कुनै पनि प्राकृतिक व्यक्तिलाई बासिन्दा बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी वा ऋणपत्र जारी गर्ने निकाय वा Stock Exchange मा सूचिकृत भएका कम्पनीले निक्षेप, ऋणपत्र वा डिबेन्चर वा सरकारी बण्डबापत तिरिने ब्याज रकम भुक्तानी गर्दा भुक्तानी रकममा ५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी रकम भुक्तानी दिनु पर्दछ । तर प्राकृतिक व्यक्तिबाहेक अन्य निकायलाई गरिने (माथि उल्लेख गरिएका संस्थाले) ब्याज भुक्तानीमा भने १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ । यहाँ बैंक तथा वित्तीय संस्था भन्नाले बैंक तथा वित्तीय संस्था ऐन, २०७३ अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा २ को खण्ड (छ) अनुसार कृषि, सहकारी, उद्योग वा अन्य कुनै खास आर्थिक प्रयोजनका लागि कर्जा दिने वा सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानुन बमोजिम स्थापना भएको वित्तीय संस्था सम्भन्धनु पर्दछ र सो शब्दले नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी वित्तीय संस्था भनी तोकिदिएको संस्था समेतलाई जनाउँछ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.३४: मानौं, हिमालयन ईन्फोटेक लि.Nepal Stock Exchange Ltd. मा सूचिकृत कम्पनी रहेछ । उक्त कम्पनीले पुँजी जुटाउने क्रममा १० प्रतिशत ब्याज दरको ऋणपत्र जारी गरेको रहेछ । दिपीकाले रु.५,००,०००/- को त्यस्तो ऋणपत्र खरिद गरेकी रहिछन् । ABC & Co. ले रु.२०,००,०००/- को ऋणपत्र खरिद गरेको रहेछ । सो कम्पनीले उक्त ऋणपत्रको ब्याज भुक्तानी गर्ने क्रममा दिपीकालाई ब्याज भुक्तानी गर्दा ब्याज रु.५०,०००/- मा ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.२,५००/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.४७,५००/- भुक्तानी गर्नु पर्दछ । यसरी अग्रिम कर कट्टा गरी प्राप्त भुक्तानी रकम ऐनको दफा ९२ को उपदफा (१) को खण्ड (ड) बमोजिम अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी भएको हुँदा त्यस्तो रकमलाई पुनः आयमा समावेश गर्नु पर्दैन । त्यस्तै, ABC & Co. ले प्राप्त गर्ने ब्याज आम्दानी रु.२,००,०००/- मा ऐनको दफा ८८ को उपदफा (१) अनुसार १५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३०,०००/- अग्रिम कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.१,७०,०००/- भुक्तानी गर्नु पर्दछ । यसरी कट्टा गरिएको अग्रिम कर अन्तिम कर कट्टा नहुने हुँदा ABC & Co. ले आफ्नो तिर्नुपर्ने कर दायित्वबाट मिलान गर्न सक्नेछ । अर्थात कुल ब्याज रु.२,००,०००/- लाई आफ्नो नाफा-नोक्सान खातामा आम्दानी देखाउनु पर्दछ भने रु.३०,०००/- लाई अग्रिम करको रूपमा वासलातमा देखाउनु पर्दछ ।

दफा ८८(४): उपदफा (१), (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका भुक्तानी गर्दा यो दफा लागू हुने छैन :-

माथि उल्लेख गरिएका विभिन्न भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा गरी भुक्तानी गर्नुपर्ने भनिए तापनि निम्नानुसारका भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा गर्नु पर्दैन ।

दफा ८८(४)(क): प्राकृतिक व्यक्तिले गरेको व्यवसाय सञ्चालनसँग सम्बन्धित बाहेकका अन्य कुनै भुक्तानी,

प्राकृतिक व्यक्तिले जग्गा र सोसँग जडित सामान तथा उपकरण भाडामा लिएबापत तिरेको भाडा भुक्तानी वा प्राकृतिक व्यक्तिको आफ्नो व्यवसायसँग सम्बन्धित भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नुपर्ने तर अन्य भुक्तानीमा भने कर

कट्टा गर्नु पर्दैन । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.३५: मानौं, गोविन्द भन्ने व्यक्तिले आफ्नो घर निर्माण गर्ने क्रममा नक्सा बनाउनको लागि र घरको निर्माण नहुन्जेल रेखदेख गर्ने गरी कृष्ण शर्मा भन्ने इन्जिनियरलाई मासिक रु.२०,०००/- परामर्श शुल्क बापत तिर्ने गरेका रहेछन् । यसरी भुक्तानी गरिने शुल्कमा अग्रिम कर कट्टा गर्नु पर्दैन । तर निज कृष्ण शर्माले यसरी प्राप्त परामर्श शुल्कलाई भने आफ्नो आयमा समावेश गर्नु पर्दछ ।

दफा ८८(४)(क): पत्रपत्रिकामा प्रकाशित लेख रचना बापतको भुक्तानी

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.३६: मानौं, श्याम एक प्राध्यापक हुन् । निजले कुनै पत्रिकामा आर्थिक विषयमा लेख रचना प्रकाशित गरे बापत रु.५,०००/- प्राप्त गरेका रहेछन् । उक्त पत्रिकामा लेख रचना प्रकाशित भए बापतको भुक्तानी गर्दा भुक्तानी दिने व्यक्तिले भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन । तर निज प्राध्यापकले यसरी प्राप्त गरेको रकम निजले आय विवरण पेश गर्दा आफ्नो आयमा भने समावेश गर्नु पर्दछ ।

दफा ८८(४)(ख): बासिन्दा बैंक वा अरु बासिन्दा वित्तीय संस्थालाई तिरेको ब्याज,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.३७: मानौं, एस् एण्ड कम्पनीले City Commerce and Development Bank Ltd. बाट व्यवसायको लागि आवश्यक पर्ने Working Capital को लागि रु.२ करोड वार्षिक १० प्रतिशतका दरले ब्याज तिर्ने गरी ऋण लिएको रहेछ । उक्त कम्पनीले वार्षिक रु.२० लाख ब्याज वित्तीय संस्थालाई भुक्तानी गरेको रहेछ । यसरी सो कम्पनीले वित्तीय संस्थालाई भुक्तानी गरेको ब्याज रकममा भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन ।

दफा ८८(४)(ग): कर छुट पाएको भुक्तानी वा दफा ८७ बमोजिम कर कट्टी हुनुपर्ने भुक्तानी,

उदाहरण २.३८: मानौं, Poor & Support एक मुनाफा नकमाउने गैर सरकारी संस्था रहेछ । यसले आफ्नो संस्थाको उद्देश्य अनुरूप ग्रामीण भेगका निमुखा जनताको लागि शिक्षा प्रदान गर्नको लागि Donor बाट कुनै प्रतिफलको आस नगरी गरिएको अनुदान प्राप्त गरी खर्च गर्ने गर्दछ । उक्त संस्थाले आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट कर छुटको प्रमाणपत्र लिएको रहेछ । यस अवस्थामा सो संस्थाले अनुदान बापत प्राप्त गरेको रकम ऐनको दफा १०(छ) अनुसार कर छुट हुने रकम भएकोले अनुदान दिने व्यक्तिले सो रकममा कर कट्टा गर्नु पर्दैन । तर, कर छुट नहुने रकम जस्तै निक्षेप रकमको ब्याज भुक्तानीमा भने भुक्तानी दिनेले स्रोतमा कर कट्टा गर्नु पर्दछ ।

दफा ८८(४)(घ): क्रेडिट कार्ड जारी गर्ने बैंकलाई तिरेको इण्टररिजनल इण्टरचेन्ज शुल्क,

उदाहरण २.३९: मानौं, National Bank Limited Ps Commercial Bank रहेछ । उक्त बैंकले Master Card जस्ता Credit Card सञ्चालनमा ल्याएको रहेछ । बैंकले यस्तो Credit Card जारी गर्ने Master Card International लाई Master Card प्रयोग गरेबापत लिने शुल्कको केही अंश भुक्तानी गर्नुपर्ने हुन्छ । यसरी सेवा शुल्क बापत Master Card International लाई Transfer गरिने रकममा भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन ।

दफा ८८(४)(ङ): सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड) लाई भुक्तानी गरिएको लाभांश र ब्याज ।

आर्थिक ऐन, २०७० ले दफा ८८(४)(ङ) थप गरेको र सो बमोजिममा गरेको संशोधन पश्चात सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड) लाई भुक्तानी गर्ने लाभांश र ब्याज भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु नपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.४०: गोल्डन म्युचुअल फण्डले नेपाल बैंक लि.मा रु.१ करोड निक्षेप राखेको रहेछ । उक्त बैंकले सो म्युचुअल फण्डलाई २०७१ असोज मसान्तमा रु.५ लाख ब्याज भुक्तान गर्नुपर्ने रहेछ । उक्त ब्याज भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन ।

२.५ आकस्मिक लाभमा कर कट्टी

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८क. बमोजिम आकस्मिक लाभमा निम्नानुसार करकट्टी गर्नु पर्दछ :-

दफा ८८क.(१): आकस्मिक लाभ बापतको भुक्तानीमा पच्चीस प्रतिशतका दरले करकट्टी गर्नुपर्नेछ ।

तर साहित्य, कला, संस्कृति, खेलकुद, पत्रकारिता, विज्ञान, प्रविधि तथा सार्वजनिक प्रशासन क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याए बापत प्राप्त हुने राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका पुरस्कारमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आकस्मिक लाभ कर नलाग्ने गरी छुट दिन सक्नेछ ।

दफा ८८क.(२): उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि साहित्य, कला, संस्कृति, खेलकुद, पत्रकारिता, विज्ञान, प्रविधि तथा सार्वजनिक प्रशासन क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याए बापत प्राप्त हुने राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका पाँच लाख रुपैयाँसम्मको पुरस्कारमा आकस्मिक लाभ कर लाग्ने छैन ।

ऐनको दफा २ (ज१) मा आकस्मिक लाभलाई निम्नानुसार परिभाषित गरेको छ :

“आकस्मिक लाभ” भन्नाले चिठ्ठा, उपहार, पुरस्कार, बक्सिस, जितौरी वा अन्य कुनै पनि आकस्मिक रूपमा प्राप्त हुने लाभ सम्भन्नु पर्दछ ।

लाभ प्राप्त हुने निश्चितता नभए तापनि प्रापक व्यक्तिको श्रम वा पुँजीको उपयोग नगरी प्राप्त हुने चिठ्ठा, उपहार, पुरस्कार बक्सिस, जितौरी वा अन्य रकमलाई आकस्मिक लाभ मानिन्छ । ऐनको दफा ९२(१)(भ) बमोजिम यस्तो आकस्मिक लाभमा हुने कर कट्टी रकम अन्तिम कर कट्टी मानिन्छ ।

उदाहरण २.४१: मानौं, दिपक निरौला भन्ने व्यक्तिले Casino Nepal मा जुवा खेलेका रहेछन् र रु.१,००,०००/- जितेका रहेछन् । यस्तो जितौरी रकममा Casino Nepal ले २५ प्रतिशत अर्थात रु.२५,०००/- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी रु.७५,०००/- मात्र निज दिपक निरौलालाई भुक्तानी गर्नु पर्दछ । ऐनको दफा ९२ (१)(भ) बमोजिम यस्तो जितौरीमा हुने कर कट्टी रकम अन्तिम कर कट्टी मानिन्छ ।

उदाहरण २.४२: मानौं, दिपक कायस्थ भन्ने व्यक्तिले दशैंको समयमा चिठ्ठा खरिद गरेको रहेछ । चिठ्ठा खोल्दा सो व्यक्तिलाई रु.१,००,०००/- को चिठ्ठा परेको रहेछ भने उक्त व्यक्तिलाई भुक्तानी गर्दा २५ प्रतिशतले हुने अर्थात रु.२५,०००/- कर कट्टा गरी बाँकी रु.७५,०००/- मात्र भुक्तानी गर्नुपर्दछ । ऐनको दफा ९२(१)(भ) बमोजिम यस्तो जितौरीमा हुने कर कट्टी रकम अन्तिम कर कट्टी मानिन्छ ।

२.६ ठेक्का वा करारको भुक्तानी गर्दा कर कट्टी :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८९ बमोजिम ठेक्का वा करारको भुक्तानी गर्दा निम्नानुसार कर कट्टी गर्नुपर्ने हुन्छ :

दफा ८९(१): बासिन्दा व्यक्तिले ठेक्का वा करार बापत पचास हजार रुपैयाँभन्दा बढीको रकम भुक्तानी दिँदा भुक्तानीको कुल रकममा एक दशमलब पाँच प्रतिशतका दरले करकट्टी गर्नु पर्नेछ ।

दफा ८९(२): उपदफा (१) मा उल्लिखित रकम यकिन गर्न एउटै करार अन्तर्गत त्यस्तो व्यक्ति वा निजको सम्बद्ध व्यक्तिबाट सोही करार अन्तर्गत भुक्तानी पाउने व्यक्ति वा निजको सम्बद्ध व्यक्तिलाई विगतको दश दिनमा दिइएका अन्य कुनै भुक्तानीहरु भए सो समेत जोडी यकिन गर्नु पर्नेछ ।

कुनै पनि बासिन्दा व्यक्तिले ठेक्का वा करार अन्तर्गत रु.५०,०००/- भन्दा बढीको रकम भुक्तानी गर्दा भुक्तानी रकमको १.५ प्रतिशतका दरले भुक्तानीमा कर कट्टा गरी भुक्तानी गर्नु पर्दछ र भुक्तानी रकम वा करार वा ठेक्का रकम यकिन गर्ने प्रयोजनको लागि सोही करार अन्तर्गत भुक्तानी पाउने व्यक्ति वा निजको सम्बद्ध व्यक्तिलाई विगत दश दिनमा दिइएका अन्य कुनै भुक्तानी भए सो समेत जोडी यकिन गर्नु पर्दछ । यस दफाको प्रयोजनको लागि “ठेक्का वा करार” लाई निम्नानुसार स्पष्ट पारिएको छ :-

यस दफाको प्रयोजनको लागि “ठेक्का वा करार” भन्नाले कुनै वस्तु वा श्रमिकको आपूर्ति वा मूर्त सम्पत्ति वा संरचनाको निर्माण वा जडान वा स्थापना गर्ने सम्बन्धमा गरिएको करार वा सम्झौता तथा विभागले ठेक्का वा करार भनी तोकेको कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ र त्यस्तो करार वा सम्झौताले निर्माण वा जडान वा स्थापनासँग सम्बन्धित सेवा समेतलाई समेटेको भए सो सेवा बापतको भुक्तानीलाई समेत जनाउँछ ।

यसरी ठेक्का वा करारमा निम्न कारोबार पर्दछन् :

- वस्तु वा श्रमिकको आपूर्ति,
- मूर्त सम्पत्ति वा संरचनाको निर्माण, जडान वा स्थापना (सम्बन्धित सेवा समेत) र
- विभागले ठेक्का वा करार भनी तोकेका कारोबार ।

यस सम्बन्धमा ऐनको दफा ८८ बमोजिम सेवा मानिएको भुक्तानी भने ठेक्का मानिदैन । ठेक्का मानिन मुख्य रूपले आपूर्तिको Arrangement, Labor Supply, मालसामानको आपूर्ति वा Tangible Assets निर्माणसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित हुनु पर्दछ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.४३: मानौं, ABC & Co. ले CBS International बाट राशन ठेक्का बापत रु.५१,०००/- प्राप्त गरेका रहेछन् । यस्तो भुक्तानी रु.५०,०००/- भन्दा बढी भएकोले पूरै भुक्तानी रकममा कर कट्टा गर्नु पर्दछ । अर्थात, CBS International ले कुल ठेक्का रकम रु.५१,०००/- भुक्तानी दिँदा १.५ प्रतिशतका दरले हुने रु.७६५/- कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.५०,२३५/- ABC & Co. लाई भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

उदाहरण २.४४: मानौं, Zenith होटल प्रा.लि.ले आफ्नो होटललाई वर्ष दिनभरि आवश्यक पर्ने कुखुराको मासु Haris Fresh House बाट खरिद गर्ने गरी सम्झौता गरेका रहेछन् । निज होटलले मासु खरिद गरेबापत भुक्तानी निम्नानुसार दिएका रहेछन् ।

२०६५।४।७	रु.२५,०००/-
२०६५।४।९२	रु.१०,०००/-
२०६५।४।९३	रु.५,०००/-
२०६५।४।९५	रु.१०,०००/-
२०६५।४।९७	रु.५,०००/-

करार अनुसार रु.५०,०००/- यकिन गर्ने प्रयोजनको लागि भुक्तानी दिएको दिनदेखि विगत दश दिनको भुक्तानी रकम जोडिन्छ ।

भुक्तानी मिति	विगत दश दिन	रकम रु.
२०६५।४।९७	०	५,०००/-

२०६५।४।१५	२	१०,०००।-
२०६५।४।१३	२	५,०००।-
२०६५।४।१२	१	१०,०००।-
२०६५।४।७	५	२५,०००।-
जम्मा	१०	५५,०००।-

यसरी विगत दश दिनमा भुक्तानी गरेको रकम रु.५५,०००।- मा १.५ प्रतिशतका दरले हुने रु.८२५।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

दफा ८९(३): उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै बासिन्दा व्यक्तिले कुनै ठेक्का वा करार अन्तर्गत कुनै गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई दिने भुक्तानीबाट देहाय बमोजिम कर कट्टी गर्नु पर्नेछ :-

दफा ८९(३)(क): ठेक्का वा करारमा पाँच प्रतिशत

दफा ८९(३)(ख) : गैर बासिन्दा बीमा कम्पनीलाई प्रिमियम भुक्तानी गर्दा वा गैर बासिन्दा बीमा कम्पनीबाट पुनर्बीमा बापत प्राप्त हुने प्रिमियम रकमबाट दिइने कमिशनमा एक दशमलब पाँच प्रतिशत,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.४५: मानौं, नेपाल जीवन बीमा कम्पनी लि.ले जापानी जीवन बीमा कम्पनीसँग Reinsurance करार गरेको रहेछ । आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा जापानी जीवन बीमा कम्पनीलाई रु.१०,००,०००।- Reinsurance Premium भुक्तान गरेको रहेछ भने जापानी जीवन बीमा कम्पनी गैर बासिन्दा बीमा कम्पनी भएको कारण यस्तो भुक्तानी रकममा १.५ प्रतिशतका दरले हुन आउने रकम रु.१५,०००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी रकम रु.९,८५,०००।- भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

दफा ८९(३)(ग): खण्ड (क) वा (ख) मा लेखिएदेखि बाहेक विभागले त्यस्तो बासिन्दा व्यक्तिलाई लिखित सूचना दिएकोमा सो सूचनामा उल्लिखित दरमा ।

माथि उपखण्ड (क) वा (ख) बाहेक गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई दिइने भुक्तानीका अन्य अवस्थामा विभागले बासिन्दा भुक्तानीकर्तालाई लिखित सूचना दिए बमोजिम कर कट्टा गरी भुक्तानी गर्नु पर्दछ ।

दफा ८९(३क.): उपभोक्ता समितिमार्फत काम गराउने गरी गरिएको पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढीको भुक्तानी रकममा एक दशमलब पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्नेछ ।

नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका निकायहरुबाट उपभोक्ता समिति गठन गरी उक्त उपभोक्ता समिति मार्फत काम गराउने गरी पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढीको भुक्तानी दिँदा भुक्तानी रकमको १.५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गरी बाँकी रकम भुक्तानी दिनुपर्छ ।

दफा ८९(४): उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका भुक्तानीका हकमा यो दफा लागू हुने छैन :-

(क) व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेको बाहेक अन्य प्राकृतिक व्यक्तिलाई नेपालमा स्रोत भएको जग्गा वा घर र घरमा जडित सामान तथा उपकरण बापत तिरेको भाडा बाहेकको अन्य कुनै भुक्तानी,

(ख) कर छुट दिइएका भुक्तानी वा दफा ८७, ८८ वा ८८क. बमोजिम कर कट्टी गर्नुपर्ने भुक्तानी ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.४६: मानौं, गोविन्द भन्ने व्यक्तिले आफ्नो घर रु.५० लाखमा निर्माण गर्ने गरी निर्माण कम्पनीलाई ठेक्का दिएको रहेछ। यसरी दिएको ठेक्काको भुक्तानीमा निज गोविन्दले भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन। तर, सो निर्माण कम्पनीले यसरी ठेक्का बापत प्राप्त रकमलाई भने आफ्नो आयमा समावेश गर्नु पर्दछ।
उदाहरण २.४७: मानौं, नेपाल अवकाश कोष, विभागबाट स्वीकृत अवकाश कोष रहेछ। उक्त कोषको निक्षेप शुभ बैंक लि. मा रहेछ। अवकाश कोषको व्याजमा आय कर नलाग्ने भएको हुँदा सो बैंकले उक्त कोषलाई भुक्तानी गर्ने व्याजमा कर कट्टा गर्नु पर्दैन।

कुनै भुक्तानी दफा ८७ वा ८८ अन्तर्गत पनि पर्ने र यो दफा अन्तर्गत पनि पर्ने देखिएमा दफा ८७ वा ८८ अन्तर्गतको भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नुपर्ने दर लागू हुन्छ।

२.७ कर कट्टी गरिनु पर्ने दर :

बासिन्दा व्यक्तिले आयकर ऐन, २०५८ को ८७, ८८, ८८क. र ८९ बमोजिम गरिनुपर्ने कर कट्टीका दर समष्टिगतमा तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

आकर्षित हुने दफा	भुक्तानीमा कर कट्टी हुने भुक्तानी	भुक्तानीमा कर कट्टीको दर	अन्तिम हुने/नहुने
दफा ८७ (१)	रोजगारीको आय (पैरश्रीम्क)	अनुसूची-१ को दफा १ मा तोकिएको दरले	सामान्यतया: हुने
दफा ८८(१)	सामान्य व्याज भुक्तानी	१५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)	प्राकृतिक स्रोत, भाडा, रोयल्टी, सेवा शुल्क, कमिशन वा बिक्री बोनस, अवकाश भुक्तानी आदि	१५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१) दफा ९२(१)(ज)	पढाईको रूपमा गरिएको अध्यापन गराए बापतको भुक्तानी, प्रश्नपत्र तयार गरे वा उत्तरपुस्तिका जाँच गरे बापतको भुक्तानी	१५ प्रतिशत	हुने (प्रति बैठक बीस हजार रुपैयाँसम्म)
दफा ८८(१)(१) दफा ९२(१)(छ)	नेपाल सरकार वा स्वीकृत अवकाश कोषबाट भएको योगदानमा आधारित अवकाश भुक्तानी रु.५,००,०००/- वा भुक्तानी रकमको ५० प्रतिशतमध्ये जुन बढी हुन्छ सो घटाई बाँकी रहने भुक्तानीमा	५ प्रतिशत	हुने (नियमित रूपमा भुक्तानी हुने निवृत्तभरण बाहेक)
दफा ८८(१)(२) दफा ९२(१)(च)	बासिन्दा रोजगार कम्पनीले गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको कमिशनमा	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(१)(३) दफा ९२(१)(च)	वायुयानको लिज (पट्टा) बापतको रकम भुक्तानी	१० प्रतिशत	हुने (गैरबासिन्दा व्यक्तिको)

आकर्षित हुने दफा	भुक्तानीमा कर कट्टी हुने भुक्तानी	भुक्तानीमा कर कट्टीको दर	अन्तिम हुने/नहुने हकमा)
			हकमा)
दफा ८८(१)(४)	मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको सेवाप्रदायक वासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्कमा वा मूल्य अभिवृद्धि कर छुटको कारोबार गर्ने वासिन्दा निकायलाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्कमा	१.५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)(५)	वासिन्दा व्यक्तिले नेपालमा स्रोत भएको भाडा भुक्तानीमा	१० प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)(५) (क)	मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई सवारी साधन भाडामा दिने व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई त्यस्तो सवारी साधनको भाडा बापत भुक्तानी गर्ने रकम	१.५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१) (५) (ख)	प्राकृतिक व्यक्तिले घर बहाल बापत प्राप्त गरेको रकम	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(१)(७)	वासिन्दा व्यक्तिले भू-उपग्रह, ब्याण्डविथ, अप्टिकल फाइबर, दुरसञ्चार सम्बन्धी उपकरण वा विद्युत प्रसारण लाइन प्रयोग गरेबापत गरेको भुक्तानी	१० प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)(६)	सामुहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड) बाट वितरण गरिने प्रतिफल		
दफा ९२(१)(ब)	प्राकृतिक व्यक्तिलाई अन्य व्यक्तिलाई	५ प्रतिशत	हुने
		१५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)(८)	दुवानी सेवा बापतको तथा दुवानी साधन भाडामा दिए बापतको भुक्तानी रकम	२.५ प्रतिशत	हुने (प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा)
दफा ८८(१)(८)	मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई दुवानी सेवा प्रदान गर्ने वा दुवानी साधन भाडामा दिने व्यवसाय गर्ने व्यक्तिलाई भुक्तानी गर्ने रकम	१.५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८८(१)(१०)	वासिन्दा बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैङ्कले तोकेको क्षेत्रमा लगानी गर्न विदेशी बैङ्कबाट विदेशी मुद्रामा लिएको ऋण बापतको	१० प्रतिशत	हुने

आकर्षित हुने दफा	भुक्तानीमा कर कट्टी हुने भुक्तानी	भुक्तानीमा कर कट्टीको दर	अन्तिम हुने/नहुने
	ब्याज भुक्तानी		
दफा ८८(१)(९)	उपभोक्ताले वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम भुक्तानी कार्ड, इ-मनी (वालेट), मोबाइल बैंकिङ्ग जस्ता विद्युतीय भुक्तानीका उपकरणबाट भुक्तानी गरे बापत प्रदान गरिने प्रोत्साहन रकममा	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(२)(क) दफा ९२(१)(क)	कम्पनी वा साभेदारी फर्मले भुक्तानी गरेको लाभांश	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(२)(ख) दफा ९२(१)(ग)	लगानी बीमाको लाभ भुक्तानी	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(२)(ग) दफा ९२(१)(घ)	स्वीकृति नलिएको अवकाश कोषबाट लाभको भुक्तानी	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(३) दफा ९२(१)(ङ)	नेपालमा स्रोत भएको र व्यवसाय सञ्चालनसँग सम्बन्धित नभएको खण्डमा बासिन्दा बैंक, वित्तीय संस्था, सहकारी वा ऋणपत्र जारी गर्ने अन्य कुनै निकाय वा प्रचलित कानून बमोजिम सूचिकृत भएका कम्पनीले कुनै प्राकृतिक व्यक्तिलाई निक्षेप, ऋणपत्र, डिभेन्चर तथा सरकारी बण्ड बापत भुक्तान गर्ने ब्याज	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(१) दफा ९२(१)(ड)	बासिन्दा बैंक, वित्तीय संस्था, सहकारी वा ऋणपत्र जारी गर्ने अन्य कुनै निकाय वा प्रचलित कानून बमोजिम सूचिकृत भएका कम्पनीले कर छुट पाउने संस्थालाई भुक्तान गर्ने ब्याज	१५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८(४)(क)	प्राकृतिक व्यक्तिले गरेको व्यवसाय सञ्चालनसँग सम्बन्धित बाहेकका अन्य कुनै भुक्तानी	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(४)(क१)	पत्रपत्रिकामा प्रकाशित लेख रचना बापतको भुक्तानी	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(४)(ख)	बासिन्दा बैंक वा अरु बासिन्दा वित्तीय संस्थालाई तिरेको ब्याज	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(४)(ग)	कर छुट पाएको भुक्तानी	कर कट्टी गर्नु	

आकर्षित हुने दफा	भुक्तानीमा कर कट्टी हुने भुक्तानी	भुक्तानीमा कर कट्टीको दर	अन्तिम हुने/नहुने
		नपर्ने	
दफा ८८(४)(घ)	क्रेडिट कार्ड जारी गर्ने बैंकलाई तिरेको इण्टररिजनल इण्टरचेन्ज शुल्क	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८(४)(ड)	सामूहिक लगानी कोष (म्युच्युअल फण्ड) लाई भुक्तानी गरिएको लाभांश र ब्याज	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	
दफा ८८क.(१) दफा ९२(१)(भ)	आकस्मिक लाभ	२५ प्रतिशत	हुने
दफा ८८क.(२) दफा ९२(१)(भ)	साहित्य, कला, संस्कृति, खेलकुद, पत्रकारिता, विज्ञान, प्रविधि तथा सार्वजनिक प्रशासन क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याए बापत प्राप्त हुने राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका पाँच लाख रुपैयाँसम्मको पुरस्कार	कर कट्टी गर्नु नपर्ने	कर नलाग्ने
दफा ८९(१)	करार वा ठेक्का बापत रु. ५०,०००/- भन्दा बढी रकमको भुक्तानी	१.५ प्रतिशत	नहुने
दफा ८९(३)(क)	गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी हुने वायुयान मर्मत तथा अन्य ठेक्का वा करारमा	५ प्रतिशत	हुने
दफा ८९(३)(ख)	गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी हुने पुर्नर्बीमा प्रिमियम र गैर बासिन्दा बीमा कम्पनीबाट पुर्नर्बीमा बापत प्राप्त हुने प्रिमियम रकमबाट दिइने कमिशन	१.५ प्रतिशत	हुने
दफा ८९(३)(ग)	गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई हुने अन्य भुक्तानी	विभागले लिखित सूचना दिए बमोजिम	हुने
दफा ८९(३क.)	उपभोक्ता समितिमार्फत काम गराउने गरी गरिएको पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढीको भुक्तानी रकममा	१.५ प्रतिशत	नहुने

२.८ अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९२ मा अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी सम्बन्धमा निम्नानुसार व्यवस्था रहेको छ:

दफा ९२(१): देहायका भुक्तानीलाई अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी मानिनेछ :-

दफा १२(१)(क): बासिन्दा कम्पनी वा साभेदारी फर्मले भुक्तानी गरेको लाभांश,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.४८: मानौं, नेपाल वैदेशिक रोजगार प्रा.लि.एक बासिन्दा कम्पनी रहेछ। उक्त कम्पनीले आ.व.२०६४।६५ को मुनाफाबाट आफ्नो शेयरहोल्डरलाई रु.६० प्रति शेयरको दरले लाभांशको घोषणा गरेको रहेछ। उक्त लाभांशमा सो कम्पनीले ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३१- प्रति शेयर कर कट्टी गरी रु.५७- प्रति शेयर शेयरहोल्डरलाई भुक्तानी गरेको रहेछ भने सो लाभांश अन्तिम रूपमा कर कट्टी भएको लाभांश मानिनेछ र शेयरहोल्डरले सो लाभांश आयमा समावेश गर्नु पर्दैन।

उदाहरण २.४९: मानौं, आदिश्री एण्ड साभेदारी फर्मको २०७५ मार्ग २८ गते बसेको साभेदारी सभाले २०७४।७५ को मुनाफाबाट रु.२,००,०००।- साभेदारको लगानीको अनुपातमा लाभांश वितरण गर्ने निर्णय गरेको रहेछ। उक्त लाभांशमा उक्त फर्मले ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.१०,०००।- साभेदारहरूबाट कर कट्टी गरी बाँकी रु.९,९०,०००।- साभेदारहरूलाई भुक्तानी गरेको रहेछ भने सो लाभांश अन्तिम रूपमा कर कट्टी भएको लाभांश मानिनेछ र साभेदारहरूले सो लाभांश आयमा समावेश गर्नु पर्दैन।

दफा १२(१)(ख): व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेको बाहेक अन्य प्राकृतिक व्यक्तिलाई नेपालमा स्रोत भएको जग्गा वा घर र सोसँग गाँसिएका जडानहरू र उपकरणहरू बापत भुक्तानी गरेको भाडा,

दफा १२(१)(ग): बासिन्दा व्यक्तिले लगानी बीमा बापत भुक्तानी गरेको लाभ,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५०: मानौं, पूर्णताले आफ्नो जीवन बीमा नेपाल जीवन बीमा संस्थानमा रु.८,००,०००।- (Sum Insured) को जीवन बीमा गराएकी रहिछन्। निजले सो बापत वार्षिक रु.४०,०००।- प्रिमियम तिर्ने गरेकी रहिछिन्। उक्त पोलिसी अवधि समाप्त हुँदासम्म निजले प्रिमियम बापत रु.६,००,०००।- भुक्तान गरिसकेकी रहिछिन्। जीवन बीमा संस्थानबाट उक्त Policy Mature भएपछि निजले रु.९२,००,०००।- पाउने देखियो। यस्तो रकम भुक्तानी दिँदा संस्थानले लाभ रु.६,००,०००।- (९२,००,०००-६,००,०००) मा ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३०,०००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.९१,७०,०००।- भुक्तानी दिनु पर्दछ। यसरी कट्टी गरिएको कर अन्तिम कर कट्टी हुनेछ र पूर्णताले सो रकमलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन। तर, यसरी लगानी बीमाको लाभ गैर बासिन्दा व्यक्तित्वबाट भुक्तानी प्राप्त भएको खण्डमा भने त्यस्तो लाभलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दछ।

उदाहरण २.५१: मानौं, सजग महाराले रु.१० लाखको १० वर्षे बीमा गराएका रहेछन्। पाँच वर्षको नियमित प्रिमियम वार्षिक रु.१ लाख तिरिसकेपछि निजको मृत्यु भएछ। बीमा कम्पनीले बीमा पोलिसी अनुसार रु.६ लाख ५० हजार र बीमांक रु.१० लाख भुक्तानी गर्नुपर्ने यकिन गरेछ। सो रकम भुक्तानी गर्दाको लाभ रु.११ लाख ५० हजार (रु.१६ लाख ५० हजारमा तिरेको प्रिमियम रु.५ लाख घटाउँदा) लाभ भएपनि ऐनको दफा ३१ बमोजिम यस्तो किसिमको आयमा कर नलाग्ने व्यवस्था भएको हुँदा यस किसिमको भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नु पर्दैन।

दफा १२(१)(घ): बासिन्दा व्यक्तिले तिरेको स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषको हित बापत भुक्तानी गरेको लाभ,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५२: मानौं, दिलेन्द्र खड्काले आफ्नो आयबाट नियमित रूपले विगत वर्षमा स्वीकृत नलिएको अवकाश कोषमा रकम जम्मा गर्दै आएका रहेछन्। उक्त कोषले मिति २०६५।६।६ मा निजलाई जम्मा रु.८,००,०००।- भुक्तान गर्नुपर्ने रहेछ। आ.व.२०६५।६६ सम्ममा निजले उक्त कोषमा रु.६,००,०००।- जम्मा गरिसकेका रहेछन्। सो कोषले गर्नुपर्ने भुक्तानीबाट लाभ रु.२,००,०००।- (८,००,०००-६,००,०००) मा ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.१०,०००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.७,९०,०००।- निज दिलेन्द्र खड्कालाई भुक्तानी दिनु पर्दछ। यसरी कट्टी गरिएको कर अन्तिम कर कट्टी हुनेछ र निजले सो रकमलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन।

तर, यसरी प्राप्त हुने लाभ गैर बासिन्दा व्यक्तिबाट भुक्तानी प्राप्त भएको खण्डमा भने त्यस्तो लाभलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दछ।

दफा ९२(१)(ङ): दफा ८८ को उपदफा (३) मा उल्लिखित बैंक, वित्तीय संस्था वा ऋण पत्र जारी गर्ने अन्य कुनै निकाय वा प्रचलित कानून बमोजिम सूचीकृत भएका कम्पनी वा सहकारीले भुक्तानी दिएको देहाय बमोजिमको ब्याज :-

- (१) नेपालमा स्रोत भएको र व्यवसाय सञ्चालनसँग सम्बन्धित नभएको प्राकृतिक व्यक्तिलाई भुक्तानी गरेको,
- (२) दफा २ को खण्ड (घ) बमोजिमको कर छुट पाउने संस्थालाई भुक्तानी गरेको।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५३: मानौं, दिलेन्द्र खड्काले दिपलक्ष्मी विकास बैंक लि.मा रु.१ लाखको निक्षेप राखेका रहेछन्। आ.व.२०७६।७७ मा सो बैंकले निजलाई रु.१०,०००।- ब्याज भुक्तान गरेको रहेछ र यसरी भुक्तान गर्दा सो ब्याज रकमको ५ प्रतिशतका दरले हुने रु.५००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.९,५००।- निज दिलेन्द्र खड्कालाई भुक्तान गरेको रहेछ। दिलेन्द्र खड्काको उक्त निक्षेप व्यवसायसँग सम्बन्धित नभएको अवस्थामा यसरी कट्टी गरिएको कर अन्तिम कर कट्टी हुनेछ र निजले सो रकमलाई आयमा समावेश गर्नु पर्दैन।

तर, व्यावसायिक फर्मको निक्षेपमा दिइएका ब्याज वा व्यवसायसँग सम्बन्धित ब्याज भुक्तानीमा भने १५ प्रतिशत कर कट्टा गर्नु पर्दछ। यसरी प्राप्त हुने ब्याजलाई सो व्यवसायको आयको गणना गर्दा समावेश गर्नु पर्दछ।

उदाहरण २.५४: मानौं, Support Nepal ऐनको दफा २(घ) बमोजिम कर छुट हुने निकायको रूपमा दर्ता भएको एक गैर सरकारी संस्था हो। उक्त संस्थाले दिपलक्ष्मी विकास बैंक लि.मा रु.१,००,०००।-को निक्षेप राखेका रहेछन्। आ.व.२०७६।७७ मा सो बैंकले निजलाई रु.१०,०००।- ब्याज भुक्तान गरेको रहेछ र यसरी भुक्तान गर्दा सो ब्याज रकमको १५ प्रतिशतका दरले हुने रु.१,५००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी हुन आउने रु.८,५००।- सो संस्थालाई भुक्तान गरेको रहेछ। यसरी कट्टी गरिएको कर अन्तिम कर कट्टी हुने भुक्तानी हुनेछ।

दफा ९२(१)(च): दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई दिइएको कर कट्टी हुनुपर्ने भुक्तानी,

दफा ८७ बमोजिमको पारिश्रमिक, दफा ८८ बमोजिमको ब्याज, प्राकृतिक स्रोत, रोयल्टी, सेवा शुल्क, कमिशन, वायुयानको लिज (पट्टा) बापतको रकम, भाडा, लाभांश, लगानी बीमाको लाभ, दफा ८९ बमोजिमको करार वा ठेक्का बापतको भुक्तानी गैर बासिन्दा व्यक्तिलाई भुक्तानी गरिएमा त्यस्ता भुक्तानी

समेत अन्तिम कर कट्टी हुने भुक्तानी मानिन्छन् ।

दफा ९२(१)(छ): नेपाल सरकार वा स्वीकृत अवकाश कोष वा स्वीकृति नलिएको अवकाश कोषबाट भुक्तानी गरिएको अवकाश भुक्तानी समेत सबै प्रकारका अवकाश भुक्तानी (नियमित रूपमा भुक्तानी हुने निवृत्तभरण बाहेक),

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५५: मानौं, दिलेन्द्र खड्का Support Nepal मा काम गर्ने कर्मचारी रहेछन् । सो संस्थाबाट निजले मिति २०७६।१०।५ मा अवकाश लिएको रहेछन् । अवकाशको समयमा नियमित पारिश्रमिकको अलावा सञ्चित विदा बापत रु.१०,०००।- एवम् उपदान बापत रु.२,००,०००।- समेत प्राप्त गरेका रहेछन् । निजले प्राप्त गर्ने अवकाश भुक्तानी रु.२,१०,०००।- मा सो संस्थाले १५ प्रतिशतका दरले हुने रु.३१,५००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दछ र सो अवकाश भुक्तानी रु.२,१०,०००।- निजको रोजगारीको आयमा समावेश गर्नु पर्दैन । निजको नियमित पारिश्रमिक भने आयमा समावेश गरी नियमानुसार लाग्ने कर कट्टी गर्नु पर्दछ ।

दफा ९२(१)(ज): प्रति बैठक बीस हजार रुपैयाँसम्मको बैठक भत्ता, पटके रूपमा अध्यापन गराए बापत, प्रश्नपत्र तयार गरे वा उत्तर पुस्तिका जाँच गरे बापतको भुक्तानी, र

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.५६: मानौं, दिलेन्द्र खड्का एक स्वतन्त्र व्यवसायी रहेछन् । Support Nepal भन्ने संस्थाले निजलाई आफ्ना कर्मचारीको लागि एउटा विशेष कक्षामा Lecture दिनको लागि रु.१०,०००।- अध्यापन शुल्क उपलब्ध गराएको रहेछ । सो संस्थाले यस्तो भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले हुने रु.१,५००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गर्नु पर्दछ । यसरी कर कट्टापछि प्राप्त भएको भुक्तानी रकमलाई निज दिलेन्द्र खड्काले आफ्नो आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

उदाहरण २.५७: मानौं, दिलेन्द्र खड्का विश्व विद्यालयका गणित विषयका प्राध्यापक रहेछन् । विश्व विद्यालयले लिनै उक्त विषयको वार्षिक परीक्षाको लागि निजले प्रश्नपत्र तयार गरे बापत विश्वविद्यालयले रु.५०,०००।- भुक्तानी दिँदा उक्त भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले रु.७,५००।- कर कट्टा गर्नु पर्दछ । त्यसैगरी निज प्राध्यापकले गणित विषयको उत्तरपुस्तिका जाँच गर्ने कार्यसमेत प्राप्त गरी सो बापत रु.१,००,०००।- भुक्तानी दिइएको रहेछ भने उक्त भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले रु.१५,०००।- कर कट्टा गर्नु पर्दछ । यसरी कर कट्टा पछि प्राप्त भएको भुक्तानी रकमलाई निज दिलेन्द्र खड्काले आफ्नो आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

दफा ९२(१)(झ): आकस्मिक लाभ बापतको भुक्तानी ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५८: मानौं, दिपक निरौला भन्ने व्यक्तिले Casino Nepal मा जुवा खेलेका रहेछन् र रु.१,००,०००।- जितेका रहेछन् । यस्तो जितौरी रकममा Casino Nepal ले २५ प्रतिशत अर्थात रु.२५,०००।- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी रु.७५,०००।- मात्र निज दिपक निरौलालाई भुक्तान गर्नु गर्दछ । ऐनको दफा ९२(१)(झ) बमोजिम यस्तो जितौरीमा हुने कर कट्टी रकम अन्तिम कर कट्टी मानिन्छ । यसरी कर कट्टी पछि प्राप्त भएको भुक्तानी रकमलाई निज दिपक निरौलाले आफ्नो आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

दफा ९२(१)(ब): सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड) बाट प्राकृतिक व्यक्तिलाई वितरण गरिने प्रतिफल रकम ।

यस सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.५९: गोल्डन म्युचुअल फण्डले २०७६ पौष ६ गते आफ्ना हिताधिकारीलाई १० प्रतिशतले प्रतिफल वितरण गरेको रहेछ । यसरी वितरण गरिएको प्रतिफलमध्ये प्राकृतिक व्यक्तिलाई वितरण गरेको प्रतिफलमा पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने हुन्छ । अन्यको हकमा भने यस्तो प्रतिफलको भुक्तानीमा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टा गर्नुपर्ने हुन्छ । प्राकृतिक व्यक्तिले यसरी प्रतिफलमा पाँच प्रतिशतका दरले कर कट्टी गरी प्राप्त भएको रकम आयमा समावेश गर्नु पर्दैन ।

दफा ९२(२): अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले वा कर कट्टी हुने व्यक्तिले अन्तिम रूपमा कट्टी हुने भुक्तानीबाट दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कर कट्टी गरेको वा दफा ९० को उपदफा (३) बमोजिम कट्टी गरिएको भनी मानिएको कर रकम विभागलाई दाखिला गरेमा दफा ३ को खण्ड (ग) मा उल्लेख भए बमोजिमको व्यक्तिले कर दायित्व पूरा गरेको मानिनेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.६०: मानौं, Support Nepal ले आफ्ना कर्मचारीको पारिश्रमिकबाट नियमानुसार हुन आउने कर रकम पारिश्रमिक भुक्तानी गर्ने अवस्थामा नै कट्टा गरी सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्ने गरेको रहेछ भने त्यस्तो अवस्थामा अन्य आय नभए अर्थात आय विवरण बुझाउनुपर्ने दायित्व नभएको कर्मचारीले आफ्नो दायित्व पूरा गरेको मानिनेछ । तथापि, सो संस्थाले दाखिला गरेको कर नपुग भएमा दफा ९२ को उपदफा (२) बमोजिमको रकम दाखिला नभएको कारणले नपुग कर सहित शुल्क तथा ब्याज दाखिला गर्ने दायित्व सो संस्था वा सम्बन्धित कर्मचारीको (Jointly and severally responsible) हुनेछ ।

२.९ अन्तिम रूपमा कट्टी नहुने करको मिलान सुविधा र समावेश:

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९३ मा अन्तिम रूपमा कर कट्टी नहुने करको मिलान सम्बन्धमा निम्नानुसार व्यवस्था रहेको छ :

दफा ९३(१): कुनै भुक्तानीको रकम गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो भुक्तानीबाट कुनै कर कट्टी गरिएको भए त्यस्तो कर कट्टी रकमलाई सो भुक्तानीको अंशको रूपमा लिइनेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.६१: मानौं, कल्पना एण्ड सन्स् प्रा. लि.ले कन्सल्टेन्सी सेवा बापत प्रकाश एण्ड कं. लाई रु.५०,०००/- भुक्तानी गर्नुपर्नेमा १५ प्रतिशतले हुने रकम रु.७,५००/- भुक्तानीमा कर कट्टी गरी रु.४२,५००/- मात्र प्रकाश एण्ड कं. लाई भुक्तान गरी सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गरेको रहेछ भने यसरी दाखिला भएको कर रकमसमेत भुक्तानीको अंश मानिनेछ । यस प्रकार कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले कुल भुक्तानी रु.५०,०००/- नै खर्च कट्टी दावी गर्न सक्नेछ भने प्रकाश एण्ड कं.ले रु.५०,०००/- नै भुक्तानी प्राप्त गरेको मानी आयमा समावेश गर्नुपर्छ ।

दफा ९३(२): अन्तिम रूपमा कर कट्टी हुने भुक्तानी बाहेकको कुनै भुक्तानीमा कर कट्टी भएको रहेछ भने कर कट्टी हुने व्यक्तिले देहाय बमोजिमको कर रकम दाखिला गरे सरह मानिनेछ :-

- (क) दफा ८७, ८८ वा ८९ बमोजिम भुक्तानीमा कट्टी गरिएको कर रकम,
 (ख) अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति वा कर कट्टी हुने व्यक्तिले दफा ९० को उपदफा (३) बमोजिमको वा भुक्तानीमा कर कट्टी गरेको मानिने कर रकम विभागमा दाखिला गरेको भए त्यस्तो रकम ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.६२: मानौं, कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले कन्सल्टेन्सी सेवा बापत प्रकाश एण्ड कम्पनीलाई रु.५०,०००/- भुक्तानी गर्नुपर्नेमा १५ प्रतिशतले हुने रकम रु.७,५००/- भुक्तानीमा कर कट्टी गरेको रहेछ भने यसरी कट्टी भएको कर रकम प्रकाश एण्ड कम्पनीले कर दायित्व बापत दाखिला गरेको अर्थात Advance Tax मानिनेछ र आफ्नो कुल कर दायित्वसँग मिलान गर्न सक्नेछ । तर निजलाई सो रकम भुक्तानी गर्दा कर कट्टी नगरेको अवस्थामा त्यस्तो रकम दफा ९०(३) बमोजिम प्रा.लि.ले दाखिला गरेको भए पनि प्रकाश एण्ड कम्पनीले दाखिला गरेको मानिन्छ । भुक्तानीमा कर कट्टी नगरी दाखिला गरेको रकम दफा ९०(८) को व्यवस्था बमोजिम दाखिला गर्ने कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले प्रकाश एण्ड कम्पनीसँग फिर्ता माग गर्न भने पाउँदछ ।

दफा ९३(३): उपदफा (२) बमोजिमको रकम कर कट्टी हुने व्यक्तिले सो भुक्तानी गरेको आय वर्षमा दाखिला गर्नुपर्ने कर रकममा मात्र मिलान गर्न दाबी गर्न सक्नेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.६३: मानौं, ABC Company ले आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि घर भाडामा मासिक रु.५०,०००/- तिर्ने गरी लिएका रहेछन् । निजले मासिक रूपमा १० प्रतिशतका दरले हुने रु.५,०००/- भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बाँकी रकम BCZ & Co. लाई बुझाउने गरेको रहेछ । BCZ & Co. ले आफ्नो आय विवरण बुझाउने क्रममा आ.व.०७६।७७ को तिर्नुपर्ने दायित्व रु.१,००,०००/- रहेछ भने उक्त तिर्नुपर्ने दायित्व रकम रु.१,००,०००/- बाट घरभाडा बापत ABC Company ले तिरेको बाह्र महिनाको भुक्तानीमा कर रकम रु.६०,०००/- मिलान गरी बाँकी रकम रु.४०,०००/- मात्रै बुझाउनु पर्दछ ।

उदाहरण २.६४: मानौं, सो आय वर्ष, BCZ & Co. ले तिर्नुपर्ने दायित्व रकम रु.५०,०००/- मात्रै रहेछ भने निजले त्यस आ.व.मा भुक्तानीमा कर कट्टा गरी बुझाएको रकम रु.६०,०००/- कर मिलान गरी ऐनको दफा ११३ अनुसार अर्को वर्षमा मिलान गर्नका लागि Carry Forward गर्न पाउने वा Refund को लागि दाबी गर्न सक्नेछन् ।

उदाहरण २.६५: मानौं उक्त Co. ले आ.व.२०७५।७६ को तिर्नुपर्ने कर दायित्व रु.१,००,०००/- मा सोही आर्थिक वर्षमा ABC Company मार्फत तिरेको घरभाडाको भुक्तानीमा कर मिलान गर्न छुटेको रहेछ । BCZ Co. ले उक्त श्रोतमा कट्टा गरिएको भुक्तानीमा कर आ.व.२०७५।७६ मा तिरेको भुक्तानीमा कर रकम पछिल्लो आ.व.मा कर मिलान दाबी गर्न पाउने छैन । तर, ऐनको दफा ११३ बमोजिम बढी तिरेको कर फिर्ताको लागि दाबी गर्न सक्नेछ ।

२.१० कट्टी गरिएको करको विवरण र भुक्तानी :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९० बमोजिम कट्टी गरिएको करको विवरण सम्बन्धित कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्ने हुन्छ ।

दफा ९० (१): अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने प्रत्येक व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको पच्चीस दिनभित्र विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा विवरण दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

कर कट्टी विवरण दाखिला गर्दा विभागको Web-site: www.ird.gov.np मार्फत विद्युतीय माध्यम Electronically विवरण (E-TDS) दाखिला गर्नु पर्नेछ । अर्थात्, भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने प्रत्येक व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र E-TDS मार्फत वा सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्नु पर्नेछ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.६६: मानौं, कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले आफ्ना कर्मचारीको २०७६ फागुन महिनाको पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा रु.५०,०००/- कर कट्टा गरेको रहेछ, त्यस्तै सो महिनामा एविसि कम्पनीलाई रु.१ लाख घर बहाल भुक्तानी गर्दा रु.१०,०००/- कर कट्टा गरेको रहेछ । उक्त कर कट्टी विवरण सो प्रा.लि.ले २०७६ चैत्र महिनाको २५ गतेभित्र विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा विवरण सहित बुझाउनु पर्दछ ।

दफा ९०(२): उपदफा (१) मा उल्लिखित विवरणसँग अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले कट्टी गरिएको कर वा उपदफा (३) बमोजिम कर कट्टी गरेको मानिएको रकम उपदफा (१) मा उल्लिखित म्यादभित्र विभागमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने प्रत्येक व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र, अर्थात् वैशाख महिनाभर कर कट्टी गरिएको विवरण जेष्ठ २५ गते भित्र E-TDS मार्फत विवरण दाखिला गर्नुपर्ने र कर कट्टी गरिएको रकम विभागमा वा राजस्व खाता सञ्चालन हुने बैंकमा दाखिला गर्नु पर्नेछ । अग्रिम कर कट्टी शीर्षकका आधारमा जम्मा गरिनुपर्ने सम्बन्धित राजस्व खाता विवरण यसै पुस्तिकाको अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.६७: मानौं, माथि उदाहरण २.६६ मा उल्लिखित कर कट्टी विवरणको साथ कट्टा गरेको अग्रिम कर रकम २०७६ चैत्र महिनाको २५ गतेभित्र सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा बुझाउनु पर्दछ ।

दफा ९०(३): अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कर कट्टी नगरेको भए पनि सो कर कट्टी हुनुपर्ने समयमा सो कर कट्टी गरिएको मानिनेछ ।

अग्रिम कर कट्टी गर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले कर कट्टी हुनुपर्ने भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नु पर्नेछ । यस्तो व्यक्तिले त्यस्तो भुक्तानीमा कर कट्टी गर्न छुटाएको भए तापनि ऐनको दफा ९० को उपदफा (३) बमोजिम विभागले त्यस्तो व्यक्तिबाट कर असुल गर्न सक्दछ । सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण २.६८: मानौं, कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले मू.अ.कर प्रयोजनको निमित्त दर्ता भएको दिनेस सप्लायर्सबाट रु.१,००,०००/- को सामानको ठेक्का वा करार अन्तर्गत आपूर्ति लिएको रहेछ । उक्त रकम भुक्तानी गर्दा कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले स्रोतमा कर कट्टा नगरी भुक्तानी गरेको रहेछ । दिनेस सप्लायर्सको भुक्तानीमा कर कट्टा नगरेको भए तापनि कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले सो भुक्तानी बापत १.५ प्रतिशतले हुन आउने कर रकम अर्थात् रु.१,५००/- कट्टी गरिएको मानिनेछ ।

उदाहरण २.६९: मानौं, गुरुजी कम्पनीले परामर्शदातालाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्क रु.१,००,०००/- मा रु.१५,०००/- कर कट्टी गरेका रहेनछ । भुक्तानीमा कर कट्टीको सम्बन्धमा कार्यालयबाट छानविन

गर्दा भुक्तानीमा कर कट्टी नगरेको देखियो । यस्तो अवस्थामा भुक्तानीमा कर कट्टी नगरेको रु.१५ हजार दफा ९०(३) र ९०(८) बमोजिम निजबाट कट्टी भएको मानी ऐनको दफा १२० को खण्ड (क) बमोजिम कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रु.७,५००/- शुल्क समेत लगाउनु पर्दछ ।

दफा ९०(४): दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कुनै कर कट्टी गरिएको रकम वा उपदफा(३) बमोजिम कर कट्टी गरेको मानिने रकम सो अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले दाखिला गर्नु पर्नेछ र उपदफा (५) लागू हुने अवस्थामा कर कट्टी हुने व्यक्तिले उपदफा (१) मा उल्लिखित अवधि पश्चात् पच्चीस दिनभित्र सो कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.७०: मानौं, कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले आफ्ना कर्मचारीको चैत्र महिनाको पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा रु.५०,०००/- कर कट्टा गरेको रहेछ । उक्त कट्टा गरेको अग्रिम कर रकम वैशाख महिनाको २५ गतेभित्र विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा कार्यालयमा विवरण सहित बुझाउनु पर्दछ । ऐनको दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम अग्रिम कर कट्टा गर्नुपर्नेमा नगरिएको भए तापनि उक्त भुक्तानी अग्रिम कर कट्टा भएको मानिने हुँदा भुक्तानी भएको महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्नु पर्दछ । दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ अनुसार अग्रिम कर कट्टा गरेको रकम कट्टा नगरिएको भए पनि भुक्तानी हुने समयमा कट्टा गर्नुपर्ने रकमलाई कट्टा गरिए सरह मानी अग्रिम कर कट्टा गर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले २५ दिनभित्र सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्नु पर्दछ ।

दफा ९०(४क): उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऐनको दफा ४ को उपदफा (४क) बमोजिम कारोबारको आधारमा कर तिर्ने व्यक्तिले परिच्छेद-१७ बमोजिम कट्टा गरिएको अग्रिम कर किस्ताबन्दी कर तिर्ने समयमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९०(५): देहाय बमोजिमको अवस्थामा अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्ति र सो अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्ति दुवैजना संयुक्त रूपमा र छुट्टाछुट्टै रूपमा सो कर रकम विभागमा दाखिला गर्न जिम्मेवार हुनेछन् :-

- (क) अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कुनै भुक्तानीबाट कर कट्टी नगरेमा, र
- (ख) अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले उपदफा (३) बमोजिम कर कट्टी गरेको मानिने रकम उपदफा (४) बमोजिम कर दाखिला गर्नुपर्ने मितिभित्र विभागमा दाखिला नगरेमा ।

अग्रिम कर कट्टी गर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ मा तोकिएका भुक्तानीमा अग्रिम कर कट्टा नगरेको र कट्टा नगरे तापनि कट्टा गर्नुपर्ने समयमा कट्टा गरेको मानिने अग्रिम कर रकम महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला नगरेको अवस्थामा अग्रिम कर कट्टी गर्ने र हुने व्यक्ति संयुक्त रूपमा वा छुट्टाछुट्टै रूपमा कर रकम दाखिला गर्न जिम्मेवार हुन्छन् (Jointly and severally liable) ।

दफा ९०(६): अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कर कट्टी गरी विभागमा दाखिला गरेकोमा सो कर कट्टी भएको भुक्तानीका विषयमा कर कट्टी हुने व्यक्तिद्वारा कुनै दाबी गरिएमा सो रकम कर कट्टी हुने व्यक्तिलाई भुक्तानी गरे सरह मानिनेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.७१: माथि उदाहरण २.७० मा उल्लेखित कल्पना एण्ड सन्स् प्रा.लि.ले कुल घर बहाल भुक्तानी रु.१,००,०००/- मा अग्रिम कर कट्टी गरेको रु.१०,०००/- सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा दाखिला गरेको रहेछ भने सो रकम निज घरभाडामा दिने निकायलाई नै भुक्तान गरे सरह हुनेछ ।

दफा १०(७): दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कर कट्टी नगरेको रकम अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले विभागलाई दाखिला गरेको भएमा सो दाखिला भएको कर रकम बराबरको रकम सो कर कट्टी हुनुपर्ने व्यक्तिबाट असुल उपर गर्न पाउनेछ ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएकोछ :

उदाहरण २.७२: मानौं, प्राण पखेरु नेपाल बैंक लिमिटेडमा सञ्चालक रहेछन् । निजले बैंकको बैठकमा उपस्थित भई छलफल गरे अनुरूप बैठक भत्ताको रूपमा रु.५,०००/- प्राप्त गरेका रहेछन् । तर भुक्तानी गर्दाका अवस्थामा अग्रिम कर कट्टा नगरी भुक्तानी दिएको रहेछ । तर नेपाल बैंक लिमिटेडले उक्त रकम अर्थात १५ प्रतिशतका दरले हुने अग्रिम कर रकम रु.७५०/- सम्बन्धित राजस्व कार्यालयमा बुझाई दिएका रहेछन् भने त्यस्तो अवस्थामा नेपाल बैंक लिमिटेडले निज सञ्चालकबाट उक्त रु.७५०/- असुल उपर गर्न सक्दछ । तर, उक्त कर रकम दाखिला गर्ने सन्दर्भमा सो बैंकले कुनै ब्याज तथा शुल्कसमेत विभागमा दाखिला गरेको रहेछ भने यस्ता ब्याज तथा शुल्क भने दावी गर्न सक्ने छैन ।

दफा १०(८): कुनै व्यक्तिले उपदफा (१) वा (२) बमोजिम दाखिला गर्नुपर्ने विवरण वा कर दाखिला नगरेको वा कुनै व्यक्तिको सम्बन्धमा उपदफा (५) को अवस्था रहेको कुरामा विभाग विश्वस्त भएमा दाखिला नगरेको वा घटी दाखिला गरेको रकम र दफा ११९ बमोजिमको ब्याज तथा अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने भुक्तानीमा कर कट्टी नगरेकोमा दफा १२० बमोजिमको शुल्क समेत दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

तर त्यस्तो आदेश दिनुभन्दा पहिले उचित कारण खोली सो आदेशका सम्बन्धमा सफाइको सबुत प्रमाण पेश गर्न १५ दिनको म्याद दिई लिखित सूचना दिनु पर्नेछ ।

२.११ कर कट्टी प्रमाणपत्र :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९१ बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले कर कट्टी हुने व्यक्तिलाई निम्नानुसारको कर कट्टीको प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ :

दफा ९१(१): अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले कर कट्टी हुने व्यक्तिलाई उपदफा (२) मा तोकिएको समयमा देहाय बमोजिमको कर कट्टी प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ :

- (क) विभागद्वारा कुनै तरिका तोकिएको भए सो तरिका बमोजिम प्रमाणित गरिएको, र
- (ख) दफा ८७, ८८, ८८क. वा ८९ बमोजिम कट्टी गरिएको कर रकम तथा भुक्तानी रकमहरू खुलेको ।

दफा ९१(२): अग्रिम कर कट्टी गरेको अवधि खुलाई अग्रिम कर कट्टी गरेको महिना समाप्त भएको मितिले पच्चीस दिनभित्र अग्रिम कर कट्टी प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९१(३): उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ८७ बमोजिम कर कट्टी गरिएको अवस्थामा अग्रिम कर कट्टी प्रमाणपत्र देहाय बमोजिम प्रदान गर्नु पर्नेछ :

- (क) सो प्रमाणपत्र सो आय वर्षमा सो कर्मचारी बहाल रहेको अवधिभरको लागि मात्र हुनेछ ।
- (ख) सो प्रमाणपत्र सो वर्ष समाप्त भएको मितिले तीस दिनभित्र उपलब्ध गराई सक्नुपर्नेछ वा सो वर्षमा सो कर्मचारीले सो अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिकोमा रोजगारी गर्न छोडेको भए सो रोजगारी छोडेको मितिले तीस दिनभित्र सो प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

ऐनको दफा ९१ बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्तिलाई उपलब्ध गराएको अग्रिम कर कट्टी प्रमाणपत्रलाई कर दाखिलाको प्रमाण मानिएको हुँदा सोलाई प्रमाणित गर्न अन्य कागजातसँग भिडान गरिरहनु पर्दैन ।

३. अग्रिम कर असुली (Tax Collection at Source)

कुनै पनि कर लाग्ने कारोबार हुँदाका बखत नै कारोबार तथा कारोबारबाट प्राप्त हुने लाभमा अग्रिम रूपमा कर असुली गर्ने पद्धतिलाई अग्रिम कर असुली (Tax Collection at Source, TCS) भनिन्छ । आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९५क.ले कमोडिटी फ्यूचर मार्केट अन्तर्गत व्यापार गर्ने व्यक्तिबाट सो व्यवसायबाट प्राप्त गर्ने लाभ, धितोपत्रको खरिद बिक्रीको कारोबारबाट प्राप्त लाभ, जग्गा वा निजी भवन निःसर्ग बापत भएको पुँजीगत लाभ, जग्गा वा भवनको निःसर्ग भएको मूल्यमा र व्यापारिक प्रयोजनको लागि पैठारी हुने केही कृषिजन्य र पशुजन्य वस्तु पैठारी हुँदा भन्सार बिन्दुमै अग्रिम कर असुली गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

३.१ कमोडिटी फ्यूचर मार्केट (Commodity Future Market)

कमोडिटी फ्यूचर मार्केट भविष्यमा हुने मूल्य वृद्धि वा मूल्यमा आउने गिरावटबाट हुन सक्ने फाइदा र घाटालाई विश्लेषण गरी Future Contract गरी निश्चित शर्तका आधारमा गरिने व्यापारलाई कमोडिटी फ्यूचर मार्केट वा कमोडिटी एक्सचेञ्ज पनि भनिन्छ । यस व्यापारका चार पक्ष हुन्छनः कमोडिटी फ्यूचर मार्केट सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनी, त्यस कम्पनीमा व्यापार वा सेवा प्रवर्द्धन गर्ने ब्रोकर कम्पनी, जोखिम बहन गर्ने Clearing Agent वा Clearing Member Company र व्यापार गर्ने व्यक्ति । यो व्यापारको नियन्त्रण व्यवस्थापन बजार सेवा उपलब्ध गराउने कम्पनीले गर्दछ । व्यापार गर्ने व्यक्ति वा Client ले ब्रोकर (दलाल) मार्फत व्यापार गर्ने सम्झौता गर्दछ र निश्चित वस्तुको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मूल्यको आधारमा निश्चित अवधि पश्चात बिक्री गर्ने शर्तमा खरिद सम्झौता गरिन्छ । सम्झौता गर्दा निश्चित प्रतिशत धरौटी राख्नु पर्दछ । बिक्री गर्ने मितिमा त्यो वस्तुको बजार मूल्य वृद्धि भएमा फाइदा र घटेमा घाटा हुन्छ । दलालले खरिदकर्ता र बिक्रेताबीच सम्झौता गराउने कार्य गर्दछ । उनी बीचमा सम्झौता नभएमा Clearing Agent ले खरिद गर्दछन । समान्यतयाः यसमा वस्तुको हस्तान्तरण गरिदैन तर वस्तु नै लिन चाहेमा आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी वस्तु डेलिभरी गर्ने गरिन्छ । यस्तो फ्यूचर मार्केट सेवा उपलब्ध गराए मार्फत Client अर्थात व्यापार गर्ने व्यक्तिबाट सेवा शुल्क सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनी र दलालले लिने गर्दछन भने व्यापार गर्नेलाई वस्तुको मूल्य घटबढको आधारमा मुनाफा वा घाटा हुन्छ ।

कमोडिटी फ्यूचर मार्केट अन्तर्गत व्यापारबाट हुने लाभमा कर असुली सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९५क.(१) मा निम्न व्यवस्था छः

दफा ९५क.(१): कमोडिटी फ्यूचर मार्केट अन्तर्गत व्यापार गर्ने व्यक्तिबाट सो व्यक्तिले सो व्यवसायबाट प्राप्त गर्ने मुनाफा र लाभमा दश प्रतिशतका दरले हुने रकम कमोडिटी फ्यूचर मार्केट सञ्चालन गर्ने निकायले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्नेछ ।

सेवा प्रदायक (कमोडिटी फ्यूचर मार्केट सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनी, त्यस कम्पनीमा व्यापार सेवा प्रवर्द्धन गर्ने ब्रोकर कम्पनी) लाई भुक्तान गरेको सेवा शुल्कमा सो सेवा प्रदायक मूल्य अभिवृद्धि कर प्रयोजनको

लागि दर्ता भएमा ऐनको दफा ८८(१)(४) बमोजिम १.५% का दरले एवम् मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभए ऐनको ८८(१) अनुसार १५% का दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्छ। जोखिम बहन गर्ने Clearing Agent वा Clearing Member Company ले ऐनको दफा ३७(१) बमोजिम गणना गरेको मुनाफा र लाभमा दफा ९५क.(१)अनुसार १०% ले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्दछ। बजारको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन बजार सेवा उपलब्ध गराउने कम्पनी (Commodity Exchange) को हुने हुँदा जोखिम बहन गर्ने Clearing Agent वा Clearing Member Company ले प्राप्त गर्ने मुनाफा र लाभमा अग्रिम कर असुल गरी दाखिला गर्ने दायित्व पनि सोही कम्पनीको रहन्छ। सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण ३.१: मानौं, Nepal Commodity Exchange Limited (NCEL) कमोडिटी फ्यूचर मार्केट सेवा सञ्चालन गर्ने कम्पनी हो। यस कम्पनीमा २० भन्दा बढी ब्रोकर आवद्ध रहेछन्। जसमा Himal Broker Company P. Ltd. पनि एउटा रहेछ। यस ब्रोकर कम्पनीमा कृष्ण प्रसाद भन्ने व्यक्तिले मिति २०७६।४।१५ मा १ किलो सुन खरिद गर्ने सम्झौता गरेका रहेछन्। सो दिन १ किलो सुनको अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्य रु.२५ लाख रहेछ। सम्झौता अनुसार २ महिना पश्चात अर्थात मिति २०७६।६।१५ मा कृष्ण प्रसादले बिक्री गर्ने प्रावधान रहेछ। कृष्णप्रसादले सम्झौता मितिमा उक्त सुनको बजार मूल्यको १० प्रतिशतले हुने रकम रु.२,५०,०००/- ब्रोकर मार्फत NCEL मा जम्मा गरेका रहेछन्। खरिद सम्झौता गर्दा सेवा शुल्क रु.१०,०००/- भुक्तानी गरेका रहेछन्। उक्त सेवा शुल्कमा मू.अ.कर प्रयोजनको लागि दर्ता भएमा ऐनको दफा ८८(१)(४) बमोजिम १.५% का दरले र मू.अ.करमा दर्ता नभएको भए ऐनको दफा ८८(१) अनुसार १५% का दरले अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्छ। सम्झौताको अन्त्य (मिति २०७६/६/१५) मा मानौं, १ किलो सुनको बजार मूल्य रु.२७ लाख रहेछ। यस कारोबारमा कृष्णप्रसादलाई भएको लाभ रु.१ लाख ९० हजार (रु.२७ लाख-रु.२५ लाख-रु.१० हजार) मा १० प्रतिशतले हुने रु.१९ हजार अग्रिम कर असुल गरी NCEL ले सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्दछ।

३.२ धितोपत्र बिक्रीको लाभ

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९५क.(२) मा धितोपत्रको खरिद बिक्रीको कारोबारमा भएको लाभमा अग्रिम रुपमा असुल गर्नुपर्ने कर सम्बन्धमा निम्नानुसारको व्यवस्था रहेको छ :

दफा ९५क.(२): प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई धितोपत्रको खरिद बिक्रीको कारोबार गर्ने बासिन्दा निकाय बाहेक अन्य कुनै व्यक्तिलाई कुनै बासिन्दा निकायमा रहेको हितको निःसर्गबाट लाभ हुन गएमा दफा ३७ बमोजिम गणना गरिएको त्यस्तो लाभमा देहाय बमोजिम अग्रिम कर असुल गर्नु पर्नेछ :-

- (क) नेपाल धितोपत्र बोर्डमा सूचिकरण भएको निकायको हितको निःसर्गबाट प्राप्त लाभको हकमा धितोपत्र विनिमय बजारको कार्य गर्ने निकायले बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा लाभ रकमको पाँच प्रतिशत, बासिन्दा निकायको हकमा लाभ रकमको दश प्रतिशत र अन्यको हकमा लाभ रकमको पच्चीस प्रतिशतका दरले,

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण ३.२: मानौं, अनिलसँग Nepal Stock Exchange Ltd. मा सूचीकृत Standard Chartered Bank Nepal Ltd. को रु.१००/- दर अंकित ५०० थान साधारण शेयर रहेछ। उक्त शेयर बिक्री गर्न स्टक ब्रोकर (शेयर दलाल) लाई अनुरोध गरेका रहेछन्। उक्त शेयर निज अनिलले प्रति शेयर १,०००/- मा खरिद गरेका रहेछन्। शेयर खरिद गर्दा रु.४,०००/- ब्रोकर कमिशन समेत अनिलले तिरेका रहेछन्। शेयर दलालले उक्त शेयर प्रति शेयर रु.७,०००/- मा बिक्री गरी दिएको रहेछ। शेयर बिक्री गर्दा ब्रोकरलाई कमिशन बापत रु.१७,५००/- तिरेका रहेछन्। यस अवस्थामा निजको

लाभ निम्नानुसार गणना गरी अग्रिम कर असुल गरी बाँकी रकम भुक्तानी दिनु पर्दछ ।
उक्त शेयर बिक्रीमा लाभको गणना निम्नानुसार हुनेछ :

बिक्री मूल्य : ५०० x रु. ७,००० = रु. ३५,००,०००/-

लागत (Outgoings) :

शेयर मूल्य ५०० x रु. १,००० = रु. ५,००,०००/-

जोड : शेयर दलाल कमिशन

खरिदमा रु. ४,०००/-

बिक्रीमा रु. १७,५००/-

कुल लागत (outgoings) : रु. ५,२१,५००/-

शेयर बिक्री बापत लाभ : रु. २९,७८,५००/-

शेयर बिक्री बापत Nepal Stock Exchange Ltd. ले सम्बन्धित दलाल मार्फत ५ प्रतिशतका दरले हुने रु. १,४८,९२५/- अग्रिम कर असुल गरी बाँकी रकम रु. ३३,३३,५७५/- निज अनिललाई निम्नानुसार भुक्तानी दिनु पर्दछ ।

बिक्री: मूल्य रु. ३५,००,०००/-

न्यून:

बिक्रीमा शेयर दलाल कमिशन रु. १७,५००/-

स्रोतमा कर कट्टी हुने रकम रु. १,४८,९२५/-

जम्मा भुक्तानी रु. ३३,३३,५७५/-

तर, यदि उक्त शेयर बिक्री बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिले नगरी कुनै बासिन्दा निकायले गरेको भए १० प्रतिशत र गैर बासिन्दा व्यक्तिले गरेको भए २५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्दछ ।

(ख) नेपाल धितोपत्र बोर्डमा सूचिकरण नभएको निकायको हितको निःसर्गबाट प्राप्त लाभको हकमा जुन निकायको हित निःसर्ग भएको हो सोही निकायले बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा लाभ रकमको दश प्रतिशत, बासिन्दा निकायको हकमा लाभ रकमको पन्ध्र प्रतिशत र अन्यको हकमा लाभ रकमको पच्चीस प्रतिशतका दरले ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण ३.३: मानौं, नेपाल बैंक लि.ले नेपाल धितोपत्र बोर्डमा सूचिकरण नभएको पूर्वाञ्चल ग्रामिण विकास बैंकमा रहेको शेयर शिनास कम्पनीलाई रु. ११४/- का दरले २,००,०००/- कित्ता बिक्री गरेको रहेछ । उक्त शेयरको लागत मूल्य रु. १००/- रहेछ । यस अवस्थामा नेपाल बैंक लिमिटेडबाट शेयर नामसारी गर्ने निकायले अग्रिम कर निम्नानुसार असुल गर्नु पर्दछ ।

बिक्री मूल्य : ११४ x २,००,०००/- = रु. २,२८,००,०००/-

न्यून लागत मूल्य १०० x २,००,००० = रु. २,००,००,०००/-

लाभ : रु. २८,००,०००/-

यसरी दफा ३७ अनुसार गणना गरिएको लाभ रकम रु. २८,००,०००/- मा १५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर असुल गरिनु पर्दछ । यसरी लाभमा कर कट्टा गर्नुपर्ने दायित्व पूर्वाञ्चल ग्रामिण विकास बैंकको हुनेछ ।

तर, यदि उक्त शेयर उक्त निकायको हिताधिकारी बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिले विक्री गरेको भए लाभ रकममा १० प्रतिशतका दरले र गैर बासिन्दा व्यक्तिले विक्री गरेको भए २५ प्रतिशतका दरले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्दछ ।

दफा ९५क.(२क): उपदफा (२) को खण्ड (क) बमोजिमको लाभ गणना गर्दा जुन निकायको हित निसर्ग हुने हो त्यस्तो निकायमा सो मितिमा सो व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको हितको भारित औसत लागतको आधारमा गर्नु पर्नेछ ।

यो प्रणाली अन्तर्गत कुनै एक व्यक्तिको लागि कुनै कम्पनीको मात्र आधार मूल्य हुनेछ । कुनै व्यक्तिले कुनै एक कम्पनीको विभिन्न मूल्यमा शेयर खरिद गरेको छ भने उक्त व्यक्तिको लागि उक्त कम्पनीको लागि औसत गणना कुल लागतलाई कुल शेयर संख्याले भाग गरेर निकालिन्छ । लगानीकर्ताको लागि वास्तविक लागतका आधारमा Weighted Average Cost गणना गरिन्छ ।

उदाहरण ३.४: मानौ ABC कम्पनीमा युक्त प्रसाद सुवेदीको देहाय बमोजिमको शेयर खरिद विक्रीको अवस्थामा Weighted Average Cost देहाय बमोजिम गणना गरिन्छ ।

ABC Company							
SN	Particular	No.of Share	Cost per Share	Amount	Cost in Total	Balance Share	Weighted cost per Share
1.	IPO	100	100	10000	10000	100	100
2.	Bonus	50	100	5000	15000	150	100
3.	Secondary buy	200	400	80000	95000	350	271.43
4.	Secondary sale	-50	300	-15000	80000	300	266.67
5.	Secondary buy	70	350	24500	104500	370	282.43
6.	Right share	50	100	5000	109500	420	260.71
7.	Secondary buy	500	300	150000	259500	920	282.07
8.	Sale	-200	350	-70000	189500	720	263.19

यसरी माथि उल्लिखित भारित औसत गणना गर्दा प्रत्येक लगानीकर्ताको वास्तविक लागतका आधारमा पुँजीगत लाभकर गणना गरिन्छ ।

दफा ९५क.(३): उपदफा (२) को खण्ड (ख) बमोजिमको हित नि:सर्ग भई कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालयले शेयर अभिलेखीकरण गर्दा लाभ रकममा अग्रिम कर दाखिला भएको प्रमाण पेश भएपछि मात्र अभिलेखीकरण गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९५क.(४): उपदफा (२) मा माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड) द्वारा लगानी गरिएको हितको नि:सर्गको हकमा अग्रिम कर असुल गरिने छैन ।

३.३ प्राकृतिक व्यक्तिको घर जग्गा नि:सर्गमा पुँजीगत लाभ

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९५क.को उपदफा (३) मा पुँजीगत लाभमा अग्रिम कर असुलीको प्रावधान उल्लेख गरिएको छ । यस दफामा जग्गा तथा घरजग्गा (गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति) को नि:सर्गमा कर लाग्ने व्यवस्थालाई थप प्रष्ट पारिएको छ । ऐनको दफा २ को खण्ड (द) मा गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्तिलाई निम्नानुसार परिभाषित गरिएको छ :

“गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति” भन्नाले देहायका सम्पत्ति बाहेकका जग्गा, भवन तथा कुनै निकायमा रहेको हित वा सुरक्षण सम्भन्धु पर्छ :-

- (१) व्यावसायिक सम्पत्ति, ह्रासयोग्य सम्पत्ति वा व्यापारिक मौज्जात,
 (२) कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको निम्न अवस्थाको निजी भवन -
 (क) अविच्छिन्न दश वर्ष वा सोभन्दा बढी अवधि स्वामित्वमा रहेको, र
 (ख) सो व्यक्तिले अविच्छिन्न वा पटक पटक गरी कुल दश वर्ष वा दश वर्ष भन्दा बढी बसोबास गरेको,

स्पष्टीकरण: यस खण्डको प्रयोजनका लागि निजी भवन भन्नाले भवन र भवनले ओगटेको क्षेत्रफल बराबरको जग्गा वा एक रोपनी जग्गामध्ये जुन घटी हुन्छ त्यसलाई सम्झनुपर्छ ।

- (३) कुनै हिताधिकारीको अवकाश कोषमा रहेको हित,
 (४) कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको दश लाख रुपैयाँभन्दा कम मूल्यमा निःसर्ग गरेको जग्गा, घरजग्गा तथा निजी भवन, वा
 (५) तीन पुस्ताभित्र भएको खरिद बिक्री बाहेक अन्य किसिमले हस्तान्तरण गरी निःसर्ग गरेको सम्पत्ति ।

गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्तिको निःसर्गको लाभ अर्थात पुँजीगत लाभ (जग्गा तथा घरजग्गा) मा कर कट्टीको प्रावधानका सम्बन्धमा ऐनको दफा ९५क.(५) मा निम्नानुसार व्यवस्था गरेको छ ।

दफा ९५क.(५): कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको जग्गा वा निजी भवन निःसर्ग बापत भएको पुँजीगत लाभमा मालपोत कार्यालयले रजिस्ट्रेशनका बखत देहाय बमोजिम अग्रिम कर असुल गर्नु पर्नेछ :-

- (क) निःसर्ग भएको गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति (जग्गा तथा भवन) को स्वामित्व पाँच वर्ष वा सो भन्दा बढी भएको छ भने दुई दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण ३.५: मानौं, रमेश बगालेले मिति २०६७।०८।१५ मा रु.३० लाख पर्ने घरजग्गा खरिद गरेका रहेछन् । निजले उक्त घरजग्गा मिति २०७४।०९।४ मा रु.५२ लाखमा बिक्री गरेका रहेछन् । निजले बिक्री गरेको उक्त घरजग्गाको पुँजीगत लाभ निम्नानुसार हुन्छ :

इन्कमिंग (बिक्री मूल्य)	रु.५२,००,०००/-
आउट गोइंग (खर्च)	रु.३०,००,०००/-
लाभ :	रु.२२,००,०००/-

यसरी गणना गरिएको लाभ रकम २२,००,०००।- मा २.५ प्रतिशतका दरले हुने कर रु. ५५,०००।- निज रमेश बगालेलाई खरिदकर्ताले भुक्तानी गर्दा मालपोत कार्यालयले रजिस्ट्रेशनका बखत अग्रिम कर असुल गर्नु पर्दछ । यसरी कट्टा भएको अग्रिम कर निज रमेश बगालेले आय विवरण पेस गरी आफ्नो कुल कर दायित्वसँग समायोजन गर्न सक्दछ ।

उदाहरण ३.६: मानौं, माथि उदाहरण ३.५ मा उल्लेख भएको घर जग्गा रमेश बगालेले मिति २०६३।०४।१५ मा (अर्थात बिक्री मितिको १० वर्ष अगाडि) खरिद गरेका रहेछन् र अविच्छिन्न रूपमा बसोबास समेत गरिआएका रहेछन् भने त्यस्तो घर जग्गालाई ऐनको दफा २ को खण्ड (द) को उपखण्ड (२) बमोजिम गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति नमानिने हुँदा त्यस्तो घरजग्गा बिक्रीमा अग्रिम कर (पुँजीगत लाभकर) असुल गर्नु पर्दैन ।

उदाहरण ३.७: मानौं, माथि उदाहरण ३.५ मा उल्लेख भएको घर जग्गा रमेश बगालेले मिति २०७०।४।१५ मा खरिद गरेका रहेछन् र सो घर जग्गा मिति २०७६।४।२० रु.९ लाखमा बिक्री गरेका रहेछन् भने त्यस्तो घर जग्गालाई ऐनको दफा २ को खण्ड (द) उपखण्ड (३) बमोजिम गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति नमानिने हुँदा त्यस्तो घर जग्गा बिक्रीमा अग्रिम कर (पुँजीगत लाभकर) असुल गर्नु पर्दैन ।

(ख) निःसर्ग भएको गैर व्यावसायिक कर योग्य सम्पत्ति (जग्गा तथा भवन) को स्वामित्व पाँच वर्ष भन्दा कम भएको छ भने पाँच प्रतिशतका दरले ।

सो व्यवस्थाका सम्बन्धमा तलको उदाहरणबाट स्पष्ट गरिएको छ :

उदाहरण ३.८: मानौं, कुनै घरजग्गा रमेश बगालेले मिति २०७३।४।१५ (अर्थात बिक्री मितिको ५ वर्ष भन्दा कम) मा रु.४० लाखमा खरिद गरेका रहेछन् । निजले उक्त घरजग्गा मिति २०७६।१०।१५ मा रु.५२ लाखमा बिक्री गरेका रहेछन् भने निजले बिक्री गरेको उक्त घरजग्गामा निम्नानुसारले अग्रिम कर (पुँजीगत लाभकर) असुल गर्नुपर्दछ ।

बिक्री मूल्य	रु.५२,००,०००/-
खर्च	रु.४०,००,०००/-
लाभ :	रु.१२,००,०००/-

यसरी गणना गरिएको लाभ रकम १२,००,०००/- मा ५ प्रतिशतका दरले हुने कर रु.६०,०००/- निज रमेश बगालेलाई खरिदकर्ताले भुक्तानी गर्दा मालपोत कार्यालयले रजिस्ट्रेशनका बखत अग्रिम कर असुल गर्नुपर्दछ । यसरी असुल भएको अग्रिम कर निज रमेश बगालेले आय विवरण पेश गरी आफ्नो कुल कर दायित्वसँग समायोजन गर्न सक्दछ ।

दफा ९५क.(६): उपदफा (५) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य कुनै व्यक्तिको स्वामित्वको जग्गा वा भवनको निःसर्ग भएको मूल्यमा मालपोत कार्यालयले रजिष्ट्रेशनका बखत एक दशमलव पाँच प्रतिशतका दरले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्नेछ ।

नोट : जग्गा तथा घरजग्गाको निःसर्ग वा बिक्री वा हस्तान्तरणमा भएको लाभमा लाग्ने अग्रिम करका सम्बन्धमा यस विभागबाट जारी भएको जग्गा तथा घरजग्गा निःसर्गमा पुँजीगत लाभ कर सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२ (पहिलो संशोधन, २०७६) मा विस्तृत व्याख्या गरिएको छ । सो निर्देशिका विभागको वेबसाइटमा समेत उपलब्ध छ ।

दफा ९५क.(६क): विदेशमा अध्ययन गर्न जाने विद्यार्थीलाई भाषा परीक्षा तथा मानकीकृत परीक्षण शुल्क बापत विदेशी मुद्राको सटही सुविधा उपलब्ध गराउने बासिन्दा बैङ्क वा वित्तीय संस्थाले त्यस्तो परीक्षा शुल्क बापतको रकममा विदेशी मुद्राको सटही सुविधा दिएको बखत पन्ध्र प्रतिशतका दरले अग्रिम कर असुल गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९५क.(७): व्यापारिक प्रयोजनको लागि पैठारी हुने भन्सार दरबन्दीको भाग १ मा पर्ने राँगा, भैसी, खसी, बोका, भेडा, च्याङ्ग्रा, भाग ३ मा पर्ने जीवित, ताजा तथा हिमिकृत गरिएको माछा, भाग ६ मा पर्ने ताजा फूलहरू, भाग ७ मा पर्ने ताजा तरकारी, आलु प्याज सुख्खा तरकारी, लसुन, बेबी कर्न र भाग ८ मा पर्ने ताजा फलफूलहरूमा भन्सार प्रयोजनको लागि कायम मूल्यमा पाँच प्रतिशत तथा भाग २ को मासु, भाग ४ को दूधजन्य पदार्थ, अण्डा, मह, भाग १० को कोदो, फापर, जुनेलो, चामल, कनिका, भाग ११ को मैदा, आँटा तथा पिठो, भाग १२ को जडिवुटी, उखु र भाग १४ को वनस्पतिजन्य उत्पादनमा दुई दशमलव पाँच प्रतिशत अग्रिम आयकर भन्सार विन्दुमै असुल उपर गरिनेछ ।

३.४ अग्रिम कर असुली र व्यवस्थापन

अग्रिम कर असुली गर्ने व्यक्ति वा अग्रिम कर तिर्ने व्यक्तिले पालना गर्नुपर्ने अन्य व्यवस्था निम्नानुसार रहेका छन् :

दफा ९५क.(८): उपदफा (१), (२), (५) र (६) बमोजिम अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्ति वा निकायले अग्रिम कर असुल नगरेको भए पनि असुल हुनुपर्ने समयमा सो कर असुल गरेको मानिनेछ ।

दफा ९५क.(९): अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको पच्चीस दिनभित्र विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा विभागमा विवरण दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९५क.(१०): उपदफा (९) मा उल्लिखित विवरणसँग अग्रिम कर असुल गरिएको रकम वा उपदफा (८) बमोजिम असुल गरेको मानिएको रकम सोही उपदफा बमोजिमको म्यादभित्र विभागमा दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९५क.(११): देहाय बमोजिमको अवस्थामा अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने र असुल गर्नुपर्ने व्यक्ति दुवै जना संयुक्त रूपमा र छुट्टाछुट्टै रूपमा त्यस्तो कर रकम विभागमा दाखिला गर्न जिम्मेवार हुनेछन् :-

(क) अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्तिले अग्रिम कर असुल नगरेमा, र

(ख) अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्तिले उपदफा (८) बमोजिम असुल गरेको मानिने रकम उपदफा (१०) बमोजिम विभागमा दाखिला नगरेमा ।

दफा ९५क.(१२): उपदफा (११) बमोजिम अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने व्यक्तिले उपदफा (९) मा उल्लिखित म्याद समाप्त भएको पच्चीस दिनभित्र सो कर दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

दफा ९५क.(१३): अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्तिले असुल नगरेको अग्रिम कर उपदफा (१०) बमोजिम विभागमा दाखिला गरेको भए त्यसरी दाखिला भएको कर रकम बराबरको रकम सो कर दाखिला गर्नुपर्ने व्यक्तिबाट असुल उपर गर्न पाउनेछ ।

दफा ९५क.(१४): यस दफा बमोजिम दाखिला गरिएको अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने व्यक्तिले तिर्नुपर्ने वार्षिक कर दायित्वमा घटाउन पाउनेछ ।

३.५ आय विवरण दाखिला सम्बन्धी व्यवस्था

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९७ को उपदफा (१) बमोजिम आय विवरण पेश गर्न नचाहने गैर व्यवसायिक करयोग्य सम्पत्ति निःसर्गको आयमात्र भएको प्राकृतिक व्यक्तिले आय विवरण पेश गर्नु पर्दैन । तर प्राकृतिक व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा चालिस लाख रुपैयाभन्दा बढी आय भएमा आय विवरण पेश गर्नु पर्दछ । प्राकृतिक व्यक्तिको गैर व्यवसायिक करयोग्य सम्पत्ति निःसर्गमा भएको पुंजीगत लाभमा ऐनको अनुसूची १ को दफा १ मा उल्लेख बमोजिमको दरमा कर लाग्ने व्यवस्था छ ।

४. शुल्क र ब्याज:

४.१ कागजात नराखेमा लाग्ने शुल्क:

करदाताले ऐन बमोजिम राख्नुपर्ने कागजात नराखेमा दफा ११७ को उपदफा (२) बमोजिम निम्नानुसारको शुल्क लाग्दछ :

दफा ११७(२): कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षको दफा ८१ बमोजिम राज्रुपने कागजात नराखेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई त्यस्तो कागजात नराखेको वर्षको लागि कुनै आय वर्षको आयको गणना गर्दा कुनै रकम कटाई पाउने भए त्यस्तो रकम नकटाई र रकमहरु समावेश गर्नुपर्ने भए त्यस्तो रकम समावेश गरी हुने निर्धारण योग्य आयको रकमको शून्य दशमलव एक प्रतिशतले हुने रकम वा एक हजार रुपैयाँमध्ये जुन बढी हुन्छ त्यस्तो रकम शुल्क लाग्नेछ ।

ऐनको दफा ८१ अनुसार कर बुझाउनुपर्ने दायित्व भएका प्रत्येक व्यक्तिले विभागबाट तोकिएको प्रकार, ढाँचा, लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित प्रतिवेदन, आय विवरण, कर निर्धारण एवम् खर्च कट्टी गर्ने कुरामा सहयोग पुऱ्याउने कागजात सम्बन्धित आय वर्षको मितिले ५ वर्षसम्म सुरक्षित नराखेलाई त्यस्तो कागजात नराखेको वर्षको लागि सो आय वर्षको आयको गणना गर्दा कुनै रकम कटाई पाउने भए सो रकम नकटाई र रकम समावेश गर्नुपर्ने भए सो रकम समावेश गरी हुने निर्धारण योग्य आयको ०.१% प्रतिशत वा रु.१ हजारमध्ये जुन बढी हुन्छ, सो रकम बराबर शुल्क लाग्दछ ।

४.२ अग्रिम कर कट्टी विवरण दाखिला नगरेमा लाग्ने शुल्क :

भुक्तानीमा कर कट्टी गर्ने अर्थात् भुक्तानी गर्दा कर कट्टी गर्ने व्यक्ति (Withholding Agent) ले कर कट्टी विवरण दाखिला नगरेमा ऐनको दफा ११७ को उपदफा (३) बमोजिम निम्नानुसारको शुल्क लाग्दछ :

दफा ११७ (३): अग्रिम कर कट्टी गर्ने कुनै एजेण्टले दफा ९० को उपदफा (१) बमोजिमको विवरण पेश नगरेमा त्यस्तो एजेण्टलाई विवरण पेश गर्नुपर्ने मितिबाट यस्तो विवरण दाखिला नभएको मितिसम्मको प्रत्येक महिना र महिनाको भागको लागि अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने कर रकमको वार्षिक दुई दशमलव पाँच प्रतिशतले हुने रकम शुल्क लाग्नेछ ।

ऐनको दफा ९० को उपदफा (१) अनुसार अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने प्रत्येक व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र विभागले तोकिएको तरिका र ढाँचामा अग्रिम कर कट्टीको विवरण पेश गर्नुपर्ने कानुनी दायित्व पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो विवरण पेश गर्ने दायित्व पूरा नगरेकालाई शुल्क लाग्दछ । निजलाई विवरण पेश गर्नुपर्ने मितिबाट विवरण दाखिला नभएको मितिसम्मको लागि अग्रिम कर कट्टी गर्नुपर्ने रकमको वार्षिक दुई दशमलव पाँच प्रतिशत (२.५%) का दरले शुल्क लाग्दछ । यस्तो शुल्क महिना वा महिनाको भागको समेत लाग्दछ ।

उदाहरण ४.१: मानौ, जीवनधारा लि.ले २०७६ श्रावण महिनामा भुक्तानीमा रु.२०,०००।- कर कट्टी गरेको रहेछ । सो निकायले उक्त कर २०७६ भाद्र २५ गते भित्रै दाखिला गरेको रहेछ तर सोको विवरण भने २०७६ असोज ३ गतेमात्र दाखिला गरेको रहेछ । यस अवस्थामा ऐनको दफा ११७ को उपदफा (३) बमोजिम निम्नानुसारको शुल्क दाखिला गर्नुपर्दछ :

२०७६ श्रावण महिनाको कर कट्टी भएको रकम	रु.२०,०००।-
कर कट्टी विवरण दाखिला गर्नुपर्ने मिति	२०७६ भाद्र २५
कर कट्टी विवरण दाखिला भएको मिति	२०७६ असोज ३
दफा ११७(३) बमोजिमको शुल्क लाग्ने अवधि	२ महिना
दफा ११७(३) बमोजिमको शुल्क	रु.८३३३३
रु. २०,०००।- X २.५%/१२ X २	

४.३ अग्रिम कर असुलीको विवरण दाखिला नगरेमा लाग्ने शुल्क :

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९५क. बमोजिम अग्रिम कर असुल गर्ने व्यक्तिले असुल गरेको कर विवरण दाखिला नगरेमा ऐनको दफा ११७ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम निम्नानुसारको शुल्क लाग्दछ :

दफा ११७(१)(ख): अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने कुनै व्यक्तिले दफा ९५क. को उपदफा (१) बमोजिमको विवरण दाखिला नगरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई विवरण दाखिला गर्नुपर्ने मितिबाट यस्तो विवरण दाखिला नभएको मितिसम्मको प्रत्येक महिना र महिनाको भागको लागि अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने रकमको वार्षिक डेढ प्रतिशतका दरले हुने रकम,

ऐनको दफा ९५क. को उपदफा (१) अनुसार अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने प्रत्येक व्यक्तिले प्रत्येक महिना समाप्त भएको २५ दिनभित्र विभागले तोकेको तरिका र ढाँचामा अग्रिम कर असुलीको विवरण पेश गर्नुपर्ने कानुनी दायित्व पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ। त्यस्तो विवरण पेश गर्ने दायित्व पूरा नगरेकालाई शुल्क लाग्दछ। निजलाई विवरण पेश गर्नुपर्ने मितिबाट विवरण दाखिला नभएको मितिसम्मको लागि अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने रकमको वार्षिक डेढ प्रतिशत (१.५%) का दरले शुल्क लाग्दछ। यस्तो शुल्क महिना वा महिनाको भागको समेत लाग्दछ।

४.४ भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दाखिला गर्नेलाई लाग्ने शुल्क:

आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२० मा भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दाखिला गर्नेलाई लाग्ने शुल्कका सम्बन्धमा निम्नानुसारको व्यवस्था गरेको छ :

दफा १२०: कुनै व्यक्तिले कुनै कुराका सम्बन्धमा विभागमा भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिएमा वा दाखिला गर्नुपर्ने कुनै कुरा वा वस्तुको जानकारी नदिई वा सो विवरणबाट हटाई विवरणमा उल्लिखित जानकारी भ्रमपूर्ण हुन गएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम शुल्क लाग्नेछ :-

- (क) जानाजानी वा लापरवाहीपूर्वक गरेको नभई भूलवश भुट्टा वा भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यसबाट हुने घटी कर रकमको पचास प्रतिशत।
- (ख) जानाजानी वा लापरवाही गरेको कारणले भुट्टा वा भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यसबाट हुने घटी कर रकमको एक सय प्रतिशत।

स्पष्टीकरण : यस दफाको प्रयोजनको लागि “विभागमा दाखिला गरिएको विवरण” भन्नाले विभागमा वा यस ऐन बमोजिम कर्तव्यको पालना गर्ने सिलसिलामा विभागबाट अख्तियार प्राप्त अधिकृतसमक्ष लिखित रूपमा दाखिला गरिएको विवरण र देहाय बमोजिम दाखिला गरिएको विवरण समेतलाई जनाउँनेछ :-

- (क) निवेदन, सूचना, विवरण, उजुरी, बयान, वा यस ऐन बमोजिम दाखिला गरिएको, तयार पारिएको, दिइएको वा पेश गरिएको अन्य कागजात,
- (ख) यस ऐन बमोजिम बाहेक विभाग वा विभागका कुनै अधिकृतसमक्ष पेश गरिएको कागजात,
- (ग) विभाग वा कुनै अधिकृतले कुनै व्यक्तिलाई सोधेको प्रश्नको उत्तर, वा
- (घ) विवरण दिइने कुराको मनासिब जानकारी भएको कुनै व्यक्तिले कुनै अर्को व्यक्तिमार्फत विभाग वा कुनै अधिकृतलाई दिएको जानकारी।

कुनै व्यक्तिले विभागमा भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दाखिला गर्न हुँदैन। कसैले भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिएमा वा दाखिला गर्नुपर्ने कुनै कुरा वा वस्तुको जानकारी नदिई वा सो विवरणबाट हटाई भ्रमपूर्ण विवरण

दिएमा विभागले सो कुराको यथार्थ छानबिन वा निर्णय वा आदेश इत्यादि गर्न सक्तैन । त्यसैले दफा १२० ले त्यस्ता व्यक्तिलाई भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिएमा वा दिनुपर्ने जानकारी नदिई वा विवरणबाट हटाई विवरणमा लेखिएको जानकारी भ्रमपूर्ण हुन गएमा सो गरे बापत शुल्क लाग्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तो विवरणको तात्पर्य विभागमा वा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिमको कर्तव्य पालना गर्ने सिलसिलामा विभागबाट अख्तियार प्राप्त अधिकृतसमक्ष लिखित रूपमा दाखिला गरिएको विवरण समेत बुझ्नुपर्दछ । त्यस अतिरिक्त देहायका कागजात एवम् कुरा समेत विवरणको अर्थ गर्दा समावेश गरिएको बुझ्नुपर्दछ :

- (१) निवेदन, सूचना, विवरण, उजुरी, बयान वा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम दाखिला गरिएको, तयार पारिएको, दिइएको वा पेश गरिएको अन्य कागजात,
- (२) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिमबाहेक विभाग वा विभागका कुनै अधिकृतसमक्ष पेश गरिएको कागजात,
- (३) विभाग वा कुनै अधिकृतले कुनै व्यक्तिलाई सोधेको प्रश्नको उत्तर, वा
- (४) विवरण दिइने कुराको मनासिब जानकारी भएको कुनै व्यक्तिले कुनै अर्को व्यक्तिमार्फत विभाग वा कुनै अधिकृतलाई दिएको जानकारी ।

त्यस्तो भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिने वा दाखिला गराउने व्यक्तिलाई देहाय बमोजिम शुल्क लाग्दछ :

- (१) जानीजानी वा लापरवाहीपूर्वक गरेको नभई भूलवस भुट्टा वा भ्रमपूर्ण हुन गएकोमा त्यसबाट हुने घटी कर रकमको पचास प्रतिशत ।
- (२) जानीजानी वा लापरवाही गरेको कारणले भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण हुन गएकोमा त्यसबाट घटी कर रकमको एक सय अर्थात् शतप्रतिशत ।

यस व्यवस्था प्रष्ट पार्ने उदाहरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

उदाहरण ४.२ : मानौं, एकानी कम्पनीले परामर्शदातालाई भुक्तानी गरेको सेवा शुल्क रु.१,००,०००।- मा रु.१५,०००।- कर कट्टी गरेको रहेनछ । भुक्तानीमा कर कट्टीको सम्बन्धमा कार्यालयबाट छानबिन गर्दा भुक्तानीमा कर कट्टी नगरेको देखियो । यस्तो अवस्थामा भुक्तानीमा कर कट्टी नगरेको रु.१५ हजार दफा १०(३) बमोजिम निजबाट कट्टी भएको मानी ऐनको दफा १२० को खण्ड (क) बमोजिम रु.७,५००।- शुल्क समेत लगाउनु पर्दछ ।

४.५ मतियारलाई लाग्ने शुल्क:

आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२१ मा मतियारलाई लाग्ने शुल्कका सम्बन्धमा निम्नानुसारको व्यवस्था गरेकोछ :

दफा १२१: यस ऐनमा उल्लिखित कुनै कसुर गर्ने व्यक्तिलाई जानजान वा लापरवाही गरी मद्दत गर्ने वा सहायता दिने वा दुरुत्साहन गर्ने वा सल्लाह दिने मतियारलाई त्यस्ता व्यक्तिले कम तिरेको करको शतप्रतिशत रकम शुल्क लाग्नेछ ।

ऐनको परिच्छेद-२३ मा कर दाखिला नगर्ने, भुट्टा वा भ्रमपूर्ण विवरण दिने, कर प्रशासनमा बाधा विरोध गर्ने वा अनुचित प्रभाव पार्ने, अख्तियार प्राप्त वा अख्तियार प्राप्त नभएको व्यक्तिले कसुर गर्ने, मतियारी गर्ने तथा ऐनको पालना नगर्ने जस्ता कसुर गर्ने व्यक्तिलाई जानाजान वा लापरवाही गरी करदातालाई मद्दत गर्ने, सहायता दिने, दुरुत्साहन गर्ने वा सल्लाह दिने मतियारलाई त्यस्तो मतियारीको कारणबाट घट्टन गएको करको शतप्रतिशत शुल्क लाग्ने व्यवस्था ऐनको दफा १२१ मा रहेको छ ।

४.६ ऐन नियमका व्यवस्था उल्लंघन गर्नेलाई लाग्ने शुल्क:

आयकर ऐन, २०५८ नियमका व्यवस्था उल्लंघन गर्नेलाई लाग्ने शुल्कका सम्बन्धमा ऐनको दफा ११९क. मा निम्नानुसारको व्यवस्था रहेको छ :

दफा ११९क. यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था गरिएकोमा बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको कुनै व्यवस्थाको पालना नगर्ने व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपैयाँदेखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म शुल्क लाग्नेछ ।

आयकर ऐनले माथि उल्लेख गरेको र अन्य कुनै व्यवस्था गरेकोमा बाहेक यस ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावलीमा उल्लेख गरेका व्यवस्थाको पालना नगर्ने अर्थात् उल्लंघन गर्ने व्यक्तिलाई ऐनको दफा ११९क. बमोजिम पाँच हजार रुपैयाँदेखि पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म शुल्क लाग्नेछ । प्रस्तुत दफा ११९क. ऐनमा रहेको शुल्क सम्बन्धी प्रावधानको अवशिष्ट (Residuary) व्यवस्था हो ।

४.७ कर नबुझाएमा लाग्ने ब्याज:

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर योग्य आय भएको व्यक्तिले स्वयं कर निर्धारण (Self Assessment) गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । दफा ९६ बमोजिम यसरी निर्धारण गरेको कर विवरण (Self Assessed Return) सामान्यतया: आय वर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसरी आय विवरण दाखिला गर्दा निर्धारण गरिएको कर रकमसमेत दाखिला गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो कर रकम सो म्यादभित्र दाखिला नगरेमा लाग्ने ब्याजको सम्बन्धमा ऐनको दफा ११९ मा निम्नानुसारको व्यवस्था गरेको छ :

दफा ११९(१): कर तिर्नुपर्ने तोकिएको मितिसम्म कुनै व्यक्तिले कर दाखिला नगरेमा दाखिला गर्न बाँकी रहेको रकममा यसरी कर दाखिला गर्न बाँकी रहेको अवधिभरको लागि सो व्यक्तिलाई प्रत्येक महिना र महिनाको भागमा सामान्य ब्याजदरले ब्याज लाग्नेछ ।

दफा ११९ को उपदफा (१) बमोजिम कर तिर्नुपर्ने कर्तव्य भएको कुनै व्यक्तिले कानून बमोजिम कर बुझाउनका लागि निर्धारण भएको मिति (समयावधि) सम्म कर दाखिला नगरेमा (नबुझाएमा) त्यसबाट दाखिला गर्न बाँकी रहेको रकममा दाखिला गर्न बाँकी महिनाको भागमा सामान्य दरले ब्याज लाग्दछ ।

दफा ११९(३): अग्रिम कर असुल गर्नुपर्ने व्यक्तिले दफा ९५क. को उपदफा (८) वा अग्रिम कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले दफा ९० को उपदफा (४) पालना नगरेको कारणले निजले बुझाउनु पर्ने ब्याज निजले अग्रिम कर दाखिला गर्नुपर्ने वा अग्रिम कर कट्टी हुने व्यक्तिबाट असुलउपर गरिलिन पाउने छैन ।

ऐनको परिच्छेद-१७ बमोजिम अग्रिम कर कट्टी गर्ने दायित्व भएको व्यक्ति अर्थात् Withholding Agent ले यस्तो अग्रिम कर कट्टी गरिएको रकम बुझाउने म्याद दफा ९० को उपदफा (४) बमोजिम प्रत्येक महिना समाप्त भएको मितिले २५ दिन रहेको छ । कर कट्टी गर्नेले सो म्यादभित्र कर कट्टी रकम सहित विवरण बुझाउनपर्ने हुन्छ । सो व्यक्तिले म्यादभित्र रकम नबुझाएमा हिला बुझाउन ल्याएको अवधिको लागि १५% ले ब्याज लाग्दछ । ब्याज लगाउने प्रयोजनका लागि अवधि गणना गर्नुपर्दा पूरा महिना भएमा महिनाको र महिनाभन्दा कम भएमा सोलाई समेत महिनासरह गणना गरी ब्याज रकम गणना गर्नुपर्दछ । कर कट्टी गर्ने एजेन्टले त्यस्तो अवधिको लागि लागेको ब्याज कर कट्टी हुने व्यक्तिबाट असुल गर्न पाउने छैन ।

५. प्रशासकीय पुनरावलोकन र पुनरावेदन

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११४ मा प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने निर्णय तथा कार्यविधिका सम्बन्धमा निम्नानुसार व्यवस्था छ :

दफा ११४(१): यस ऐनको प्रयोजनको लागि देहायका निर्णयहरू उपर प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्नेछ :-

- (क) दफा ७६ बमोजिम विभागले जारी गरेको पूर्वदेश,
- (क१) दफा ९० को उपदफा (८) बमोजिम गरिएको निर्णय वा दिइएको आदेश,

प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि दिइने निवेदनका सम्बन्धमा ऐनको दफा ११५ को उपदफा (१), उपदफा (२), उपदफा (३) तथा उपदफा (६) मा निम्नानुसारको व्यवस्था रहेको छ :

दफा ११५(१): दफा ११४ बमोजिमका प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्न सकिने निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सो निर्णयको सूचना पाएको मितिले तीस दिनभित्र सो निर्णय विरुद्ध विभागसमक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

दफा ११५(२): उपदफा (१) बमोजिम दिने निवेदनमा त्यस्तो पुनरावलोकन हुनुपर्ने कारण तथा आधारहरू स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

दफा ११५(३): उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने म्याद गुज्रिन गई कुनै व्यक्तिले म्याद थपको लागि म्याद गुज्रेको मितिले सात दिनभित्र निवेदन दिएमा विभागले देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछ :-

- (क) मनासिब कारण देखिएमा उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने म्याद गुज्रेको मितिबाट बढीमा तीस दिनको लागि म्याद थप, र
- (ख) सो निवेदन उपर विभागले गरेको निर्णयको लिखित सूचना निवेदकलाई दिन ।

दफा ११५(६): उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने व्यक्तिले निर्धारित कर रकममध्ये विवादरहित करको सम्पूर्ण रकम र विवादित करको एक चौथाई रकम बुझाउनु पर्नेछ ।

प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि विभागसमक्ष निवेदन दिनुपर्दछ । त्यस्तो निवेदन पेश गर्न निम्न कार्यविधि पूरा गर्नुपर्दछ :

- १) दफा ११४ अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने निर्णयमा चित्त नबुझे सो विरुद्ध मात्र निवेदन दिनु पर्दछ ।
- २) निवेदन दिँदा त्यस्तो निर्णयको सूचना पाएको ३० दिनभित्र दिनु पर्दछ । कुनै कारणले निवेदन दिने उक्त म्याद गुज्रन गएमा सो म्याद गुज्रेका मितिले सात दिनभित्रै म्याद थप माग्न निवेदन दिन सकिन्छ ।
- ३) म्याद गुज्रेको मनासिब कारण देखिएमा म्याद गुज्रेको मितिबाट बढीमा तीस दिनसम्म विभागले म्याद थप गरिदिन सक्तछ ।
- ४) प्रशासकीय पुनरावलोकन वारिस (प्रतिनिधि) बाट दिन सकिन्छ । यसका लागि विधिसम्मत ढंगबाट सो प्रयोजनका लागि वारेस/प्रतिनिधि मनोनित गरेको देखिने कागज संलग्न भएको हुन अनिवार्य हुन्छ ।

- ५) प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्दा अविवादित कर निवेदकले चित्त बुझाएको पूरै र निवेदकले विवाद उठाएको कर रकमको एक चौथाई बुझाएको निस्सा निवेदनसाथ संलग्न हुनु अनिवार्य हुन्छ । अन्यथा प्रशासकीय पुनरावलोकनको कारवाही हुन सक्तैन ।
- ६) निवेदनसाथ आफ्नो दाबी, जिकिर पुष्टि गर्ने प्रमाण संलग्न राख्नु पर्छ ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ मा राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने सम्बन्धमा निम्नानुसारको व्यवस्था गरेको छ :

दफा ११६(१): दफा ११५ बमोजिम विभागमा दिएको निवेदन उपर भएको निर्णयमा चित्त नबुझेने व्यक्तिले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ बमोजिम राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

दफा ११६(२): उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दिने व्यक्तिले पुनरावेदन दिएको पन्ध्र दिनभित्र पुनरावेदनको सूचनाको एक प्रति विभागमा दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

आयकर ऐन, २०५८ ले प्रशासकीय पुनरावलोकन हुन सक्ने निर्णय विरुद्ध पुनरावलोकन गर्न पहिला आन्तरिक राजस्व विभागमा जानुपर्ने र विभागबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझेको स्थितिमा मात्र राजस्व न्यायाधिकरणमा जान सकिने गरी पुनरावेदनको अधिकारलाई व्यवस्थित गरेको छ ।

पुनरावेदन गर्ने प्रक्रिया तथा पुनरावेदनमा निर्णय दिने अधिकार सम्बन्धी कुरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ र राजस्व न्यायाधिकरण नियमावली, २०३० द्वारा व्यवस्थित गरिएका छन् ।

सामान्यतः राजस्व न्यायाधिकरणले गरेका निर्णय अन्तिम हुन्छन् । तर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ ले निम्न प्रश्नमा प्रत्यक्ष कानुनी त्रुटि भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिनेदेखि सर्वोच्च अदालतले आफूसमक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएमा न्यायाधिकरणको निर्णय वा अन्तिम आदेश उपर सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लाग्दछ :

- (क) अधिकार क्षेत्रको प्रश्न,
- (ख) बुझ्नुपर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्न नहुने प्रमाण बुझेको प्रश्न, वा
- (ग) बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नुपर्ने कार्यविधि सम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न,
- (घ) गम्भीर कानुनी त्रुटि सम्बन्धी प्रश्न ।

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ को उपदफा (२) अनुसार पुनरावेदन दिने व्यक्तिले पुनरावेदन दिएको १५ दिनभित्र पुनरावेदनको सूचनाको एक प्रति विभागमा दर्ता गराउनुपर्छ ।

६. E-TDS सम्बन्धी व्यवस्था

E-TDS मा तथ्यांक तथा विवरण प्रविष्ट गर्ने संक्षिप्त कार्यविधि निम्नानुसार रहेको छ :

- www.ird.gov.np खोली त्यसमा रहेको Taxpayer Portal को E-TDS tab मा क्लिक गर्ने ।
- Submission number लिने फाराममा उल्लिखित विवरण भर्ने र Submission number लिने ।
- Withholdee Login Tab बाट Submission number, username, password आफैँ राखी सबै विवरण भर्ने ।
- TDS information भर्ने ।
- थप कारोबार entry गर्न Add मा क्लिक गर्ने अथवा निश्चित फर्मेटमा फाइल अपलोड गर्ने ।
- सबै कारोबार entry गरिसकेपछि Insert Voucher Information मा क्लिक गर्ने ।

- स्किनमा देखिने सबै विवरण (खाता नं., भौचर नं., भुक्तानीको किसिम, कार्यालय, TDS रकम, बैंक कोड) भर्ने ।
- विवरण भरिसकेपछि Submit गर्ने ।
- Print Preview मा क्लिक गरी Print निकालेर कार्यालयको संकलन शाखामा सम्पर्क गरी भौचर र कर कट्टी विवरण रुजु (verify) गर्नु पर्दछ ।

यदि कसैको कर कट्टी गर्ने व्यक्तिले E-TDS मार्फत भुक्तानीमा कर कट्टीको विवरण बुझाएको रहेछ भने तपाईं आफैले विद्युतीय प्रणाली (Internet) बाट हेर्न सक्नुहुन्छ ।

अग्रिम करकट्टी भई E-TDS मार्फत जम्मा भएको रकम हेर्ने प्रक्रिया

Username, password प्राप्त गर्न आन्तरिक राजस्व कार्यालय र करदाता सेवा कार्यालयमा सम्पर्क गर्नुहोस । त्यसपछि,

- www.ird.gov.np को Taxpayer Portal को E-TDS tab मा क्लिक गर्ने ।
- Withholdee Login Tab क्लिक गर्ने ।
- PAN, Username, password राखी आफ्नो विवरण हेर्नुहोस ।

आय विवरणसाथ संलग्न गर्नुपर्ने अनुसूची-१० को कर दावी महलमा अन्य विवरणका अतिरिक्त E-TDS को Submission number बाट प्राप्त print out मात्र राखे पुग्छ, अन्य कागजात (भौचर, अग्रिम कर कट्टी फाराम) संलग्न गर्नु पर्दैन ।

E-TDS का विशेषता

- करदाताले आफूले गर्नुपर्ने अग्रिम कर कट्टी रकमलाई सजिलैसँग जहाँबाट पनि विद्युतीय माध्यमद्वारा प्रविष्ट गर्न सकिने ।
- Withholder ले विद्युतीय माध्यमद्वारा प्रविष्टि (online posting) गरेको कर कट्टी विवरण Submission Number को आधारमा आफ्नो user name बाट जहिले पनि प्राप्त गर्न सकिने ।
- Withholder ले Withholdee लाई पटक पटक दिनुपर्ने कर कट्टी अभिलेख/विवरण दिइरहनु नपर्ने ।
- Withholdee ले आफ्नो PAN मा विभिन्न करदाताबाट विभिन्न समयमा कट्टी गरेको कर विवरण सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट प्राप्त user name तथा password को आधारमा एकीकृत रूपमा भौचर नं., मिति, रकम, अग्रिम कर कट्टी गर्ने करदाताको नाम आदि सहितको पूर्ण विवरणको फाँटवारीद्वारा web बाट एकै पटक प्राप्त गर्न सकिने ।
- यसको प्रयोगबाट सम्बन्धित करदाता (withholdee) लाई आफ्नो PAN मा कट्टी भएको अग्रिम कर कट्टी भिडाउन कर दाखिला भएको आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा सम्पर्क गर्नु नपर्ने भई सेवा प्राप्तमा सरलीकृत तथा कम लागत लाग्ने ।
- सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयले पनि PAN को आधारमा अग्रिम कर कट्टी गरिएको विवरण online रूपमै प्राप्त भरी तथ्यांक विश्लेषण तथा तथ्याङ्क verification गर्न सजिलो हुने । जसको कारणबाट कर सहभागिता समेतमा सकारात्मक प्रभाव पर्न सक्ने देखिन्छ ।
- राजस्व संकलन गर्ने राजस्व कार्यालयले आफ्नो कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाताको अग्रिम कर कट्टीको एकमुष्ट विवरण प्राप्त गरी राजस्व संकलनको लेखाङ्कन तथा विश्लेषण गर्न सरलीकृत हुने ।

पुनश्च: यो पुस्तिकामा उल्लेख भएको कुनै विषय प्रचलित कर कानून तथा निर्देशिकासँग बाझिन गएमा प्रचलित कर कानून तथा निर्देशिका बमोजिमको व्यवस्था लागू हुनेछ ।

अनुसूची-१

(मिति २०७६।४।१ देखि कायम भएका राजस्व शीर्षकहरू)

सि. नं.	आ.ब.२०७६.४.१ देखि कायम भएको राजस्व संकेत	राजस्व आधार शीर्षक, मूल शीर्षक, शीर्षक तथा आधार शीर्षक	आ.ब. २०७५।७६ मा कायम भएका संकेतहरू	व्याख्या
१.	१११११	एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा	१११११	एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
२.	११११२	पारिश्रमिक कर	११११२	कुनै प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको तलब, ज्याला, मजदुरी, पारिश्रमिक, भत्ता एवं सुविधा, अवकाश भुक्तानी, रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका अन्य भुक्तानी, अध्ययन, अध्यापन आदि विभिन्न स्रोतबाट हुने आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
३.	११११३	पूँजीगत लाभ कर	११११३	घर, जग्गा, शेयर आदि सम्पत्तिको बिक्री, पट्टा, हक हस्तान्तरण लगायत विभिन्न किसिमका निःसर्गबाट भएको पूँजीगत लाभमा व्यक्ति तथा एकलौटी फर्मलाई लाग्ने यसमा पर्दछ ।
४.	१११२०	निकायको आयमा लाग्ने कर	१११२०	व्यावसायिक निकाय तथा संस्थानको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ । यो शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन ।
५.	१११२१	निकायको मुनाफामा लाग्ने कर - सरकारी संस्थान	१११२१	सरकारको पूर्ण वा अधिकांश (५० प्रतिशत भन्दा बढी) स्वामित्व भएका सरकारी निकाय तथा त्यस्ता निकायको व्यवस्थापकीय नियन्त्रण भएको निकायको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
६.	१११२२	निकायको मुनाफामा लाग्ने कर - पब्लिक लिमिटेड कम्पनी	१११२२	कुनै विशेष ऐन वा कम्पनी ऐन अन्तर्गत दर्ता भएका पब्लिक लिमिटेड कम्पनी र सरकारको ५० प्रतिशत भन्दा कम स्वामित्व भएका कम्पनीको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
७.	१११२३	निकायको मुनाफामा	१११२३	कम्पनी ऐन अन्तर्गत दर्ता भएका

सिं. नं.	आ.ब. २०७६.४.१ देखि कायम भएको राजस्व संकेत	राजस्व आधार शीर्षक, मूल शीर्षक, शीर्षक तथा आधार शीर्षक	आ.ब. २०७५।७६ मा कायम भएका संकेतहरू	व्याख्या
		लाग्ने कर - प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी		प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी तथा आयकर ऐन बमोजिम तोकिएको कम्पनीको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
८.	१११२४	निकायको मुनाफामा लाग्ने कर - अन्य संस्था	१११२४	माथि उल्लिखित उपशीर्षक १११२१ देखि १११२३ भित्र परेका बाहेक अन्य संस्थाहरू:- साभेदारी फर्म, सहकारी संस्था, ट्रष्ट, युनिट ट्रष्ट, संघ/संस्था, विदेशी कम्पनी एवं अन्य निकायको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
९.	१११२५	पुँजीगत लाभकर-निकाय	१११२५	घर, जग्गा, शेयर आदि सम्पत्तिको विक्री, पट्टा, हक हस्तान्तरण लगायत विभिन्न किसिमका निःसर्गबाट भएको पुँजीगत लाभमा निकायलाई लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
१०.	१११३०	लगानीको आय तथा अन्य आयमा लाग्ने कर	१११३०	माथि उल्लेखित शीर्षक १११११ देखि १११२५ भित्र परेका बाहेक अन्य आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ । यो शीर्षकमा रकम जम्मा गर्न मिल्दैन।
११.	१११३१	सम्पत्ति, बहाल तथा पट्टा बापतको आयमा लाग्ने कर	१११३१	घर, जग्गा, सवारी साधन तथा अन्य अचल सम्पत्ति बहाल वा पट्टा वा दीर्घकालिन करारमा दिए बापतको आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
१२.	१११३२	ब्याजमा लाग्ने कर	१११३२	बैंक, वित्त कम्पनी वा अन्य निकाय वा व्यक्तिबाट भुक्तानी गरिने वा प्राप्त हुने ब्याजमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
१३.	१११३३	लाभांशमा लाग्ने कर	१११३३	कुनै पनि कम्पनी वा निकायमा लगानी गरे बापत प्राप्त हुने लाभांशमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
१४.	१११३४	लगानी सम्बन्धी अन्य आयमा लाग्ने कर	१११३४	लगानी सम्बन्धी अन्य आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ ।
१५.	१११३५	आकस्मिक लाभ कर	१११३५	जुवा, चिट्ठा, बाजी, उपहार, दान, अपुताली, सुराकी, पुरस्कार लगायतका आकस्मिक लाभका

सिं. नं.	आ.ब.२०७६.४.१ देखि कायम भएको राजस्व संकेत	राजस्व आधार शीर्षक, मूल शीर्षक, शीर्षक तथा आधार शीर्षक	आ.ब. २०७५।७६ मा कायम भएका संकेतहरू	व्याख्या
				स्रोतबाट प्राप्त आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ।
१६.	१११३९	अन्य आयमा लाग्ने कर	१११३९	माथि उल्लिखित शीर्षक नं. हरूमा नपरेका अन्य आयमा लाग्ने कर यसमा पर्दछ।
१७.	११२११	पारिश्रमिकमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कर	११२११	कुनै प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको तलब, ज्याला, मजदुरी, पारिश्रमिक, भत्ता एवं सुविधा, अवकाश भुक्तानी, रोजगारीका सम्बन्धमा गरिएका अन्य भुक्तानी, अध्ययन, अध्यापन आदि विभिन्न स्रोतबाट हुने समग्र आयमा एकमुष्ट रूपमा तोकिए बमोजिम लिइने सामाजिक सुरक्षा कर यसमा पर्दछ।
१८.	११४४२	स्वास्थ्य सेवा कर	११४४२	सरकार तथा सामुदायिक अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवा बाहेक अन्य स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवामा लाग्ने कर यसमा पर्दछ।
१९.	११४४३	शिक्षा सेवा कर - शैक्षिक संस्था	११४४३	निजी शैक्षिक संस्थाहरूले प्रदान गर्ने तोकिएका शैक्षिक सेवाहरूमा लाग्ने शिक्षा सेवा शुल्क यसमा पर्दछ।
२०.	११४४४	शिक्षा सेवा कर - वैदेशिक अध्ययन	११४४४	विदेशमा अध्ययन गर्न जाने विद्यार्थीहरूले बुझाउनु पर्ने शिक्षण शुल्कमा लाग्ने सेवा शुल्क बापतको रकम यसमा पर्दछ।
२१.	११४५४	सडक निर्माण तथा सम्भार कर	११४५४	सवारी साधन दर्ताका बखत यातायात व्यवस्था कार्यालयमा सवारी साधनको किसिम अनुसार संकलन गरिने कर यसमा पर्दछन्।
२२.	१४२१४	दुरसञ्चार सेवा शुल्क	१४२१४	दुरसञ्चार सेवा शुल्क बापतको रकम यसमा पर्दछ।
२३.	१४२१५	टेलिफोन स्वामित्वको शुल्क	१४२१५	टेलिफोन स्वामित्व बापतको रकम यसमा पर्दछ।
२४.	३३३११	मू.अ.कर- उत्पादन	३३१११	उत्पादनकर्ताले वस्तु उत्पादन गरी बिक्री गर्दा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर यसमा पर्दछ।

सं. नं.	आ.ब. २०७६.४.१ देखि कायम भएको राजस्व संकेत	राजस्व आधार शीर्षक, मूल शीर्षक, शीर्षक तथा आधार शीर्षक	आ.ब. २०७५।७६ मा कायम भएका संकेतहरू	व्याख्या
२५.	३३३१३	मू.अ.कर- वस्तु विक्री र वितरण	३३११३	थोक तथा खुद्रा विक्रेताबाट मूल्य अभिवृद्धि कर बापत तिर्नुपर्ने रकम यसमा पर्दछ।
२६.	३३३१४	मू.अ.कर- परामर्श तथा ठेक्का संकलन	३३११४	सबै प्रकारको ठेक्का व्यवसाय तथा परामर्श सेवामा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर यसमा पर्दछ। मूल्य अभिवृद्धि कर लागु हुनु अगाडि असुल हुन बाँकी रहेका ठेक्का कर असुल भएमा यसैमा जम्मा गर्नु पर्दछ।
२७.	३३३१५	मू.अ.कर-पर्यटन सेवा संकलन	३३११५	पर्यटन व्यवसायसँग सम्बन्धित होटल, ट्राभल एजेन्सी, पदयात्रा (ट्रेकिङ), जलयात्रा (य्याफ्टिङ) समेतका व्यवसायमा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर यसमा पर्दछ। मूल्य अभिवृद्धि कर लागु हुनु अगाडि असुल हुन बाँकी रहेका होटल कर असुल भएमा यसैमा जम्मा गर्नुपर्दछ।
२८.	३३३१६	मू.अ.कर- सञ्चार सेवा, बीमा, हवाई उडान र अन्य सेवा संकलन	३३११६	सबै प्रकारका सञ्चार सेवा (सरकारी हुलाक सेवा बाहेक), बीमा र तोकिएका अन्य सेवाको विक्रीमा लगाइने मूल्य अभिवृद्धि कर र हवाई उडान कर बापतको रकम यसमा पर्दछ। मूल्य अभिवृद्धि कर लागु हुन अगाडि असुल हुन बाँकी रहेका मनोरञ्जन कर असुल भएमा यसैमा जम्मा गर्नु पर्दछ।
२९.	३३३१७	मू.अ.कर वेदार्तावालाबाट गर्ने संकलन	३३११७	नेपाल बाहिरको दर्ता नभएको कुनै व्यक्तिबाट सेवा प्राप्त गर्दा उठाउनु पर्ने मूल्य अभिवृद्धि कर, काठ विक्रीमा लगाइने मूल्य अभिवृद्धि कर, स्थानीय तह वा नेपालस्थित अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था वा नियोग वा सरकार वा मूल्य अभिवृद्धि कर नलाग्ने वस्तुको कारोबार गर्ने

सिं. नं.	आ.ब. २०७६.४.१ देखि कायम भएको राजस्व संकेत	राजस्व आधार शीर्षक, मूल शीर्षक, शीर्षक तथा आधार शीर्षक	आ.ब. २०७५।७६ मा कायम भएका संकेतहरू	व्याख्या
				सार्वजनिक संस्थानले संकलन/दाखिला गर्ने मूल्य अभिवृद्धि कर यसमा पर्दछ।
३०.	३३३३१	अन्तःशुल्क - सुर्तिजन्य पदार्थ	३३१३१	सबै प्रकारका सुर्तिजन्य पदार्थको उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्क यसमा पर्दछ।
३१.	३३३३२	अन्तःशुल्क - मदिरा	३३१३२	मदिरा (वाइन र हल्का पेय पदार्थ समेत) मा लाग्ने अन्तःशुल्क रकम यसमा पर्दछ।
३२.	३३३३३	अन्तःशुल्क - बियर	३३१३३	बियरको उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्क यसमा पर्दछ।
३३.	३३३३४	अन्तःशुल्क - अन्य औद्योगिक उत्पादन	३३१३४	माथि उल्लिखित उपशीर्षक ३३३३१, ३३३३२ र ३३३३३ मा परेको बाहेक अन्य औद्योगिक उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्क यसमा पर्दछ।

आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको सम्पर्क नम्बरहरू

सि.नं.	कार्यालय		टेलिफोन नं.	फ्याक्स नं.
१	ठूला करदाता कार्यालय	हरिहरभवन, ललितपुर	०१-५०१००५०	०१-५०१००५१
२	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय	बबरमहल, काठमाण्डौ	०१-४२२१९६६	०१-४२२२६०८
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	भद्रपुर	०२३-४५५०१२	०२३-४५६७०२
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बिराटनगर	०२१-५३०१६६	०२१-५२२७१७
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	धरान	०२५-५२०९८२	०२५-५२८२८३
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	जनकपुर	०४१-५२०१३६	०४१-५२०२९७
७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	लहान	०३३-५६०१८८	०३३-५६०४४९
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	सिमरा	०५३-५२०९३०	०५३-५२०७१३
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	वीरगन्ज	०५१-५३०२७५	०५१-५२२११२
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	हेटौडा	०५७-५२३१०१	०५७-५२०३०८
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	भरतपुर	०५६-५२०१०६	०५६-५२६७७८
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	धनगढी	०९१-४१७४६०	०९१-४१७२०६
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	महेन्द्रनगर	०९९-५२११०६	०९९-५२११०६
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	पोखरा	०६१-४६४४४९	०६१-४६४४४९
१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	ललितपुर	०१-५०१०१९९	०१-५०१००१०
१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	भैरहवा	०७१-५२०८५७	०७१-५२१७६३
१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	नेपालगञ्ज	०८१-५२०१५९	०८१-५२६२०९
१८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	भक्तपुर	०१-६६१७८०४	०१-६६१६००४
१९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	कृष्णनगर	०७६-५२०६२७	०७६-५२००३२
२०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बुटवल	०७१-५५६१७३	०७१-५५०५२३
२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	ललितपुर-२	०१-५५३६९३२	०१-५५३६९३२
२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	दाङ्ग	०८२-५२२१०९	०८२-५२०००९
२३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	दमक	०२३-५८५७५२	०२३-५८५७५२
२४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	दमौली	०६५-५६०१२९	०६५-५६०१२९
२५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बाग्लुङ्ग	०६८-५२०१२९	०६८-५२०१२९
२६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	टङ्गाल	०१-४४३९४७६	०१-४४३९४७६
२७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	महाराजगञ्ज	०१-४४३५७३८	०१-४४१९२६४
२८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बालाजु	०१-४३८९७९३	०१-४३८९७९४
२९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	कलङ्की	०१-५२१८९५१	०१-५२१८९५१
३०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	कालिमाटी	०१-५२३४९४२	०१-५२३४९४२

सि.नं.	कार्यालय		टेलिफोन नं.	फ्याक्स नं.
३१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	सुर्खेत	०८३-५२५१७२	०८३-५२५१७२
३२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बानेश्वर	०१-४४८४६७१	०१-४४८५५४३
३३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	पुतलीसडक	०१-४२५५०८२	०१-४२४३१७६
३४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	बत्तिसपुतली	०१-४११३६९०	०१-४११३६९०
३५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	चावहिल	०१-४८१२०८०	०१-४४८४३४०
३६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	कोटेश्वर	०१-५१९९१४७	०१-५१९९१४७
३७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	त्रिपुरेश्वर	०१-४२३०५६३	०१-४२३०५६३
३८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	नयाँसडक	०१-४२६६५७२	०१-४२६६६५३
३९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	ठमेल	०१-४२२७६०४	०१-४२१८९५३
४०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	धुलिखेल	०११-४९०७८६	०११-४९०७८६
४१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	ईटहरी	०२५-५८१६५५	०२५-५८१६५५
४२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	जोरपाटी	०१-४९१४१९०	
४३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	कावासोती	०७८-५४०५०१	०७८-५४०५०१
४४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	जुम्ला	०८७-५२०५५२	०८७-५२०५५२
४५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	डडेलधुरा	०९६-४१०३०५	०९६-४१०३०९

करदाता सेवा कार्यालयको सम्पर्क नम्बरहरू

सि.नं.	कार्यालयको नाम		टेलिफोन नं	फ्याक्स नं.
१	करदाता सेवा कार्यालय	ईलाम	०२७-५२०११२	०२७- ५२०११२
२	करदाता सेवा कार्यालय	फिदिम	०२४-५२११३१	०२४- ५२११३०
३	करदाता सेवा कार्यालय	बिराटचोक	०२१-५४५९७९	०२१- ५४५९७९
४	करदाता सेवा कार्यालय	धनकुटा	०२६-५२०१४१	०२६- ५२०१४१
५	करदाता सेवा कार्यालय	खाँदवारी	०२९-५६०८१७	०२९- ५६०८१७
६	करदाता सेवा कार्यालय	बर्दिबास	०४४-५५०४६९	०४४- ५५०४६९
७	करदाता सेवा कार्यालय	उदयपुर	०३५-४२१५४१	०३५- ४२१५४१
८	करदाता सेवा कार्यालय	राजविराज	०३१-५२०२६७	०३१- ५२०२६७
९	करदाता सेवा कार्यालय	मलङ्गवा	०४६-५२०४५३	
१०	करदाता सेवा कार्यालय	लुक्ला	०३८-५५०१४२	०३८- ५५०१४२
११	करदाता सेवा कार्यालय	गौर	०५५-५२१४२९	०५५- ५२१४३१
१२	करदाता सेवा कार्यालय	लम्की	०९१-५४०४५५	०९१- ५४०४५५
१३	करदाता सेवा कार्यालय	पाल्पा	०७५-५२०११७	०७५- ५२२०४२
१४	करदाता सेवा कार्यालय	दिक्तेल	०३६-४२००१०	०३६- ४२००१०
१५	करदाता सेवा कार्यालय	गल्छी	०१०-४०३२३३	०१०- ४०३२३३
१६	करदाता सेवा कार्यालय	भोजपुर		
१७	करदाता सेवा कार्यालय	पथरी		
१८	करदाता सेवा कार्यालय	ओखलढुङ्गा		
१९	करदाता सेवा कार्यालय	जलेश्वर		
२०	करदाता सेवा कार्यालय	लालवन्दी		
२१	करदाता सेवा कार्यालय	कलैया		
२२	करदाता सेवा कार्यालय	चन्द्रपुर		
२३	करदाता सेवा कार्यालय	सिन्धुली		
२४	करदाता सेवा कार्यालय	मन्थली		
२५	करदाता सेवा कार्यालय	चरिकोट		
२६	करदाता सेवा कार्यालय	खैरहनी चितवन		
२७	करदाता सेवा कार्यालय	गोरखा		
२८	करदाता सेवा कार्यालय	वेशिसहर		
२९	करदाता सेवा कार्यालय	परासी		
३०	करदाता सेवा कार्यालय	पुतलीवजार		

सि.नं.	कार्यालयको नाम		टेलिफोन नं	फ्याक्स नं.
३१	करदाता सेवा कार्यालय	कुशमा		
३२	करदाता सेवा कार्यालय	तम्घास		
३३	करदाता सेवा कार्यालय	सन्धीखर्क		
३४	करदाता सेवा कार्यालय	तौलिहवा		
३५	करदाता सेवा कार्यालय	चकचके-प्यूठान		
३६	करदाता सेवा कार्यालय	श्रीनगर-सल्यान		
३७	करदाता सेवा कार्यालय	गुलरिया		
३८	करदाता सेवा कार्यालय	साँफेबगर-अछाम		
३९	करदाता सेवा कार्यालय	दिपायल		

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र

आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू:

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र
१	ठूला करदाता कार्यालय	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयले तोकेका करदाताहरूको वार्षिक कारोबारका आधारमा नेपाल राज्यभरि ।
२	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय	नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयले तोकेका करदाताहरूको वार्षिक कारोबारका आधारमा नेपाल राज्यभरि ।
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर	ताप्लेजुङ, पाँचथर, इलाम जिल्ला र झापा जिल्लाको मेचीनगर नगरपालिका, कन्काई नगरपालिका, भद्रपुर नगरपालिका, अर्जुनधारा नगरपालिका, विर्तामोड नगरपालिका, बाह्रदशी गाउँपालिका, झापा गाउँपालिका, बुद्धशान्ती गाउँपालिका, हल्दिवारी गाउँपालिका, र केचनाकवल गाउँपालिका ।
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दमक	झापा जिल्लाको दमक नगरपालिका, शिवसताक्षी नगरपालिका, गौरादह नगरपालिका, कमल गाउँपालिका र गौरीगञ्ज गाउँपालिका ।
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर	मोरङ जिल्ला ।
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान	धनकुटा, भोजपुर, संखुवासभा, तेहथुम जिल्ला र सुनसरी जिल्लाको धरान उपमहानगरपालिका र बराह नगरपालिकाको वडा नं. १ देखि ७ सम्म ।
७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान	सप्तरी, सिराहा, उदयपुर, ओखलढुङ्गा, खोटाङ्ग र सोलुखुम्बु जिल्ला ।
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर	सिन्धुली, सर्लाही, धनुषा र महोत्तरी जिल्ला ।
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा	रौतहट र बारा जिल्ला ।
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, वीरगञ्ज	पर्सा जिल्ला ।
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धुलिखेल	काभ्रेपलाञ्चोक, रामेछाप, दोलखा र सिन्धुपाल्चोक जिल्ला ।
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भक्तपुर	भक्तपुर जिल्ला ।

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर- १	ललितपुर महानगरपालिकाको वडा नं. १, २, ३, ४, ५, १०, ११, १३, १८, १९, २०, २१, २२ र २५ ।
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर- २	ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. ६, ७, ८, ९, १२, १४, १५, १६, १७, २३, २४, २६, २७, २८ र २९ तथा गोदावरी नगरपालिका, महालक्ष्मी नगरपालिका, कोन्ज्योसोम गाउँपालिका, बागमती गाउँपालिका र महाङ्काल गाउँपालिका ।
१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हेटौँडा	मकवानपुर जिल्ला ।
१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, चितवन	चितवन जिल्ला ।
१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दमौली	तनहुँ, गोरखा, लम्जुङ्ग र मनाङ जिल्ला ।
१८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बागलुङ	बागलुङ, पर्वत, म्याग्दी र मुस्ताङ जिल्ला ।
१९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पोखरा	स्याङ्जा र कास्की जिल्ला ।
२०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवा	रुपन्देही जिल्लाको सिद्धार्थनगर नगरपालिका, तिलोत्तमा नगरपालिकाको वडा नं ५ देखि १७ सम्म, देवदह नगरपालिकाको वडा नं १ देखि ४ र वडा नं. ११ र १२, लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका, गैडहवा गाउँपालिका, कञ्चन गाउँपालिका, कोटहीमाई गाउँपालिका, मर्चवारी गाउँपालिका, मायादेवी गाउँपालिका, ओमसतिया गाउँपालिका, रोहिणी गाउँपालिका, रोहिणी गाउँपालिका, सम्मरीमाई गाउँपालिका, सियारी गाउँपालिका र शुद्धोधन गाउँपालिका र नवलपरासी जिल्लाको रामग्राम नगरपालिका, सुस्ता गाउँपालिका, पाल्हीनन्दन गाउँपालिका, प्रतापपुर गाउँपालिका, सरावल गाउँपालिका ।
२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बुटवल	पाल्पा र गुल्मी जिल्ला, रुपन्देही जिल्लाको बुटवल उपमहानगरपालिका, देवदह नगरपालिकाको वडा नं. ५ देखि १०, सैनामैना नगरपालिका तथा तिलोत्तमा नगरपालिकाको वडा नं.१ देखि ४ सम्म कञ्चन गाउँपालिका र शुद्धोधन नगरपालिका तथा नवलपरासी जिल्लाको सुनवल नगरपालिका तथा बर्दघाट नगरपालिका ।

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र
२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर	कपिलवस्तु र अर्घाखाँची जिल्ला ।
२३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ	दाङ, रोल्पा, रुकुम (पूर्वी भाग), रुकुम पश्चिम, सल्यान र प्यूठान जिल्ला ।
२४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नेपालगञ्ज	बाँके र बर्दिया जिल्ला ।
२५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सुर्खेत	सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, डोल्पा र हुम्ला जिल्ला ।
२६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धनगढी	कैलाली जिल्ला ।
२७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगर	कञ्चनपुर जिल्ला ।
२८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नयाँसडक	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १९, २२, २३ र २४ ।
२९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पुतलीसडक	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १, २८ र २९ ।
३०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, त्रिपुरेश्वर	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ११, १२, २० र २१ ।
३१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महाराजगञ्ज	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ र २६ टोखा नगरपालिका वडा नं. १ देखि ७ र बुढानिलकण्ठ नगरपालिका वडा नं. १ देखि ७ ।
३२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बालाजु	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १६, तारकेश्वर नगरपालिका, टोखा नगरपालिका वडा नं. ८ देखि ११ र रसुवा जिल्ला ।
३३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, टङ्गाल	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. २, ४ र ५ ।
३४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ठमेल	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १७, १८, २५ र २७ ।
३५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, चाबहिल	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ७ र बुढानिलकण्ठ नगरपालिका वडा नं ८ देखि १३ ।
३६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बत्तीसपुतली	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ८, ९ र ३० ।
३७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय,	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० र ३१ ।

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र
	वानेश्वर	
३८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कोटेश्वर	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३२ र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका वडा नं. ७ देखि ९ ।
३९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कालिमाटी	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १३ र १४, दक्षिणकाली नगरपालिका र किर्तिपुर नगरपालिका ।
४०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कलङ्की	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १५, नागार्जुन नगरपालिका, चन्द्रगिरी नगरपालिका तथा धादिङ र नुवाकोट जिल्ला
४१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, इटहरी	सुनसरी जिल्लाको इटहरी उपमहानगरपालिका, बराह नगरपालिकाको वडा नं. ८ देखि ११, इनरुवा नगरपालिका, दुहबी नगरपालिका, रामधुनी नगरपालिका, देवानगञ्ज गाउँपालिका, कोशी गाउँपालिका, गढी गाउँपालिका, बर्जु गाउँपालिका, भोक्राहा गाउँपालिका र हरिनगरा गाउँपालिका ।
४२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कावासोती	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व) जिल्ला ।
४३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जुम्ला	जुम्ला, मुगु र कालिकोट जिल्ला ।
४४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, डडेल्धुरा	दार्चुला, बैतडी, डोटी, अछाम, बझाङ, बाजुरा र डडेल्धुरा जिल्ला ।
४५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जोरपाटी	काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ६, गोकर्णेश्वर नगरपालिका, शङ्करपुर नगरपालिका र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका वडा नं. १ देखि ६ सम्म ।

करदाता सेवा कार्यालयहरू

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
१	करदाता सेवा कार्यालय, इलाम	इलाम जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर ।
२	करदाता सेवा कार्यालय, फिदिम	ताप्लेजुङ र पाँचथर जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर ।
३	करदाता सेवा कार्यालय, खाँदवारी	संखुवासभा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान ।
४	करदाता सेवा कार्यालय, धनकुटा	तेह्रथुम र धनकुटा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान ।
५	करदाता सेवा कार्यालय, उदयपुर	उदयपुर जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान ।
६	करदाता सेवा कार्यालय, लुक्ला	सोलुखुम्बु जिल्लाको खुम्बुपासाङल्यामु गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान ।
७	करदाता सेवा कार्यालय, राजविराज	सप्तरी जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान ।
८	करदाता सेवा कार्यालय, पाल्पा	पाल्पा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बुटवल ।
९	करदाता सेवा कार्यालय, लम्की	कैलाली जिल्लाको टिकापुर, भजनी, जानकी, जोशीपुर बर्दगोरिया गाउँपालिका, मोहन्याल गाउँपालिका, घोडाघोडी नगरपालिका र लम्कीचुहा नगरपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धनगढी ।
१०	करदाता सेवा कार्यालय, गल्छी	धादिङ र नुवाकोट जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कलङ्की
११	करदाता सेवा कार्यालय, दिक्तेल	खोटाङ जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान
१२	करदाता सेवा कार्यालय, भोजपुर	भोजपुर जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
१३	करदाता सेवा कार्यालय, विराटचोक	मोरङ जिल्लाको बेलबारी नगरपालिका, सुन्दर हरैँचा नगरपालिका र केराबारी गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर
१४	करदाता सेवा कार्यालय, पथरी	मोरङ जिल्लाको लेटाङ्ग नगरपालिका, पथरी शनिश्चरे नगरपालिका, उर्लाबारी नगरपालिका, कानेपोखरी गाउँपालिका र मिक्लाजुङ गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर
१५	करदाता सेवा कार्यालय, ओखलढुङ्गा	ओखलढुङ्गा जिल्ला र सोलुखुम्बु जिल्लाको सोलु दुधकुण्ड नगरपालिका, दुधकोशी गाउँपालिका, दुधकौशिका गाउँपालिका, नेचा सल्यान गाउँपालिका, महाकुलुङ गाउँपालिका, लिखुपिके गाउँपालिका र सोताङ गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान
१६	करदाता सेवा कार्यालय, बर्दिबास	महोत्तरी जिल्लाको बर्दिबास नगरपालिका, गौशाला नगरपालिका र धनुषा जिल्लाको मिथिला नगरपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर
१७	करदाता सेवा कार्यालय, सिन्धुली	सिन्धुली जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर
१८	करदाता सेवा कार्यालय, जलेश्वर	महोत्तरी जिल्लाको जलेश्वर नगरपालिका, लोहारपट्टी नगरपालिका, रामगोपालपुर नगरपालिका, मनराशिसवा नगरपालिका, मटिहानी	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
		नगरपालिका, भँगाहा नगरपालिका, बलवा नगरपालिका, औरही नगरपालिका, एकडारा गाउँपालिका, सोनमा गाउँपालिका, साम्सी गाउँपालिका, महोत्तरी गाउँपालिका र पिपरा गाउँपालिका ।	
१९	करदाता सेवा कार्यालय, मलङ्गवा	सर्लाही जिल्लाको मलङ्गवा नगरपालिका, हरिपूर्वा नगरपालिका, बलरा नगरपालिका, गोडैता नगरपालिका, चक्रघट्टा गाउँपालिका, धनकौल गाउँपालिका, ब्रम्हपुरी गाउँपालिका, रामनगर गाउँपालिका, विष्णु गाउँपालिका, कौडेनी गाउँपालिका, पर्सा गाउँपालिका, बसबरिया गाउँपालिका, कविलासी नगरपालिका र चन्द्रनगर गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर
२०	करदाता सेवा कार्यालय, लालबन्दी	सर्लाही जिल्लाको बागमती नगरपालिका, हरिवन नगरपालिका, लालबन्दी नगरपालिका, ईश्वरपुर नगरपालिका, हरिपुर नगरपालिका र बरहथवा नगरपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर
२१	करदाता सेवा कार्यालय, चन्द्रपुर	रौतहट जिल्लाको चन्द्रपुर	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
		नगरपालिका, बृन्दावन नगरपालिका, कटहरिया नगरपालिका, फतुवा विजयपुर नगरपालिका, गरूडा नगरपालिका, गढीमाई नगरपालिका र गुजरा नगरपालिका ।	
२२	करदाता सेवा कार्यालय, गौर	रौतहट जिल्लाको गौर नगरपालिका, बोधीमाई नगरपालिका, देवाही गोनाही नगरपालिका, माधव नारायण नगरपालिका, मौलापुर नगरपालिका, ईशनाथ नगरपालिका, परोहा नगरपालिका, राजपुर नगरपालिका, राजदेवी नगरपालिका, दुर्गा भगवती गाउँपालिका र यमुनामाई गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा
२३	करदाता सेवा कार्यालय, कलैया	बारा जिल्लाको पचरौता नगरपालिका, सिम्रौनगढ नगरपालिका, सुवर्ण गाउँपालिका, देवताल गाउँपालिका, आदर्श कोटवाल गाउँपालिका, विश्रामपुर गाउँपालिका, फेटा गाउँपालिका, कलैया उपमहानगरपालिका, महागढीमाई नगरपालिका, करैमाई गाउँपालिका, बारागढी गाउँपालिका र प्रशौनी गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
२४	करदाता सेवा कार्यालय, मन्थली	रामेछाप जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धुलिखेल
२५	करदाता सेवा कार्यालय, चरिकोट	दोलखा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धुलिखेल
२६	करदाता सेवा कार्यालय, खैरहनी	चितवन जिल्लाको कालिका नगरपालिका, खैरहनी नगरपालिका, रत्ननगर नगरपालिका र राप्ती नगरपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भरतपुर
२७	करदाता सेवा कार्यालय, गोरखा	गोरखा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दमौली
२८	करदाता सेवा कार्यालय, बेसीशहर	मनाङ्ग र लम्जुङ्ग जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दमौली
२९	करदाता सेवा कार्यालय, परासी ।	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम) जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवा
३०	करदाता सेवा कार्यालय, पुतलीबजार	स्याङ्जा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पोखरा
३१	करदाता सेवा कार्यालय, कुश्मा	पर्वत जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बाग्लुङ
३२	करदाता सेवा कार्यालय, तम्घास	गुल्मी जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बुटवल
३३	करदाता सेवा कार्यालय, सन्धिखर्क	अर्घाखाँची जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर
३४	करदाता सेवा कार्यालय, तौलिहवा	कपिलवस्तु जिल्लाको कपिलवस्तु नगरपालिका, बुद्धभूमि नगरपालिका, वाणगङ्गा नगरपालिका, मायादेवी गाउँपालिका, यशोधरा गाउँपालिका र शुद्धोधन गाउँपालिका ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर

सि.नं	कार्यालयको नाम	कार्यालयको कार्यक्षेत्र	तालुक आन्तरिक राजस्व कार्यालय
३५	करदाता सेवा कार्यालय, चकचके, प्युठान	प्युठान र रोल्पा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ
३६	करदाता सेवा कार्यालय, श्रीनगर, सल्यान	सल्यान, रुकुम (पूर्व) र रुकुम (पश्चिम) जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ
३७	करदाता सेवा कार्यालय, गुलरिया	बर्दिया जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नेपालगन्ज
३८	करदाता सेवा कार्यालय, साँफेबगर, अछाम	अछाम र बाजुरा जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, डडेल्धुरा
३९	करदाता सेवा कार्यालय, दिपायल	डोटी जिल्ला ।	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, डडेल्धुरा

नोट : मिति २०७७।३।८ को नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी स्थापना गरिने निर्णय भएका ३९ करदाता सेवा कार्यालयहरूमध्ये केहि स्थापना भएका र केहि स्थापनाको क्रममा रहेका छन् ।

- **ठूला करदाता कार्यालय:** साबिक मुल्य अभिवृद्धि कर विभागमा वार्षिक रु. ५ करोड भन्दा बढी कर योग्य कारोबार गर्ने करदाताको कर परीक्षण हुने व्यवस्था गरिएको थियो । विभाग एकीकरण भएपछि रु.१० करोडभन्दा बढी कारोबार हुने करदाताको कर परीक्षण विभागबाटै हुने प्रबन्ध मिलाइयो । २०६० माघ १ गतेदेखि ठूला करदाता कार्यालय स्थापना गरियो । हाल यो कार्यालयले वार्षिक रु.८० करोडभन्दा बढी कर योग्य कारोबार गर्ने करदाताको कर प्रशासन गर्दछ । ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरमा रहेको छ ।
- **मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय:** २०७५ श्रावणदेखि वार्षिक रु.४० करोडभन्दा बढी रु.८० करोडसम्म कारोबार भएका करदाताको कर प्रशासन गर्न यो कार्यालय स्थापना गरियो । मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय काठमाडौंमा रहेको छ ।
- **आन्तरिक राजस्व कार्यालय:** विभाग एकीकृत हुँदा आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संख्या २२ थियो । २०७७ साल असारसम्म आइपुग्दा मुलुकभर रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संख्या ४३ पुगेको छ । यी कार्यालयबाट वार्षिक रु.४० करोडसम्म कारोबार गर्ने करदाताको कर प्रशासन हुने गर्दछ ।
- **करदाता सेवा कार्यालय:** कर परीक्षण र अनुसन्धानको कामबाहेक करदाता दर्ता, कर सङ्कलन र करदाता सेवा सम्बन्धी कार्य गर्न वि.सं. २०६६ देखि करदाता सेवा कार्यालय स्थापना गर्न थालिएको हो । २०७७ साल असारसम्ममा करदाता सेवा कार्यालयको संख्या ३९ पुगेको छ ।